

D. IOANNIS

ÆPINI LIBER DE

Purgatorio.

Satisfactionibus.

h-10-51

Remissione culpæ & poenæ.

Sera poenitentia defunctorum.

Consensu Catholicæ Ecclesiæ.

Spectris & apparitionibus mortuorum, &

Samuele exuscitato.

Sacrificijs & orationibus pro mortuis.

Memorijs mortuorum.

Et alijs plerisque locis, in quibus multa obscura
scripturæ testimonia explanata, & ueteris
Ecclesiæ doctrina candide proposita est.

Item, De poenis patrum uagantibus per filios
& quorundam locorum conciliatione, qui in hac
materia pugnare videntur.

2111A 01.1

2111A 01.1

58-293,4

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

SERENISSIMO
INVICTISSIMOQUE AN
glia, Franciæ, & Hyberniæ Regi, Eduardo. vi.
fidei defensori, Ecclesiæ Anglicanæ & Hy-
berniæ capiti sub Christo in terris supre-
mo, Domino suo clementissimo, Ioannes
Aepinus, Ecclesiæ Christi apud
Hamburgenses minister, S. D.

PRESENTIBVS
periculis et persecutionibus de-
terreri possem clementiss. Rex
ne quid mearū lucubrationum
hoc tēpore in lucē aedi paterer,
quod librorū æditionibus Pen-
tificiæ factionis homines magis uideam irritari, &
furore accendi, quā corrigi & emendari. Nec
imprudenter facere uideri possem, si illos sequerer qui
sibi silentio cauent, & in his periculosis Ecclesiasticis
dismicationibus spectatores quā actores esse malūt
summæq; prudentiæ loco habent, si silendo ac dissimu-
lando tranquillitati, ocioque suo tantum consulāt. Ve-
rum cum gloriæ Dei studium, Ecclesiæ communis
salus, & fidei nostræ confessio (sine qua nulla spes
est reconciliationis & æternæ uitæ) apud oēs Chri-
stianos plus ualere debent, quā propria nostra uita

A .ij.

&

Ioannes Aepicus

Omniū nostrarum rerum incolumitas. Cumq; Euangelij Christi confessio præcepta sit omnibus hominibus, etiam proposita æteræ damnationis poena illi mihi malè consulere uidentur suæ salutis, qui silentio & simulatione illa pericula, quæ sequuntur ingenuâ fidei confessionem declinare student, idq; non sine insigni iniuria & contumelia Iesu Christi, quod huius silentij authores & artifices sint impii sapientia carnis, prauus nostri amor, incredulitas & detestanda sacræ religionis incuria, & quod in ipso persecutionis furore obmutescere, aperta sit significatio abnegationis Iesu Christi & Euangelij eius, quæ dantur exemplis omnium Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum, qui mori maluerunt quàm quæ credebant dissimulare, quando serio poscebatur fidei confessio.

Fateor equidem, Ecclesiam meis scriptis non ita multum iuari, & silentiū meum non ualde ei officere posse, quod non sim ex illorum numero, qui eximijs uirtutibus & eloquentia præditi magnum atque eximium quiddam moliri possint: tamen cum etiā ab indoctis Deus requirat ueritatis confessionem, uolui hic meæ fidei testimonium etiam deponere apud Ecclesiam Christi, & ei pro meo modulo hac ipsa exili opella seruire, hoc præsertim tempore quo propter silentium, simulationem, & fucosas conciliationes quorundam

ad Regem Angliæ.

rundam magnorum & doctorum uirorum grauitè
periclitatur salus omnium Christianorum, tota Eccle
sia Christi adducitur in summum ac præsentissimum
discrimen, & turpiter proditur Sathanæ & Anti
christo, quo tempore non satis laudari possunt illi Re
ges, Principes, Respub. Scholæ, Episcopi ac Docto
res Ecclesiarum, qui iuxta sui ordinis & uocationis
rationem, doctrinæq; suæ modulum, patrocinium &
defensionem purioris doctrinæ & ueri Ecclesiastici
cultus à Deo instituti, suscipiunt.

Si hic quisq; suum officium faceret, Christo Do
mino suo obedientiâ præstaret, et illi religionis curâ
agerent qui in Christiano orbe ad gubernacula rerû
sedent, minus esset in orbe periculorum, schismatum,
controuersiarum, calamitatum & dissipationû. Sed
quia ualde paucis curæ est uera Religio, pauci glo
riæ Dei studio tanguntur, ideo Deus nos micissimè
negligit ac cõtemnit, & immittit dura iustæ suæ iræ
flagella, sinitq; sacra miseri prophanis, & horribili
ter tum in Ecclesia, tum in Respub. omnia collabi.

Nisi huic diuinæ iræ serio obuiam itum fuerit,
ingenua Euangelij confessione, pia, recta, & utili
Ecclesiarum reformatione, & uera poenitētia, totus
mundus profecto in eiusmodi horrendas tenebras ac
calamitates iusto Dei iudicio breui incidet, è quibus

Ioannes Aepinus.

se nunquam suis studijs ac viribus euoluet, dabitque Deo dignas poenas prodigiosi huius contemptus, quo exorta Euangelij lux hac aetate tam foede debonestatur, quam si saperent homines, obuijsulnis & propensissimo animo amplecterentur summa cum gratiarum actione & reuerentia, Deumq; offensum atque iratum nobis, hoc ipso obedientiae, fidei & pietatis officio, ceu grato sacrificio placarēt. Sed surdis passim narratur fabula, atq; ideo non cessat grassari Dei ira.

Multos coepit tanta sacietas & fastidium patefactae ueritatis, & obruit restaurandae religionis neglectus, ut leui & tenui lucello, & ambiguae optimatum gratiae, longissime postponant omnem religionis uenerationem, idq; tantum sectentur, ut quoquo modo gratificentur potentioribus, & consulāt fluxis ac perituris commodis. Quo sane id palam ostenditur, quod Apostolus dicit: Fidem non esse omnium. Pauciores in uera confessione Euangelij Christi sub ipso periculo subsistere, & fidem peculiare esse Dei donū, qua Deus suos sanctos aduersus quoslibet Sathanae assultus, & rationis offensiones munit, fulcit, sustentat, & cōtra quosuis terrores & trepidationes cōfirmat, uitae aeternae in christo cōsortes reddit, ipsis deniq; ad coelestē beatāq; immortalitatē uia sternit.

Vere

ad Regem Angliæ.

Vere beati sunt quibus hoc fidei depositum integrum conseruatur usque ad diem Domini, & qui illud pia animi constantia usque in finem custodierint. Hac enim conseruata retinentur omnes æternæ salutis opes. Contra hac amissa simul perduntur omnia immortalis uitæ beneficia. Cæterū quia fides & fidei uera confessio singulare donū Dei est, non dubito Deum incomprehensibili suæ clementiæ consilio Regiam tuā Maiestatem, illustrissimū Principem, Regni Governatorem, & prudentissimum Maiestatis tuæ Senatum, nunc sub ipso extremo ausu Romanensium, summa coactæ Synodi audacia, & formidabilibus bellorum motibus, excitare et impellere diuinitus ad repurgationē Ecclesiasticæ doctrinæ, & reformationem Ecclesiæ, in qua sanè omnia corruptissima esse nemo inficiari potest. Doctrina enim mire corrupta est humanis somnijs & prauis opinionibus, cuius sacri idolatria sunt oppressi, uita ipsorū, qui doctrinæ & cultibus sacris præsident, est conscelerata, & talis sub Papatu Ecclesiasticorum status, ut uerius Sathanicus & tartarus, q̃ Ecclesiasticus dici possit, eoq; res nunc redijt ut in eo uita genere & statu nihil sit sanū & integrum, soli q; impietati, proditionibus & sceleribus ibi ampla sint præmia. Considerato papistici cleri sta-

tus.

Ioannes Aepinus.

tu, ad iustam reformationem Ecclesiae & cleri faciendam, omnes Reges, Principes & Magistratus, quibus ullus pietatis sensus inest, conuertent omnia sua consilia, omnem auctoritatem, dignitatem omnesque suas facultates, & vires, in animo suo statuantes, librum legis à Deo Regibus ac Gubernatoribus traditum esse, ut scirent iusticiae & religionis curam sibi diuinitus esse commissam, & omnem gubernationem praecipue ad conseruandam Ecclesiam, & diuini nominis gloriam propagandam a Deo iustitutam esse. Certè maiores corruptelae, abusus, impietates, & idolomaniae sunt in Christianorum Ecclesijs, quam ut illas salua conscientia ullus Magistratus ferre possit. Nec est dubium eos Reges, Principes & Respub. diuina numinis uirtute excitari, qui ad defensionem purioris doctrinae, & reformationem Ecclesiae sua studia & consilia referunt: nec etiam dubium est execrabiles Epicuros ac Sardanapalos delicijs & otio deditos esse, qui praesentibus calamitatibus Ecclesiae non efficiuntur, nec se opponunt Sathanae mancipijs, quae Ecclesiam & ueram fidem magno studio nunc opprimere conantur. Si unquam Deo gratus & acceptus cultus esset delatus, profecto hic longior esset gratissimus, qui ei in reformanda Ecclesia his temporibus praestatur, quod ea sit columna & stabilimentum

ad Regem Angliæ.

limentum ueritatis, & conseruatrice glorificationis Dei.

Præsentibus corruptelis Papiſticis in Ecclesia manentibus breui extinguetur uera Dei cognitio, Christi ueritas ac fides, omnis uitæ ſanctimonia ac integritas, nec poterit aliter fieri, quin cū ipſius Eccleſiæ diſſipatione in uniuerſum illa corruat, quæ ad animarū ſalutē, & inculpatae uitæ integritatē pertinet.

Magnum beneficium præſtant mortalibus, qui Reipub. amiſſam publicā tranquillitatē & pacem reſtituunt, à qua tota uita hominis, & omnes præſentis uitæ cōmoditates pendēt: ſed multo maius & præclarus beneficiū hominibus præſtant illi, qui Eccleſiam Dei, falſa doctrina, impijs cultibus, & ſcleroſis moribus corruptā inſtaurant, ad priorēq; nitore, & priſtinam ac primæuam integritatē reducunt. At cū hic nemo fere Regum, Principū, & Magiſtratuū iuſta cura afficiatur erga Christi Eccleſiam, ualde præclare illi de Eccleſia merētur, qui ei hic ſuam operam & deſenſionem deferūt contra pſeudopontifices & Episcopos, qui in hoc ſunt ut Euangelij Christi doctrina inſidioſe ac calumnioſe tum armis, tum artiſicioſis technis opprimatur.

Rebus ſic ſtantibus minime dubito peculiari diuino conſilio Regnum tuum animum excitari ad reſor-

B

mationem

Ioannes Aepinus

mationem Ecclesiae in tuo celeberrimo & amplissimo Regno, ut uel ita Christus alicubi hospitium exul inueniat. Nec potest ab ullis prudentibus hominibus reprehendi hoc sanctissimum & utilissimum Regis institutum de rite instauranda Ecclesia, quod uix unquam tale futurum sit oecumenicum concilium, in quo Ecclesiasticae controuersiae e sacris scripturis diiudicentur, & quae controuertuntur non reuocentur ad ipsos doctrinae sacrae fontes. Nec Romanus Pontifex sustinebit tale concilium cogi, cuius iudicio Ecclesiae recte iuxta uerbum Dei constituentur, & omnia ad infallibilem regulam scripturae, diuinitus patefactae, corrigantur. Non est sperandum Romanum Antichristum deponiturum esse suum ingenium, qui coactis synodis semper hoc egit, ut suas quae stuosas imposturas & idolatrias defenderet, Romanae sedis tyrannidem corroboraret, omnes Reges sub iugum mitteret, impunitatem, licentiam, improbitatem, & impuritatem sui coetus retineret, & ubique terrarum pro arbitrio suo dominaretur. Haec studia semper fuerunt in Papisticis Synodis, frustra ab illis itaque expectabitur uera dogmatum diiudicatio, & abusu Ecclesiasticorum pia emendatio. Et si quid hic simulauerint, ueri ac boni speciem quandam praetendentes, tamen id dolum ac captiosum est: aliqua fingunt se concessuros,

ut

ad Regem Angliæ.

ut quæ maius amant, & ad farinam plus faciunt, re-
tineant, sicq; cedendo uincant, & uoti compotes fiant.

Nihil uidetur bonæ spei esse ex Romanensium Synodis, inani eos conciliorum nomine tantum ludere, & suspensos tenere omnes Reges, satis inde liquet quod Pontifex tot Synodos indixerit Vincentiæ, Bononiæ, Tridenti, nunc rursus Bononiæ, & nusquam reperire possit locum, ubi uelit subsistere. Ideo rectè & piè faciunt Reges & Principes, qui relictâ Romanæ sedis impietate in suis Regnis ^{bonæ ex locu} Ecclesiæ tollunt, & in ea omnia ad Christi & Apostolorum doctrinam (quæ nobis certior, uerior & firmitior est omnium Synodorum decretis) reformatâ reconstituunt, qua initio Christianismus plantatus, & inde usq; ad ipsius Christianæ religionis incunabulis Ecclesiâ gubernata est.

Cum uerò hic sui officij ferè obliuiscantur Re-
ges & Principes, qui ætate, rerū peritiæ & usu præ-
cellunt, Deus admirabili consilio in ipso adolescentiæ
flore tuâ Maiestatem ad sanctum hoc opus excitare
uidetur, ut senescentem & afflictam suam Ecclesiam
nunc sub nouissimo tempore eadem ratione restauret
& conseruet, qua eam initio constituit & plantauit,
ex ore lactentium & infantium perficiens robur,
propter inimicos suos, ut destrueret inimicum & ul-

B.ij.

torem.

Ioannes Aepinus

torem. *Ut* tum Deo placuit saluificam suam potentiam declarare, salutarem uim sui regni exercere, & ex ore infantium & lactentium perficere suam laudem, ita nunc ei placere uidetur, ut foelicem cursum ac successum profligato à Pontificijs Euangelio det, & hospitium præparet in Anglia, per Regem ætate adhuc imbecillem, ut sic declaret suam uirtutem in infirmitate perfici, humanis consilijs Dei consilia impediri non posse, Religionis successum diuinitus regi, patefactionem Euangelij Christi donum Dei esse, quod Deus impartit & communicat, ubi, quãdo, & quibus uult, rursusq; cum libet, ingratís eripit.

Ut Dominus principio, prædicatione Apostolorum, quos Psalmus pueris similes facit, Ecclesiam extruxit & excoluit uarijs, admirandis, & præclaris spiritus sui donis, ita nunc in fine seculi decreuisse uidetur, per Regem ætate adhuc puerum, tamen egregiæ indolis, & supra ætatem doctum, prudentem, & acutum, Ecclesiam oppressam Pontificia impietate, uindicare, & ad primam incolunitatem & dignitatem reducere, & ceu ex ore infantium & lactentium perficere suam uirtutem & laudem in extremis terræ finibus, ad quos ante diem Domini sincera Euangelij prædicatio pertinet, eritq; ultimum & certissimum signum diei Domini accelerantis.

Ad

ad Regem Angliæ.

Ad hanc prædicationem propagandam Dominus noster Iesus Christus, Ecclesiæ suæ susceptor ac defensor, suum Regem seruet, & quæ foelicibus auspicijs per eum coepit, clementer perficiat & absoluat, gubernetq; illust. & clarissimi Gubernatoris, & sapientissimi ac prudentissimi Senatus Regij consilia, ad restituendam desolatam Christi Ecclesiam, & cum instituti negotij magnitudo his incumbat, Regia consilia in his posita sint, multaq; incidere possint, quæ hanc rem ualde aggrauent, precamur Deum, ut Regi hosce suos, non dico Nestores, sed pios ac fidos Samueles, Iosephos, ac Daniele in columnes seruet, quorum consilio & prudentia Rex ad pietatis studium perpetuo dirigatur, totaq; Regni gubernatio ad illustrationem nominis Dei, Ecclesiæ sanctæ salutem, totiusq; florentissimi Regni foelicitatē semper accommodetur.

Etenim cum diabolus perpetuus Christi hostis, & ueritatis osor sit, dubio procul omnem lapidem mouebit, nihilq; non tentabit, ut inijciat rebus non speratas difficultates, quò Regem ab instituta Ecclesiæ reformatione retrahat, sed difficultas nulla debet deterrere Regem, quod uictoria quò difficilior est, eò illustrior futura sit.

Christianorum Regum est animi cogitationem

B. 17.

ad

Ioannes Aepinus

ad coelestia subducere, & in illis conquirere, nō hē-
rere in fluxis huius sæculi rebus, & cogitare nullam
uictoriā de ullis hostibus illustriore reportari, quā
quæ de Sathana & Christi aduersarijs reportatur,
nec ulla bella esse iustiora, honestiora & præclario-
ra, quā quæ pro gloria Dei, & Ecclesiæ salute
contra Sathanam & Antichristum geruntur.

Hæc sunt egregia illa facta, quæ uerè nobilitant
Reges ac Principes, & sempiternam nominis ipsorū
gloriam ad posteros transmittunt. Nobilitas quæ na-
talibus & genere contingit, est quidem insigne or-
namentum, sed nisi ea uirtutibus, & rebus prudenter,
fortiter, piè, iustè pro Ecclesiæ & patria gestis, de-
coretur, ualde obscura & tenuis est. Nam parua
laus est quam ea conciliant, quæ natura insunt. Hæc
enim Turcis cum Christianis cōmunis est. Sola uir-
tus ac pietas uerè tum apud Deum, tum apud cor-
datos homines nobilitat. Stemmata longo ordine re-
censere, uel etiam ab ipsis rerum primordijs, primoq;
omnium nostrorum parente, quid aliud est, quā
ostendere nos ex uno parente natos esse omnes, so-
lamq; uirtutem alios alijs prætulisse, & nobiliores red-
didisse. Virtutum dumtaxat, prolixa, iucunda, amabi-
lis & pulchra est historia, solaq; uirtutum & rerum
bene gestarum, laus gloriosa est, solius uirtutis &
pietatis

ad Regem Angliæ.

pietatis laudes, alijs terra reptantibus, & fumi in-
star deficientibus, in immensum crescunt, homines ad
coelum usq; attollunt, solæ uirtutes hæ tantum docto-
rum ac bonorū monumentis commendantur & ampli-
ficatur, his mortales immortales redduntur, hæq; pul-
chritudine & utilitate delectant, exbilarant angelos
& homines.

Si sola stemmatis nobilitas, absq; pietatis & uir-
tutum officijs aliquid præclari adferret, Iudæi qui
Patriarcharum natalibus superbiunt, & Messiam
sua esse stirpis gloriatur, profecto generis nobilitate
omnes alios uincerent. Sed cū apud Deum & homi-
nes in toto orbe his nulli uiliores, ignobiliore ac con-
temptiores sint, quod impietate sint infames, res ipsa
loquitur, uerum nobilitatis decus adferre uirtutem.
Recte itaque facit Regia tua Maiestas, quod
ab ipsis pueritiæ incunabulis Regij sui generis no-
bilitatem, pietatis studio & uirtutibus illustrare,
propagare & amplificare studeat, & insistat, opti-
morum Imperatorum & Regum uestigys, &
in primis illorum, qui pro Ecclesia Christi certa-
runt, eam dilatauerunt, erroribusq; repurgarunt,
qui & præ cæteris immortalem nominis gloriam
adepti sunt, & sempiternis elogijs in Ecclesia cele-
brantur. Si Regia tua Maiestas ut coepit strenue

Ioannes Aepinus

in hoc fuerit, ut restauretur & repurgetur Ecclesia
suis erroribus & idolomanijs, non solum corā mundo
in hac uita, sed etiam in coelesti de futuro regno, corā
Deo, angelis, & toto sanctorum coetu & æternum
decus, & immortale nomen sibi parabit, quod certē
honestius & præclarius erit omnibus stemmatum
ornamentis, & imperiorum ac Regum titulis.

Fuerunt regij generis omnes Dauidicæ stirpis
Reges, sed soli pii, ut uerē nobiles in historia celebrā-
tur, alij ignobiles cum deformi nominis infamia, tantū
sunt relati in album Regum propter futuri Christi
genealogiam, & ut certis scripturæ testimonijs doce-
tur, eos solum uerē nobiles & claros esse, qui pietate
alios anteeunt.

Hinc etiam palam fit, unam insulam non habere
satis Hellebori ad curandam istorum insaniam, qui
putant ad Reges, Principes & Respub. non perti-
nere Ecclesiæ curam, nec solidam & ueram laudem
ac gloriā ea adferre, quæ pro Ecclesia, strenuē cum
pietate geruntur.

Nihil est sanctius, melius, utilius, honestius, nihil
Christiano homine dignius, Deoq; acceptius, quodq;
ad immortalitatem accedat propius, quā pro Deo
& Ecclesia ipsius pugnare, hæc gloria tantummodo ut
uera, solida & immortalis ab ipsius creaturæ exordio
mansit,

ad Regem Angliæ.

mansit, quod in ijs rebus uersetur, quæ nulla obliuio
sepelire, nec temporis edacitas absumere potest.
Multi Cæsares uarijs uictorijs celebrati sunt, sed
longè omnes istos uera laude uicerunt illi, qui iusta è
scripturis instituta dijudicatione per cōcilia in Spiritu
sancto congregata, hoc est, per collectos, pios & do-
ctos uiros, qui scriptura Canonica, cuius Spiritus san-
ctus auctor est, Ecclesiam erroribus liberarunt, semi-
na dissensionum sustulerūt, opinionumq; certaminibus
remotis Ecclesijs pacem & concordiam restitue-
runt. Hi suis exemplis nobis confirmant, nullam soli-
diorem, stabiliorem, ampliorem, uerorem & maiore
gloriam, nullumq; excellentius decus, & nominis or-
namentum esse Regibus ac Principibus, quàm quod
ueræ Religionis & pietatis studio paratur. Magna
laude digni sunt, qui hostem à finibus suis depellunt,
autum regnum tuentur, pacem, qua nihil pulchrius,
utilius & amabilius, suis subditis conseruāt, & Reip.
cōmodis fideliter consulunt: Sed laude digniores sunt
illi Reges & Principes, qui in foelicibus hisce sæculis,
in quibus ceu effractis repagulis, & abruptis habea-
mus tartarea potestas cum suis satellitibus, nullis non
artibus ac dolis, omniq; crudelitatis genere aduersus
desertam & afflictam Ecclesiam grassatur, Ecclesiæ
aduersus suos hostes opem ferūt, & eam liberant ab

C

horren-

Ioannes Aepinus

horrendis & exitiosis erroribus & infinita Romanè
suum tyrannide, Euangelicæ ueritati hospitium præ-
bent, & propter Euangelium Christi exulantes suis
sedibus exceptos fouent ac recreant. Hoc pietatis
officio & Ecclesiæ patrocínio R. T. M. tribus
præcipue nominibus laudem meretur. Primo quod
Regis facit officium erga subditos, deinde quod de-
fensoris fidei munus exequatur, postremo quod Ie-
su Christo fidem præstet, quam ei baptismo con-
secratâ dedit. Nec hic aliter agendum fuit T. M.
quod non modo Angliæ, Franciæ & Hybernici
Rex sit, sed etiam fidei Ecclesiæq; defensor, quo ti-
tulo R. T. M. admonetur, ut non solum rationem
habeat politici sui Regni, sed ut etiâ Ecclesiâ An-
glicanam ac Hybernicam prauis doctrinis & opi-
nionibus repurget, errores excludat, impios & perni-
ciosos abusos tollat, sanam doctrinam Ecclesijs com-
mendet, scholas aperiat, piè eruditos in scholis & Ec-
clesijs ad ædificationem Christiani cœtus alat, rectam
Sacramentorum administrationem in Ecclesiam re-
uocet, Ecclesiam deniq; ad regulam uerbi Dei refor-
matam, sic constituat, ut neq; nunc, neq; in futurum
unquam Romanis artibus ea rursus corrumpi, dis-
solui, aut labefactari queat. Hæc enim sola est uia
excludendi Pontificias fraudes & insidias. Ab hac
uerbi

ad Regem Angliæ.

uerbi Dei regula si discesseris, praua uerò Pontificis dogmata, eam quam antea habuerunt autoritatem, retinuerint, procliuus erit ad abiectas semel impietates relapsus, leuis aliqua aduersitas facile offendet atque à recta uia depellet illos, qui non satis sunt imbuti solida ueritatis cognitione, nec certa aliqua Ecclesiastica gubernationis forma muniti ac constricti.

Superstitio quæ longis temporibus radices egit, & hominum corda sibi addicta & obnoxia reddidit, non potest facile ex hominum mentibus deleri, quin exigua aliqua oportunitate oblata rursus irrepat. Valde errant, qui censent Pontificis tyrannidem ibi perpetuò posse excludi, ubi ipsius superstitiones tanquam sacrosanctæ in templis ex parte obseruantur & custodiuntur. Non est dubium Sathanam hac confusione structurum esse insidias Angliæ. Opus ergo est, ut Rex hic cautus sit: nihil autem erit consultius, nullumque præsentius erit remedium ad arcendos hos Sathanæ dolos, quam ut Ecclesiam in Anglia & Hybernia recte iuxta salutiferum Dei uerbum Rex ordinari & institui faciat, Papisticas superstitiones, errores, imposturas & idolomantias prorsus Ecclesia arceat, atque excludat, & omnium incolarum animos sana doctrina & uera Euangelij Christi noticia armet ac muniat aduersus Papisticas

Ioannes Aepinus

Superstitiones, technas & fraudes, & hoc erit Regij officij, si uerè dici & esse uult fidei defensor & caput Ecclesiasticæ gubernationis in suo Regno. Nisi enim Ecclesias diligenter inspexerit, ac curauerit, haudquaquam caput Ecclesiæ dici potest.

Deinde expendat Regius animus non frustra Defensoris & Protectoris fidei nomen Regibus Angliæ contigisse, eosq; præ cæteris, hoc ipso nomine admoneri, ut ueræ Ecclesiæ Christi præstent patrocinium aduersus Antichristum, Ecclesiæ & fidei depopulatorem.

Insuper subibit & hæc consideratio Regis animi, Angliæ Reges non tantum caput esse Ecclesiasticæ ordinationis in suo Regno Angliæ & Hyberniciæ, sed esse ipsius fidei defensores, quæ fidei non est unius nationis ac Regni, nec includitur unius Regni septis, sed uagatur per totius catholici Ecclesiæ sedes, & pertingit ad oēs nationes orbis terrarum.

Regia tua Maiestas cogitet se non Romanensium superstitionum & errorum, sed ipsius fidei defensorem esse, atq; ideo decere ut Regiam suam potentiam, auctoritatem, dignitatem, & facultates conferat, ad propagationem ueræ religionis & fidei, ad conseruandas Christi Ecclesias, retinendam puriorē Euāgelij doctrinā, ad defendendos ueros Dei cultus,
ad

ad Regem Angliæ.

ad iuuādos omnes ueræ fidei Christi confessores, ad colligendos propter fidei confessionem extorres, ceu ex naufragio tabulas, & ne ferat, ut intra sui Regni pomeria ullis modis fides Christi extinguatur, cuius protector, defensor & patronus est. Proinde cū Reges Angliæ non Pontificæ superstitionis, idolatriæ & tyrannidis, nec ullorum Schismatum, sectarumq; sed fidei, atq; adeo simplicissimæ Euangelicæ ueritatis defensores sint, defensionem suam conuertent ad ueræ fidei conseruationē, quam Apostolus dicit unā esse, & superstructam esse super fundamentum à Prophetis & Apostolis positum, uidelicet Iesu Christo, quæ Prophetarū, Christi & Apostolorum doctrina plantata & propagata est ad omnes gētes, ad quam fidem propagandam, alendam & conseruandam Ceremoniæ Ecclesiasticæ etiam institutæ sunt. Quatenus hæ itaq; ad conseruationē ueritatis Dei conducūt, sunt seruandæ, quatenus uerò Euangelij Christi doctrinā obruūt, corrumpunt, uel etiā oppugnant, iudicio & prudentia abrogandæ & delendæ sunt, & quæ bonæ, p.æ, & ad ædificationē utiles, unā cum fide defendantur, ad retinendam publicam tranquillitatem, & euitandas offensiones.

Ad huiusmodi fidei protectionem si Rex conuerterit suos conatus & studia, & in eam impenderit

C. iij. sumptus.

Ioannes Sepinus

sumptus, non solum suæ ac suorum saluti bene consue-
luerit, uerum etiam muniet Regnū suum solida pace,
& retinebit animorū consensionē, maximāq; adiciet
adiumenta & incrementa foelicibus successibus &
commodis totius Regni. Primò, namq; quærentibus
regnum Dei & iusticiam eius, omnia prospera &
foelicia à Deo promissa sunt.

Ut ab initio Dominus sui studiosos semper glorifi-
cavit, eis prosperos successus concessit, contemptores
sui contemptibiles & calamitosos reddidit, ita etiam
nunc suis benedictionibus tum corporālibus, tum spi-
tualibus & æternis gloriæ ornamentis R. T. M.
cumulabit, reddetq; cum locupletissimo fauore, quæ
hic ad amplificationem gloriæ Dei, & conserua-
tionem Ecclesiæ Christi impensa fuerint. Dexte-
ra sua Dominus etiam deijciat & conteret hostes
se opposcentes huic pio, honesto, sancto, & salu-
tari Regis instituto.

Taceo quòd totum Regnum ingenti mole sua
Maies̃tas leuatura sit, si tantum necessarios Ec-
clesiarum Episcopos, Pastores, Diaconos & ali-
os ministros, quibus Ecclesia opus habet ad Eccle-
siastica officia, admiserit & aluerit, liberabit enim
Regnum suum magna ista turba ociosorum & in-
doctorum hominum, qui tantum sunt ignauum &

iners

ad Regem Angliæ.

iners terræ pondus, & intollerabile Ecclesiæ onus: deinde conseruabit etiam subditis illas facultates, quas hactenus cumulatè consecrarunt & nuncuparunt idolis, & contulerunt ad Romanenses idolatrias & superstitiones. Hoc opus plus utilitatis & necessitatis habet, quàm dici potest. Nullam diligentiam, nullas operas & impensas Regia Maiestas honestius & utilius impendere poterit, quàm quæ ad rectè reformandam & instituendam Ecclesiam impenduntur, quod totius orbis incommoda uel etiam maxima, his comparari nequeant, quæ ex Ecclesia bene constituta ad mortales redeunt. Hæc enim sola secundum Deum est nostræ salutis altrix & conseruatric, sine hac nemini mortalium bene esse potest in hoc calamitoso & ærumnoso sæculo, hic etenim est omnium bonorum Dei promptuariū, in hac Deus omnipotens rerum omnium conditor & conseruator, sua gratia & ope adest, salutis beneficia offert & dispensat, solem saluificæ suæ cognitionis accendit, mysteria salutis patefacit, fidem excitat, Sacramentis reficit, exhilarat & fulcit labescentium conscientias, in hac Deus ueris cultibus & sempiternis hymnis celebratur, in hac se inuocantes exaudit, in hac solummodo inuenitur, extra hanc nulla spes diuinæ misericordiæ, auxiliij

&

Ioannes Aepinus

Et salutis affulget, hæc est in terris pietatis et glori-
ficationis Dei officina, ubi hæc est, habentur omnia,
ubi non est, ibi nec Deus, nec quæ Deus in Christo
promisit habentur, hominum coetus uel frequentissimi
ibi sine Deo et Christo sunt, ubi Ecclesia Dei, hoc
est uerè pii non sunt: et ut uno uerbo dicam, in conser-
uatione ueræ Ecclesiæ nobis bona omnia posita sunt,
ideo nulla opera præclarius et utilius ponetur, quàm
in conseruatione Ecclesiæ.

Licet ratio offensa calamitosis formis Ecclesiæ
Christi, multo aliter de ea iudicet, quàm Spiritus Do-
mini docet: tamen nos qui Christiani esse et dici uolu-
mus, sapientiã carnis in obsequium fidei redigere, et
de Ecclesiâ et ipsius bonis secus iudicare debemus, quàm
humana ratio iudicat, quæ sua caligine decepta, illos
tantum foelicitissimos putat, qui mundi gloria, sapientia,
potentia et opibus alios excellunt, infœlicitissimosque et
miserrimos censet, quos suo gremio uera complectitur
Ecclesiâ, quod hæc perpetuo in summis difficultati-
bus, periculis et afflictionibus uersetur, et à diabolo
et mûdo assidue uexetur, sintque afflictissimi, qui Chri-
sti et Ecclesiæ castra sequuntur. Sed peruersum hoc
rationis iudicium, Spiritus Domini tanquam insanum
redarguens, eos beatos dicit, qui habitant in domo Do-
mini, affirmatque unum diem meliorem esse in domo Dei,
quàm

ad Regem Angliæ.

quàm nulle in splendidis & uoluptate affluētibus tabernaculis impiorū, quòd in domo Domini sonat Dei uerbum, Deus colitur, & perpetuis hymnis celebratur, seq̃ totum ibi inexhausto suæ misericordiæ ac bonitatis flumine credentibus effundit, & eos cœlestibus & æternis suis opibus ditat.

At quia M. T. repudiata carnis sapientia, domus Dei curam suscipit, & præclarum ducit in ea uersari, insigne de se pietatis specimen præbet, & suis subditis maius beneficium præstat, quàm si eos opibus omnibus ac copijs cumularet, obstringetq̃ eos sibi hoc beneficio, sempiterno amore, obseruantia, gratitudine & propensissima obedientia, & maxime si beneficij huius magnitudinem à præsentibus Ecclesiæ periculis & necessitatibus æstimauerint, quæ non obscure horrendam dissipationem & euerisionem Ecclesijs prænunciant, & minatur non solum in una aliqua natione, sed in toto Christianorū orbe. Decreta enim in Pontificia Tridentini Synodo edita, id agi aperte præ se ferunt, ut exorta Euangelij lux ubiq̃ locorum rursus extinguatur, scripturæ uera & germana explicatio obruatur, sacra Biblia manibus excutiantur, hominum somnia pro doctrina Spiritus sancti substituatur, non scriptis opinionibus ac traditionibus, Prophetica & Apostolica doctrina, etiã ab illis ipsis

D in

Ioannes Aepinus

in literas relata, opprimatur, linguarum cognitio exhibetur, sine qua uera uerbi Dei noticia nec haberi nec conseruari potest, pro ipsa ueritate ficta, peruersa & nocentissima mendacia recipiantur, Sacramenta Christi obscurantur, admixtis hominum commentis polluantur, uerus eorum usus e medio tollatur, eorumque loco sacrilegae missae obtrudantur pro iusticia Christi, quae fide accipitur e mentita, & suppositicia hominum merita statuuntur, scopus nostrae salutis impie transferatur, & homines etiam scientes ad Pontificium impietatis regnum retrudantur, Romanensis impietas, idolatria, tyrannis, purgatoriae nundinationes, indulgentiarum cauponationes, simoniae, denique impunitas omnium scelerum quibus iam dudum infamis ac Papisticus clerus stabiliatur & propugnetur, doctorumque uirorum scripta omnino deleantur, quibus Romanensis impietas, tyrannis, dominandi prodigiosa libido, idolatria, deceptio & nefanda flagitia taxantur. Pontificios Tridentinae Synodi patres hoc monstrum alere, sciunt omnes, qui Tridentini concilij decreta, Louanensis scholae articulos, & Papisticorum libros legerunt.

Proinde cum Romanenses coniunctis consilijs, uiribus & sumptibus, tanta impudentia sanam doctrinam damnent, uerum Dei cultum destruant, impietatem summam defendant, & probrosum Epicurei sinu cleri

ad Regem Angliæ.

cleri propugnent, nihil æque necessariū est, quā uē omnes Reges totius orbis, Ecclesiæ Dei summæ periclitanti, suppetias ferant, & eam liberent ab imminētib; Sathanicis corruptelis & exitiosis euerfionib; quibus passim deiicitur & uastatur.

Quamuis hic magna pericula esse uideantur, maximaq; sit aduersariorum uis, tamen Dei mandatum, salus Ecclesiæ, gloriæ Dei studiū, diuini auxiliij promissio apud omnes pios plus ualere debent, quā inanis metus hostiū Christi, quos Dominus in sua manu habet, & quasi iniecto freno quolibet inflectere potest.

R. T. M. cogitet se fidei defensorē dici, suiq; esse officij, ut quæ poscat ueræ fidei defensio, & sancta ac pia Ecclesiæ reformatio ex fiducia in Deū collocata præstet, & statuatur, Deūq; haud quā defuturū esse pijs, bonis & salutaribus suis conatibus, q̄ idolatrias, impias doctrinas, & falsos cultus prohiberi ac tolli, & Ecclesiam suā defendi & conseruari uelit.

Dominus spes & munitio est piorū, à laqueo uenantiū, & ab exitiali peste eos liberabit, & pēnis suis teget, scutū & clypeus Ecclesiæ est ueritas Dei, hæc se tuebitur cōtra sathanæ & mūdi dolos. Deus cingit suos suorū angelorum exercitibus, & custodit eos in omnibus uis suis, nihil itaq; illis erit periculi, qui Deo freti, suū officium iuxta Dei mandatū, ex conscientia

D. ij. pura

Ioannes Aepinus

pura, & fide sincera faciūt, Deus non sinet pudore
suffundi in se sperantes, & suis praeceptis cbediētes.

Quod pii afflictionibus aliquando exerceantur,
fit beneplacito & consilio Dei, ut sic experiētia discāt,
quæ regni Christi uis sit, atq; ita immutentur ac ap-
tentur ad regnū Dei. Deus inuocantes & in se spe-
rantes nunquam deseruit antea, nec deseret modo.
Patres nostri, ut Psalmus ait, sperauerunt in eum,
& liberauit eos, ad eum clamauerunt, & salui facti
sunt, in eum sperauerūt, & non sunt confusi: ut Deus
ab ipsis rerum primordijs, defendit suæ Ecclesiæ nu-
tritios ac defensores, ita & tuam Maiestatem in
suscepta hac Ecclesiæ defensione & reformatione
cum suo clarissimo Senatu & toto regno tuebitur &
fortunabit. Tantum M. T. ea animi constantia quæ
Christianum & fidei defensorem decet, in incepto
hoc pio & sancto suo instituto pergat, Deus benignè
aderit his coeptis. Spes quæ de œcumenico, libero &
Christiano cōcilio omnibus excitata fuit iamdudum
euanuit. Romanus Pontifex præ cæteris omnis im-
pietatis & idololatriæ autor, iudicium omne in con-
cilijs sibi integrum reseruat, id tantum ratum uult ha-
beri, quod ipsi approbatur, quod displicet, etiamsi aper-
to Dei uerbo nitatur, pro hæresi proclamari, incēdijs,
& quouis crudelitatis genere extingui uult. Frustra
itaq;

ad Regem Angliæ.

itaq; hoc tempore è concilijs expectabitur uera, pia
& iusta Ecclesiæ Catholicæ reformatio & de do-
ctrina diiudicatio. Nec potest è Pontificis Synodis
aliquid sperari boni, quòd hæ regantur Pontificis uo-
luntate & prauis Papiſticorũ ac Sophistarum opi-
nionibus, & nõ canonice scripturæ doctrina. Quare
rectissime fecerit M, Tſi Anglicanam & Hy-
bernicam suam Ecclesiam consilio piorum ac doctorũ
Episcoporum aliorumq; bonorum uirorum consilio &
opera ad uerbum Dei reformati, & sic constitue-
rit, ut in futurum nullis incidentibus difficultatibus
turbari, nec ulla ratione in ea conscientie uulnerari,
nec fiducia susceptæ causæ, ullis casibus labefactari
possit. Nam in Ecclesia nihil est dubio animo, incer-
to conscientie iudicio, & absq; scripturæ autoritate
& testimonio, attentandum. Necesse est antequam
aliquid immutetur, aut constituatur in Ecclesia, ut
certum iudicium è scriptura sacra adferatur de omni-
bus quæ mutari, innouari ac constitui debent. Hoc
iudicium cum è Canonicis scripturis petendum sit, &
id amplissime pateat, ijsq; tantum contigerit, qui sacræ
scripturæ sunt periti, & optimos quosq; Ecclesiasti-
cos scriptores, summa cum diligetia & bona fide euol-
uerunt, magnitudo rei postulat, ut doctissimi quiq;
hic Regibus, Principibus, & legitimis Magistratibus
D. iij. tibus

Ioannes Aepinus

tibus subsidiariam operam præstent, & monstrent
quid piè, iuste & utiliter in Ecclesia corrigi & insti-
tui possit & debe at. Quanto quisq; dignitate, autho-
ritate, & eruditione alios excellit, tanto diligentius hic
debet seruire Magistratui, & pia conantem fide-
liter adiuuare. Nec leuiter hic peccare uidetur, qui
suo officio desunt Magistratibus, quod ea negligat,
quæ ad illustrandam Dei gloriã, & propagandam
Ecclesiæ salutem pertinent.

Ego etsi is non sum qui uel eruditione uel consilio
ualeam, nec Religionis progressus multũ iuuare pos-
sum, tamen cum quisq; pro suo modulo Ecclesiæ labo-
ranti suppetias ferre debet, & erroribus, secundum
sue uocationis ius resistere, arbitratus sum mei quoq;
officij esse, ut hic meum studium & beneuolentiam
erga Ecclesiam & tuam Maiestatem, quæ nunc
incumbit reformationi Ecclesiasticæ, declarem, &
aliquid conferam quod ad Ecclesiæ reformationem
maxime pertinere iudicatur, scripsi confutationem
Purgatorij figmenti, quod multos errores comple-
ctitur, & non postremas superstitiones & idolola-
trias in Ecclesia sustentat, eamq; Maiestati tuæ
adscribere uolui, ut ea uideret, quàm horrendi erro-
res, & impij cultus coniuncti sint doctrinæ de Pur-
gatorio, & quanti referat omnino delere doctrinam
istam

ad Regem Angliæ.

istam Papæ de Purgatorio, quod sit & basis & seminarium sacrilegæ Missæ pro defunctis, mater indulgentiarum, quibus nihil nec uanius, nec impudentius orbis unquam uidit, & totius istius quæstus, qui de mortuis redibat ad Sacrificos. Hoc figmentum etiam peperit ingentia mendacia de apparitionibus mortuorum, quæ passim de pulpitis audacia plusquam Cyclopica proclamata sunt, non ut his glorificaretur Deus, sed ut Sacrificulorum penuaria replerentur, & culinæ ipsorum pulchrè prospiceretur. Purgatorium si quidem idolum illud est, quod Romanæ Ecclesiæ proventus ita in omnibus nationibus in immensum auxit, iusticiæ Dei & nostræ salutis scopum transtulit, pro iusticia Christi fictam poenitentiam & satisfactionem, non absque horrenda iactura animarum obtrusit, morientibus spem de æterna uita statim post mortem consequenda & apprehendenda eripuit, afflictos pauidosque hominum animos, ac cum ipsa morte luctantes, persepe in desperationem coniecit, fiduciam in Iesum Christum liberatorem nostrum, qua se morituri consolari deberent aduersus iudicium Dei, & horrorem infernarum poenarum, prorsus obruit: nullum certe commentum magis appositum diabolus reperire potuisset ad saginanda sua mancipia, & ad complandum totum mundum.

Supra

Ioannes Aepinus

Superuacaneum iudicari posset, quod etiam nunc mediter aliquid contra purgatorium, sed qui hostium ueritatis peruicaciam, populiq; Christiani ruditatem & imbecillitatem perpendunt, ualde necessarium esse iudicabunt, subinde aliqua cum accessione retexere, quæ antea tractata sunt, ut sic errores Ecclesiæ noxi eo apertius detegantur.

Etsi nunc uulgo satis notus est purgatorii error, tamen quia uetus est, altissime radices egit, in multorum hominum cordibus, trahitq; secum plerasq; argutas disputationes, quibus uulgo fucus fieri, & plausibiles caligines offundi possunt, defenditur etiã Tridentinæ Synodi anathematis, ideo operæ precium est, ut de hac materia solidæ, apertæ, & minime fucosæ explicationes extent, quibus detegantur purgatorii errores, & confirmentur illorum conscientia, qui reformatando Ecclesiam, Purgatorias nugas & superstitiones Ecclesia eijciunt, & sit quod firmo conscientia iudicio, tanquam coram Deo, opponi possit, Tridentinis anathematum fulminibus, quibus ista Patrum Synodus, absq; scripturæ testimonijs, & cōtra fidei nostræ analogiam Ecclesiam solis anathematum minis cogere statuit, ut contra Christi fidem, & Canonice scripturæ testimonia, dubia somnia & manifestos errores, pro indubitata Dei doctrina diuinitus pate-

ad Regem Angliæ.

patefacta, & fidei articulos amplectatur, utq; non id credat & sectetur quod Christus docet, & mandat, sed quod Ro. Antichristo probatur & ipse iubet.

Vt hic aliquid adferrem ad ea, quæ præcipuè ad emendationem & repurgationem Ecclesiæ spectant, placuit confutationem Purgatorij erroris scribere, & in publicum edere, & eam T. Reg. M. nunc meditati Ecclesiæ Anglicanæ & Hybernicae reformationem, dedicare: non quod iudicem hæc in Anglia ignorari, & ab alijs ibi non multo elegantius ac copiosius tractari posse, sed ut doctos liberarem istius tractationis molestia, qui meliora & utiliora dare possunt. Deinde ut testarer me retinere illam ipsam voluntatem ac obseruantiam erga M. T. & Anglicanam Ecclesiam, quam ante annos xij. legatione nomine Hamburgensum fungens apud potentissimū & prudentissimū Regem Maiestatis tuæ patrē testatam reliqui, qui eodem tempore constituerat, Ecclesias reformare in Anglia, & effecisset dubio procul, nisi rei magnitudo nonnihil deterruisset, & quidam Euāgelij Christi hostes dissuasissent, & auertissent ipsius animum à tam sancto & salutari incepto: fecerat enim eius rei præclara auspicia. Quo uero Dei consilio, id quod bene ac pie coeptum fuit, tum sit omis- sum, Domino (quem nihil latet) notum est, Deus for-

E tassus

Ioannes Aepinus

taſſis laudem extruendæ & reformandæ Eccleſiæ
filio maluit reſeruari, quemadmodum olim David pa-
tre mortuo Salomoni filio, extructi Hieroſolimitæ
ni tēpli gloria reſeruata eſt. Nec eſt dubitandum,
Dei quodam arcano conſilio hoc accidiffe, qui quos
ipſe uult ſolet excitare ad efficienda ſua conſilia. Eſi
reformatio Eccleſiæ breui abſolui poſſe uideatur, ta-
men cum reformatæ & inſtauratæ Eccleſiæ initia
ſoleant aliquot annis ualde imbecilla eſſe, & conſer-
uatio reſtitutæ Eccleſiæ requirat diuturnā uitā, præ-
ſens & florens animi robur, uiuidas ingenij uires, &
durabilem corporis incolumitatem, Deus uidetur ad
conſeruandam Eccleſiæ integritatem, potius uoluiffe
filij adoleſcentis, quā patris ſeneſcentis, opera uti.

Itaq; tuam Maieſtatem in primo ſuæ adoleſcen-
tiæ flore diuinitus delectam eſſe ad ſanctum, præcla-
rum, utile & neceſſarium hoc opus reformandæ Ec-
cleſiæ, res ipſa loquitur, utq; hoc rectē & piē proce-
dat, ad nominis Dei gloriam, & animarum ſalutem,
Regios conatus certē omnes piē docti adiuuare de-
bent, cōſilijs, hortationibus, doctrina, precibus, & alijs
iuſtis & honeſtis modis. Hoc officiū cum omnes,
qui Chriſtum profitentur non ſolum Ma. T. ſed
etiam omnibus pia conantibus debeant, non puto mihi
uitio uerti poſſe, quod breuem, tenuem & exilem, ta-

ad Regem Angliæ.

men firmam & ueram hanc confutationem Purgato-
rij figmenti T. M. nuncupauerim, cum Christianus
sim, & Ecclesiæ debeā quicquid in me est industria,
& quod uersor in ea Repub. quæ Regibus An-
gliæ semper coniunctissima fuit, quæq; Angliæ de-
trimenta sua esse putat, eiusq; foelicitatem non mirius
amat, quam suam ipsius.

Quod reliquum est, rogo ut Maiestas tua pro
sua clementia hoc opus nostrum, non à sua magnitu-
dine, sed à nuncupantis animo & argumenti utilitate
æstimare uelit.

Pater noster coelestis propter Iesum Christum
liberatorem nostrum, benigne perficiat, quæ per tuā
Maiestatem inchoata sunt, de reformatione Eccle-
siæ: conseruet tuam Maiestatem quā diutissime
incolumem, tum ad amplificandam sancti sui nominis
gloriam, & Ecclesiæ salutem, tum ad totius Angli-
cani Regni foelices successus, regatq; M. T. con-
silia, ut conseruetur pura & sincera doctrina Dei,
& excludantur erroneæ opiniones, à uerbo Dei dis-
sentientes, quibus non solum conscientiae læduntur,
Ecclesiæ salus in periculum adducitur, sed publica
pax & tranquillitas etiam impeditur.

E. ij.

Dom-

Ioannes Aepinus

Dominus noster Iesus Christus, Rex Regū,
& Dominus dominantium, Ecclesiae suae uerus libe-
rator, pastor & rector, suo spiritu moderetur ac
fortunet M. T. consilia & actiones omnes. Amen.

Hamburgi, anno à nato Christo

M. D. xlvij.

DIOANNES Fol.

ÆP I N V S DE

Purgatorio.

ETERES ECCLESIA

stici Scriptores ipsaq; Canonica Duo loca
animarum.
scriptura duo loca tantū assignat
animabus corporibus exutis: pñs
Paradisum sinum Abrahæ ac cœ-
lum, impñs & non regeneratis ba-
ptismate, infernum. His duobus

Purgatoriū.

locis Sathanas etiā tertium affinxit, qui vulgo pur-
gatorium appellatur, quem non damnationis, sed ex-
piationis, lustrationis ac purgationis locū esse ineptit:
Inferno pœnarum acerbitate eum assimulat, fingitq;
infernum damnatorum à purgatorio solum in hoc
differre, quod redemptionis spes sit in purgatorio, in Discrimen
inferno non. Quod figmentum ad quæstum sane infernī &
accommodatissimum est. Purgatoriū

Spes veniæ non tantum ostenditur in purgatorio,
sed vt illa ocius prætio vel maximo redimatur. Infer-
ni cruciatus & ignes purgatorio etiam adduntur, vt
horum horrore animarum redemptores eo citius ex-
trudantur ad sistendum hoc tremendum incendium.

Nunc quia differentes de descensu Christi ad in-
feros, incidimus in tractationem illorum locorum,
quibus animæ corporibus exutæ continentur, breui-
ter etiam perstringemus ea quæ de purgatorio maxi-
me refert scire, & quæ in hac controuersia alicuius
momenti esse videntur.

Sunt fucosæ & artificiosæ imposturæ quæ sub pur-
gatoriū figmento Ecclesiæ obtrusæ sunt, ita quidem

E. iij.

scriptu

*Doctrina de scripturæ & veterum testimonijs callide eo detortis
Purgato io palliatæ, vt omnium hominũ mentes hæcenus per-
nocētissima. strinxerint, & nostræ fidei sinceritatem ac simplici-
tatem corruerint.*

Quamuis alias satis purgatoria controuersia ex-
cussa & tractata sit a clarissimis & doctissimis viris,
tamen prodest hæc subinde renouare in Ecclesia, vt
ita sedulo admoneatur, cautior atq; prudentior red-
datur, & ea quasi ob oculos posita semper in conspe-
ctu habeat, & ex animo detestetur, veluti illa, quibus
maximum & irreuerabile damnum Ecclesiæ Chri-
sti datum, fides Christi fœde deformata, obruta &
oppressa est, pauidis conscientijs pestiferi laquei po-
siti sunt, totus orbis fasciatus est, Papismi fex iã diu
quauis scœuitia impudentissime multos & pessimos
errores defendit, quæ omnia sua somnia fidei loco ha-
beri vult.

*Purgatorij
laus.*

Et quum Papistæ purgatorias nugas pro præci-
pua munitione suæ impietatis habeant, & ad eas in
quibusuis certaminibus confugiant, necesse est nos
sedulos esse in his oppugnandis & confutandis. Ne
vero multũ temporis in hac tractatione insumamus
compendio studebitur, & omnia contrahentur quã
arctissime.

Ante omnia autem nobis est statuendum purga-
torium esse impium, sacrilegũ, exitiale & nepharium
Sathanæ commentum, ex meris mendacijs, impostu-
ris & blasphemijs constructum ac compactum, de
quo in sacra scriptura tum veteris tum noui Testa-
menti ne quidem vnus apiculus extat, taleq; esse nu-
gamentum quo fides Christi euertitur, salutis scopus
transfertur, mors Christi irrita redditur, falsa iustitia

&

& satisfactio statuitur, bonitati ac misericordiæ Dei contumelia irrogatur, conscientia perplexa crudeliter vexantur, mortis pavores augentur, somnus & quies in Christo obdormientium in Stygios cruciatus & acerbissimos tartareos fumos vertitur, vera poenitentia labefactatur, ad quævis flagitia fenestra aperitur, latrocinia, usura, & alia impia technæ ad quæstum comparatae aluntur, totus mundus impudentissime & turpissime decipitur, circūscribitur, expilatur & exhauritur: estque illa impostura de qua sanctus Petrus Ecclesiam admonet. ij. Pet. ij. dicens futuros pseudo prophetas in populo, & magistros mendaces, qui fictis verbis in avaricia erant quæstum facturum inter Christianos. Purgatorij figmentum mater, fons & basis est omnium imposturarum Papismi: ex hoc prodierunt missæ pro defunctis, vigiliæ, anniversaria, oblationes pro mortuis, peregrinationes, animarum balnea, missarum foundationes, thesauri Ecclesiæ ex meritis sanctorum conflati, opera supererogationis, indulgentiæ, suffragia & similes nugæ, magis ad quæstum quam ad formandam pietatē institutæ. Hæc omnia ita incumbunt Purgatorio ceu suo fundamento, ut hoc extincto ac diruto omnia ista simul à fundamento evertantur. Nullus etenim istorum porro usus est Purgatorio sublato, quia qui in coelis sunt nullis viutorum suffragiis indigent, & qui in inferno sunt his liberari non possunt.

Sicut ex ignoratione iustificationis Christi fere omnes errores in ecclesia orti sunt, ita & Purgatorij figmentum inde natum est. Si Purgatorij architectis persuasum fuisset credentes in Christum Dei bonitate, per imputationem iustitiæ Christi, gratis iustos reputari, & à suis pecca-

tis

D. Ioannes Sepinus

tis absolui, nunquam proposuissent dubium rationis humanæ somnium de imaginario purgatorio, quod merum rationis humanæ inuentum est, qua Sathanas abusus est ad excogitationem huius imposturæ, & ut omnium errorum ac deceptionum fucosa soleāt esse exordia, ita etiam Purgatoriū figmentū initio habuit suas fucosas rationes vulgo valde plausibiles.

Primum, Purgatorio videntur occasionem præbuisse gentium inferiæ, & iusta Iudæorū, quæ gentiū imitatione usurpata post solutionem captiuitatis populi Israëliti, & templi reparationē paulatim ab ambitiosis & auarīs Pontificibus ad quæstum collata & inuecta sunt, ante illud tēpus Iudæos pro mortuis nō fecisse sacrificia, sacra historia testis est, quæ docet hūc morē sub Machabæis primū inoleuisse, quo tempore in Iudaica religione omnia corruptissima fuisse res ipsa loquitur in libris Machabæorū. Hic error Apostolorum prædicatione extinctus, postea Apostolica doctrina ab pseudodoctoribus rursus obscurata, resuscitatus est. Et Christiani videntes sacrificia mortuis impendi apud Iudæos & Gentes, & audientes ex scripturis beatas animas in cœlis nō habere opus ullis viuorum vel oblationibus vel suffragiis, damnatisq; in inferno nullam esse spē veniæ & remissionis peccatorum, cœperunt ratiocinari necesse esse ut aliquis locus esset, in quo animæ peccatis inquinatæ vel proprijs pœnis vel aliorum satisfactionibus iustificarentur. Hæc cogitatio autem nata est ex falso iudicio de inæqualitate peccatorum, & iustitiæ Dei æqualitate, qua sine miseratione peccata omnium puniri putantur iuxta qualitatem culpæ, nullumq; peccatum remitti absq; satisfactione, nec
Deum

Deum iniquum facere iudicium, non alios punire, alios impunitos dimittere, nec alios grauius, alios mitius in paribus delictis punire: Breuiter, Philosophia iustificationis fidei ignara, Dei iusticiam à politica *Discrimen iusticie fidei & politicæ.* iusticia æstimās extruxit Purgatoriū, à qua tamen iusticia Dei & Christi (qua reputamur iusti corā Deo) plus distat quā cœlum à terra. Illa etenim nititur vel propria innocentia vel iusta satisfactione, hæc vero misericordia Dei & satisfactione Iesu Christi filij Dei. Hunc errorem postea auxit vetus illa opinio de humanis meritis & satisfactionibus, quā deinde *Ecclesiasticæ satisfactio- nes cur institutæ.* confirmarunt Ecclesiasticæ satisfactiones, quæ Christiana religione latissime propagata, ab Episcopis institutæ & pœnitētibus impositæ sunt, vt his animi pœnitentium explorarentur an veræ vel fictæ respicerent, priusquam absoluerentur & reciperentur in gremium Ecclesiæ, & publicis pœnitentiū exemplis alij deterrerentur à similibus lapsibus. De quo ritu priscae Ecclesiæ ubiq; multa leguntur apud veteres Ecclesiasticos scriptores.

Cyprianus aliquot epistolis in libro. iij. epistolarū hunc morē depingit. Hæ satisfactiones disciplinæ gratia initio in Ecclesia institutæ, ab hominibus imperitis postea detortæ sunt ad mentitas istas satisfactiones, quibus putatur Deo satisfieri oportere pro peccatis, cum multi morerentur tempore pœnitentiæ sibi præscriptæ, priusquam absoluerent curriculum temporis ad pœnitentiā agendam præscriptū, neq; satisfactionem impositam integre præstarent, putatum est illos saluos fieri non posse nisi vel ipsimet pœnis apud inferos omīssam satisfactionē pensarent, vel alij pro eis satisfacerent, quod ipsorū opi-

D. Ioannes Aepinus

nione necesse sit, vt diuinæ iusticiæ pro peccatis satisfiat, ipseq; iustus iudex hominum personam non respiciens, nullum facinus non impunitum sinat, nec vltimum reum absq; debita satisfactione absoluat. Ita satisfactionibus propter disciplinam exēpli causa & ad explorandos animos institutis abusi sunt impij ad stabiliendos errores de purgatorio.

Si verum certumq; esset, nullum peccatum absq; humanis satisfactionibus remitti, quod pontificij tanquam concessum & confessum fundamenti vice præstruunt, certum etiam esset nullos morientes vel leuissimis peccatis obnoxios, seruari posse, nisi redimerentur eorum peccata vel proprijs vel alienis satisfactionibus, omnibusq; morientibus peccatoribus abnegatione purgatorij, omnis spes salutis eriperetur. At quū falsissimum sit peccata remitti propter hominum satisfactiones, sua ipsius mole ruit purgatorium, & quæ coniuncto figmento satisfactorum superstructa sunt.

Hi sunt ferè præcipui fontes, ex quibus promanauit purgatorij figmentum, quod progressu temporis firmitus stabilitum ex se innumeros alios exitiales errores progeniuit.

Purgatorij assertores ac propugnatores tribus præcipue nituntur rationibus, quæ si solidæ ac firmæ essent, doctrina de purgatorio sane verissima ac certissima esset. Primo dicunt sacram scripturam à suis partibus stare, deinde addunt suam doctrinam de purgatorio ab ipso deo comprobari reuelationibus & mortuorum apparitionibus, tanquā peculiaribus testimonijs ac sigillis. Postremo non verentur veteris ecclesiæ consensum prætexere ad impij sui dogmatis

De Purgatorio.

Fo. 4.

matís confirmationem . Hæc si vera sunt certe commento purgatorij nihil verius est . Si falsa, eo nihil nugacius.

Et ut veniamus ad propositi argumenti tractationem, primo ostendemus mera figmenta esse, quæ Papistæ de purgatorio docent. Deinde respondebimus ad argumenta, quibus purgatorij commentum probatur & propugnatur . Tota canonica scriptura veteris & noui testamenti docet solum Christum esse præcium redemptionis totius mundi, propter ipsum peccata tantum condonari & quidem gratis, iusticiam nostram coram Deo non consistere in humanis iusticijs ac meritis, sed in peccati remissione, siue in non imputatione, nostriq; iustificationē Dei immensa misericordia, & Iesu Christi filij dei iusticia niti, non humanis iusticijs . In Iesu Christo namq; mundo donata est peccatorum purgatio, expiatio, emundatio & satisfactio, non in hominum iusticijs, eaq; per fidem in Christo apprehenditur non applicatur nobis per bona opera vel præcedentia vel sequentia fidem . Ideo manifestus error est in quod vel purgatorijs flammis vel vllis alijs hominum satisfactionibus peccata expientur, & rei apud Deum in iudicio Dei iustificentur, & absoluantur . Vno hoc argumento funditus evertitur purgatorij somnium. Si solius Christi iusticia iusti constituimur apud Deum, certe alia hominum iusticia iusti censeri nequimus coram Deo . Hæc prolixius hic prosequi nolo, quod ea abunde satis à me tractata & explicata sint in enarratione Psalmi . xix. vbi de iustificatione differuimus copiosissime.

*iusticia christi
stianorum.*

D. Ioannes Aepinus

De remissio-
ne culpæ &
pœnæ.

Dei misericordia propter Iesum Christum, quæ
Deus redemptorem & reconciliatorẽ mundo pro-
posuit, omne peccatum remittitur credentibus, sola
excepta blasphemia in Spiritũ sanctum, & remisso
peccato simul remittitur peccati reatus, culpa & pœ-
na. Impium commentũ est culpa dimissa peccatorũ
pœnas reservari, easq; remouendas esse satisfactio-
nibus nostris.

Culpa ipsis Sophistis etiam authoribus est causa
pœnæ, propter hanc etenim irrogatur pœna, sed cul-
pa remota & reatu sublato nulla superest causa pœ-
næ. Impossibile ergo est pœnam remanere sublata
culpa, & à iusto iudice porro tanquam reum teneri
& affligi culpavacantẽ. Vt verum est, culpa non re-
missa, non remitti pœnam, ita etiam verũ est culpa
remissa simul etiam pœnam remitti, quia hæc duo
coniuncta sunt, & mutuo se respiciũt. Nihil certe ille
iudex reo condonat & dimittit, qui secundum cul-
pæ qualitatem de eo pœnas sumit. Pœnam à culpa
in remissione peccatorum discerni perniciosus error
est, eo obruũtur omnes promissiones misericordiæ
Dei, & incutitur perpetuus metus & horror pecca-
toribus etiam vere resipiscentibus. Aliud quidẽ est
peccati culpa, aliud pœna: culpa nostra est, & ex no-
bis ipsis oritur, pœna Dei est, nobis propter peccatũ
ab ipso imponitur: re ipsa inter se sunt distincta, sed
in remissione peccatorũ sunt coniuncta impiæ huic
discretionĩ culpæ & pœnæ, & falsæ huic opinioni
quod sine hac dimittatur coram Deo, Sophistæ fi-
dem faciunt his scripturæ testimonijs. 1. Reg. vii.
Si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga viro-
rum, & in plagis filiorum hominum misericordiam
autem

autem non auferam ab eo. Et Psal. lxxxix. Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudicijs meis non ambulauerint, si statuta mea prophanauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non auferam ab eo. Ex his & similibus testimonijs scripturæ aduersarij eliciūt Dei misericordia remitti culpā peccati non pœnā, sed eam tantum mitigari Dei misericordia, & hanc sententiā probant exemplo Davidis, cui agnoscenti suum delictum à Propheta Nathan dictum est: Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris: cum tamen Deus post annunciatā peccati translationem horrendas pœnas Davidi & domui ipsius imposuerit, grauissimeq; vltus sit illius peccata.

Doctrina de remissione culpæ & pœnæ, vtrunque videtur absurditatem gignere, quod qui docent per fidem Christi tantum impetrari remissionem culpæ non pœnæ, obruant Christi beneficia, & detineant conscientias in perpetua dubitatione, & qui affirmāt per fidem in Christum pariter obtineri remissionē tum culpæ tum pœnæ, videantur tollere timorem Domini, & labefactare studium obedientiæ & pietatis erga Deum, putant enim Sophistæ metu pœnarū illud cōseruari, & peccata coerceri oportere, illosq; se opponere manifestæ experiētiae, quæ testis est credentium peccata puniri, etiamsi secundum culpam remittantur, vt videre est in exēplo Davidis & multorum aliorum. Ad hæc respondeo.

Etiamsi cōcederetur aduersarijs peccatū propter fidem in Christum tātum remitti secundum culpā, & eius pœnā solummodo mitigari propter fidem

D. Ioannes Aepinus

tamen hoc ipso purgatoriū propugnari nō posset, quod scriptura doceat pœnas peccati viuis imponi non mortuis in gratia ac fide morientibus, neque etiam consequeretur has pœnas esse satisfactiones pro peccatis, cum scriptura passim testetur eas esse paternas correptiones, & ad emendationem exempli vice infligi, vt lapsi his resipiscentiæ & officiū sui admoneantur, dei odium declaretur aduersus peccatum, & alijs multis metus peccandi incutiatur. Sicut dominus ipse testatur Ieremiæ. ij. dicens. Frustra percussi filios nostros, disciplinam non receperunt. Propheta Dei flagella disciplinam vocat, non satisfactiones. Si pœnæ peccatorum credentibus impositæ satisfactiones essent, nunquam frustra im- ponerentur, sed quia sunt benignæ & paternæ correptiones, quibus dominus satagens nostræ emendationis, nos corrigit, & coercet, vt in officio nos detineat, frustra illis imponuntur, qui non emendantur. Supra citata testimonia scripturæ certe hoc non probant, quod aduersarij inde tolli possunt. Ideo simplicissime statuendum est remissionem peccatorum simul complecti condonationem culpæ & pœnæ, peccatorumq; punitiones in ecclesia arbitriarias esse Dei correptiones & pertinere ad disciplinam, non ad iudiciariam satisfactionem, quæ iuxta culpæ qualitatem irrogari solet. Nam neq; culpæ remissio, neque meritæ pœnæ vel mitigatio vel condonatio responder qualitati culpæ illius, cui peccatum secundum culpam est dimissum, nec etiam pœnæ imponuntur secundum culpæ qualitatem, sed gubernantur Dei voluntate & beneplacito. iudicia Domini libera & arbitraria sunt, non possunt

certis.

certis legibus astringi, nec præfixis limitibus & scriptis circumscribi, nec ea fiunt iuxta proportionem culpæ & poenæ. Dominus poenas propter peccatū poenitentibus impositas semper moderatur paterna sua clementia, non appendit eas exacta trutina iusti & seueri iudicii, vt pater gubernat eas ad vtilitatem tum illius qui corripitur, tum illorū quos vlttricibus exemplis vult admoneri. Dominus in punitione peccatorum spectat quod expedit, non quid nos meriti sumus, sicut Psalmus docet, visitabo virga peccata eorum & verberibus delicta eorum sed gratiam meam non auferam ab eis, nec mendacem faciam veritatem meam. Et hoc est, etiamsi in Christum credentes peccent & Deus immissis malis vlciscatur eorum inobedientiam, tamen nec abijciat nec perdet eos, sed paterna ferula tantum castigabit & emendabit. Hæc castigatio non est metienda vel à gravitate vel leuitate culpæ illius qui deliquit, sed à paterno Dei consilio & nostræ emendationis necessitate.

Dominus non ferit quantum meriti sumus sed quantum ad salutem animarum nostrarum prodest, & nobis sufficit, ideo alios mitius, alios durius castigat, & sæpenumero mitius in grauius delinquentes & durius an leuius peccantes animaduertit. Sauli ecclesiæ Dei depopulatoris & sæuissimi Christi hostis peccatum non fuit leuius peccato David quantum ad factum attinet, tamen huic poenas inflixit valde atroces, illum, condonata omni culpa & poena misericorditer adoptauit in numerum apostolorum, nullis de eo poenis sumptis. Hæc sunt

D. Ioannes Sepinus

sunt Dei iudicia in eius voluntate & arbitrio posita. Quo consilio autem Dominus flagellat pios secundum suum arbitrium, non secundum mensuram nostræ culpæ, dictum est in Psal. xix. ubi disputauimus de legis promissionibus & præmijs, & de eius poenis & comminationibus.

Etiam si verum est, iudicium Dei ab ipsius domo incipere, & Deum impositis poenis corrigere quosdam ex illis quibus peccata remisit, tamen inde non consequitur, Deum omnium resipiscentiū peccata post conuersionem punire, & remissa culpa reseruari peccatorum poenas. Ex particularibus exemplis non potest condi generalis canon. In eiusmodi exemplis non tam Dei iusticia & peccati culpa inspicienda est, quam Dei clementia & illius utilitas, qui corripitur, quia non tantum hostium peccata punit, sed etiā filios sibi charissimos flagellat, non ut pro peccato satisfiat, sed vel ut emendentur, vel in officio detineantur ac sanctificentur. Hanc correctionem argumentū esse paternæ beneuolentiæ, non opus seueri iudicii Apostolus prolixè affirmat ad Hebre. xij.

Doctrina de remissione culpæ & poenæ fidem & spem alit, & Dei clementiam commendat. Opinio de reservatione poenarū, misericordiam Dei obruit, meritum Christi extenuat, fidem & spem extinguit, & labescentes conscientias in desperationē deducit, ideo fugienda est tanquam lethale virus animarum, & crudelis impostura, quæ ex diametro pugnet cū Euangelio Christi. Nam Euangelio Christi credentibus non particula aliqua remissionis peccatorum, sed integra remissio offertur, quæ complectitur culpæ & poenæ condonationem. Quod si scripturæ
testimo-

testimonia de remissione peccatorum tantum de remissione culpæ intelligerentur, & poena à culpa discerneretur in remissione peccatorum, tum certi per exigua spes & cōsolatio nobis relinqueretur in Christo, omniaq; beneficia Dei in Christo proposita horrenda caligine obscurarentur, quæ ipse tamen in indignos peccatores conferri voluit, vt sui nominis gloria illustraretur, eo magis apud nos eo maior eternæ gratitudinis memoria extaret, & sempiternæ glorificationis materia reponeretur. Christus sane præciū est pro nobis datū ad redēptionem nostrā, quo non ex parte sed plene peccati nexu soluti sumus, quo Deus non ex parte sed integre placatus est, & quo chirographum decreti constans, quod aduersus nos fuit, sublatū & deletū est. Ad Collo. ij. Legis chirographū nobis contrarium, non tantum ad culpā sed simul ad culpā & pœnam obligat. Hoc quum per Christum deletum sit credentibus, certum est propter Christum & culpam & pœnam peccatorū condonari credentibus. Si credentes remissio peccato adhuc tenerentur peccati pœna, chirographum non esset deletum. Si deletum est, necesse est nullis peccati pœnis obnoxios manere credentes.

Per Christum credentes liberantur à morte, quæ est peccati pœna, quare etiam non liberarētur a cæteris peccati pœnis, quæ morte leuiore sunt? Si Dei misericordia propter fidem Christi maxima & summa peccati pœna remittitur, qui fieret vt non tollerētur pœnæ morte mitiores? Dicant nobis pontifici cur ex Christo non eodem iure speremus condonationem aliarum pœnarum, sicut speramus liberationem ex diaboli iure, maledictione & morte? sed hic

G harent

D. Ioannes Sepinus

hærent spinosis suis sophismatibus, cogunturq; vel inuiti concedere in remissione peccatorum contineri condonationem culpæ & pœnæ, maledictio comprehendit pœnas peccati, hæc per Christum tollitur, ergo per Christum simul culpa & pœna peccati remittitur. Pœnam à culpa discernere humani commentum est, quo omniū animi hominū in perpetua dubitatione & inquietudine detinentur, euangelium obscuratur, omniaq; scripturæ testimonia veteris & noui testamenti de remissione peccatorum & Dei misericordia ignoscente turpiter corrumpuntur. Scriptura dicit Iesum saluū facere populum suū à peccatis suis, esse agnum illum Dei qui tollit peccata mundi, esse propitiationem pro peccatis totius mundi, esse semē Abrahæ, in quo benedicuntur omnes gentes terræ, esse salutem Dei à mari vsq; ad mare, & vsq; ad terminos terræ. Hæc & similia scripturæ testimonia fœdius neq; corrumpi neq; deformari possunt, quam cum Christo tantum tribuitur, quod pro culpa peccati solūmodo satisfecerit mundumq; reliquerit in pœnis peccati, vt se inde proprijs satisfactionibus eruat. Bone Deus quæ est hæc benedictio, redemptio, iustificatio & salus, quæ nos relinquit sub peccatorū pœnis? Quid magni cōfert Christus ecclesiæ suæ, si nō ita liberat à peccatis vt simul à culpa & pœna peccati liberetur? Quid ille medicus ægroto cōfert, qui nugatur se sustulisse causas morbi, relictis morbi cruciatibus, ipsaq; morte? Sicut medicus & morbi causas & pœnas pariter tollit ita Iesus Christus vnicus & verus ecclesiæ medicus peccati pœnā per culpam vnā abstergit & tollit.

Sacra scriptura sophisticum figmentū de reservatione

tionē pœnarū peccati, apertis testimonijs & exēplis in multis locis diluit, quorum hic quādā obiter adi-
ciemus. Apostolus ad Romanos. iij. &. iij. ex propheticis scripturis affirmat, fidem gratis absq; operibus imputari ad iusticiā & remissionem peccatorū, et beatitudinē in hoc ipso pœnitentiā esse, quod deus nobis peccatū non imputet. Cū apostolus gratis nos propter fidem iustificari docet, ostēdit nos corā deo propter fidē in christum gratis iustos pronuciari & absolui. Gratis iustum reputari & absolui, & peccati pœnas satisfactionib. redimi sunt pugnātia Paulina disputatione, itaq; aperte evertitur hoc Sophistarū figmentū, & clare euincitur, remissione pœtorum cōprehēdi remissionē culpæ & pœnæ & utrūq; pariter remitti propter fidem in Christum. Apostolus ad Ro. v. fidei fructum describēs ait. Ex fide iustificatis pacē habere apud deum per Iesum Christum dominum nostrum, pax dei nulla esse potest vbi iudiciū dei horror & acerbissimæ pœnæ peccatorū metuendæ sunt. Omnibus fide iustificatis, apud deū pax est, nō est ergo veritati cōsentaneū apud deū restare pœnas peccati fide iustificatis. Hoc est, illis quibus remissa sunt peccata propter fidē in Christū. In peccatorum remissione pœna non potest diuelli a culpa, quod utrūq; consistat in non imputatione peccati. Si remissa noxa remaneret pœna peccati, remissio peccatorū nō posset dici peccati nō imputatio. Pœna enim infallibile argumentū est imputatiōis peccati, quoties scriptura in Christo peccatorū remissionē, & salutē annūciat. Hāc spē nobis ostendit, quā liberati sumus a diabolo, morte, inferno, vniuersis peccati pœnis, atq; ab omnibus ijsquæ diabolus per peccatū inuexit

D. Ioannes Aepinus

Christi beneficia opponuntur integro isti damno, quod diabolus mundo dedit per peccatum in peccatorum remissione concurrunt, & continetur omnia salutis & vere liberationis beneficia.

Domini ostensurus culpam & poenam peccati simul remitti de resipiscente peccatore sic ait. Ezechiae. xviij. Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor, in iusticia sua quam operatus est viuet. Cum Dominus ait omnes iniquitates siue omnia peccata resipiscientium, quæ vel venialia vel mortalia vocantur, obliuione deleri, significanter affirmat, cum peccati noxa simul etiam peccati poenam remitti, nemo tam stupidus est, qui apud se non statuatur illum iudicem adhuc istorum peccatorum recordari, propter quæ irrogat poenam, ut per Ezechielem diserte indicaretur poenitentibus non tantum noxam peccati sed etiam poenam remitti, remissionis poenæ præcipue facta est mentio, cum dicitur, viuet non morietur, non erit vobis in ruinam iniquitas, quæ verba dubio procul de remouendis peccati poenis sonant. Propheta hoc loco præcipue concionatur de ratione tollendi & amoliendi peccatorum poenas. Certum est poenitentibus peccatorum poenas condonari in hac vita, quid ni ergo etiam poenæ peccatorum simul cum culpa dimitterentur illis, qui in gratia Dei moriuntur. Scriptura docet impios ac damnatos post mortem luere peccati sui poenas, pios vero suscipi in sinum Abrahamæ, auehi in cælum, & beatitudine frui. Impudens ergo mendacium est poenas peccatorum apud inferos reservari poenitentibus, & in fide & gratia Dei morientibus. Propheta Hieremias. xxxi. ita scribens de remissione peccatorum, propitiabor

propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non recordabor amplius, disertis verbis indicat peccati culpam & poenam simul illis remitti, qui cum Deo sunt in foedere, mentionem fecit propitiationis, quae proprie respicit ad remissionem culpae & obliuionis peccatorum, quae proprie pertinet ad condonationem poenae. Vtrumque beneficium namque noui testamenti, pacti ac foederis est. Haec duo simul concurrunt in promissione de remissione peccatorum, Deusque simul culpam & poenam peccati dimittit, & ut Dominus ostendat statim post initi foederis consensum non modo peccati culpam sed etiam poenam remitti, additur in propheta Deum amplius non esse recordaturum peccati eorum. Hoc est, Deum misericordia tecturum & obliuioni daturum esse omnium peccatorum offensionem. Huic interpretationi scriptura etiam facit fidem clarissimis exemplis, quibus quasi ob oculos nobis ponit remisso peccato culpam & poenam simul cum peccato condonari.

Christus paralyticum sanans Matth. ix. & dicens confide fili remittuntur tibi peccata tua, diserte affirmat, & facto etiam testatur fide non tantum accipi remissionem culpae, sed etiam poenae, & cum peccato simul externa & corporis mala, quae peccatum peperit, tolli, quia Christus paralytico non tantum remittit peccatum, sed sanat etiam eum, & a morbo ipsius peccati seminario liberat, ut Christus declaret in remissione peccatorum simul comprehendi liberationem a culpa & poena & vnam eandemque esse potestatem dimittendi peccata & liberandi a meritis poenis: ait paralytico. Surge, tolle lectum tuum & vade in domum tuam. His verbis &

D. Ioannes Aepinus

hac paralytici sanatione Christus ceu a posteriori perspicue ostendit in remissione peccatorum coniungi condonationem culpæ et pænæ.

Christus Ioan. viij. adulterā absoluens non imponit ei satisfactiones, quibus a se amoliatur perpetrati adulterij pœnas, sed satisfactiones loco ei tantū iniūgit ut ex animo resipiscat, & ne porro peccet. Christus hoc facto testatur peccatorū pœnas nō redimi humanis satisfactionibus, sed eas simul cū culpa dimitti, nō enim eas tacuisset, si ad salutē & redēptionem pœnarum necessarias iudicasset, cū aduenerat ut saluū faceret nō ut iudicaret vel ut silēdo salutē nostrā proderet. Christus Lu. xv. para. de filio prodi. & dissipatore suarum facultatū qua depingitur imago remissionis peccatorū, apertius cōfirmat cū p̄tō culpā & pœnā remitti, quā ut hoc vlla pia mens inficari possit. Docet nāq; filio agnoscēti suum delictum & ex animo resipiscēti nec pœnas imponi nec satisfactionē ab illo exigī, sed peccatū simpliciter & plene paterna benignitate cōdonari. Hoc ipsum etiā parabola seruo declaratur, qui soluēdo nō est Mat. xviij. cui dominus debitum dimitit, quod illud agnoscat, solutionis dilationē petat, solutionē polliceatur, & specimen p̄ij animi præbeat. Hac parabola instantibus verbis ostēditur in remissione peccatorū cōiungi condonationē culpæ & pœnæ. Quia debitū dimitti ad culpā, & ex vinculis solui ad pœnam pertinere nemo dubitat. Vtrumq; autē beneficium dominus præstat seruo agnoscēti debitum & ostēdenti prōptā voluntatem de soluendo debito. Dominus parabola de Pharisæo & Publica. Lu. xviij. quē ait agnoscēte p̄ctūm, deprecantē noxā & fidentē misericordiæ

diæ dei et tēplo iustificatum descendisse in domū suā nulla subsecuta pœna, perspicue docet pœnā peccati vna cū ipsa noxa dimitti. Iustificatus ē tēplo nō descendisset in domum suā nisi gratuita remissione pœtorum accepta plane absolutus fuisset à culpa & pœna.

Exēplo latronis cum Christo cruci affixo etiā perspicue docetur, peccati pœnā cum culpa dimitti, dominus nāq; absq; vlla satisfactionis mentione ei promittit paradisum ac salutē, quā promissionē signate opponit pauoribus pœnarum, tum inferni, tum purgatori. Falsum est quod hic obijcitur, latronē ultimo suo supplicio redemisse pœnas peccati in iudicio dei nā ciuili iusticiæ fit satis pœnis à iudice impositis, nō deo, politicum iudiciū nihil habet cōmune cū iudicio Dei. Multi puniuntur in politia, quos deus absoluit in suo iudicio, cōtra, multi ciuilitate absoluitur quos deus condēnat. Hæc iudicia nō sunt inter se cōferenda. Quantum est discrimē inter legē & euāgelium, tātum etiā est inter iudiciū dei & ciuile, lex oēs peccatores dānat. Deus credētes peccatores absoluit. Ideo nō est eadem ratio vtriusq; iudicij, propter aliā causam lex vel dānat vel absoluit, propter aliā euāgelium, illa vel innocentes vel satisfaciētes absoluit hac credētes & resipiscētes vel mortis reos absoluit solosq; incredulos dānat. Ex recitatis scripturæ testimonijs manifestū est, christi fide simul accipi remissionē culpæ & pœnæ, nullasq; pœtorum pœnas reseruare fide iustificatis, sed fide aboleri. Manifestum etiā est, impiū cōmentū esse pœnas peccatorū in gratia dei moriētibus, post mortē infligi in purgatorio, vt ibidē vel proprijs supplicijs satisfaciāt, vel aliorū suffragijs ac satisfactionibus inde redimātur & liberētur

*Discrimen
diuini & ci-
uilis iudicij.*

D. Ioannes Sepinus

*Duo sunt tā-
tum loca pro
pijs & impijs
animabus.*

Cæterum cum mendacissima sit ista doctrina, qua docetur peccata humanis iusticijs expiari, & poenas peccati, remissa culpa, redimi satisfactionibus, apertum etiam est papisticum somnium de purgatorio impudentissimam esse imposturam, quod fingatur illud esse expiatoriam officinam, in qua mortui satisfaciant, se purgent, & redimant sua peccata. Hoc commento certe nullum aliud potest esse nugacius, quod nulla satisfactio humana sit qua peccata redimantur vel ante vel post mortem. Quotquot moriuntur aut fideles aut infideles sunt. Credentes servantur & suscipiuntur in sinum Abrahamæ, increduli damnantur & sepeliuntur in inferno. Nulli ergo sunt qui deputantur purgatorio, nec fides in purgatorio augetur, nec imperfectio vel infirmitas fidei remissionem peccatorum impedit. Ideo neque purgatorium assignari poterit infirmis fide. Antea est ostensum duo loca à Deo præparata esse animabus corpore solutis, beatis sinum Abrahamæ, paradysum & cælum, damnatis infernū, veluti etiam docetur exemplo pñ Lazari & impij epulonis Lucae. xvi. & alias sæpe cum dicitur, credentes servari, incredulos damnari, et qui bona egerunt intrare in vitam æternam, qui vero mala, in ignē æternum. Duo genera hominū sunt. Alij pñ, alij impij, pro his duo loca parata sunt, necesse ergo est figmentū esse, quod de purgatorio tertio illo animarum receptaculo pontificij fabulantur. Non evadunt hoc effugio, scripturā non loqui de separatis animabus, sed de hominibus ex morte resuscitatis, qui statim post resurrectionem aut in cælum suscipiuntur, aut ad infernū detruduntur, supra enim evidentijs probatur duo loca tantum.

tantum esse pro animabus separatis, quam ut sophi-
stæ quibus aliquid frontis est, hoc impugnare queant
August. de ciuitate Dei lib. xiiij. cap. viij. non tantum
resuscitatis hominibus sed etiam separatis animabus
duo loca tantum assignat dicens. In requie sunt ani-
mæ piorum a corpore separatae, impiorum autem
pœnas luunt, donec istarum ad æternam vitam, illa-
rum vero ad æternam mortem, quæ secunda dicitur
corpora reuiuiscant.

Augustinus his verbis duo tantum loca tribuit
animabus corpore solutis, alterum quietis, alterum
supplicij, dicitque animas in istis locis manere, vel in
quiete vel in pœnis, non ad aliquot menses, dies
& annos, ut finguntur animæ hæere in purgatorio,
sed usque ad resurrectionem corporum, qua facta, to-
tus homo corpore & anima aut æterna beatitudine
fruetur, aut æternis pœnis cruciabitur. Ex his liquet
duo tantum esse loca separatarum animarum, illisque
tertium locum ciuilitè affingi, contra sacra & ca-
nonicæ scripturæ auctoritatem.

Hominibus vita defunctis porro nullæ sunt ex-
piationes, satisfactiones & merita post mortem, v-
nusquisque post obitum meriti quod in vita seminauit
accipit quod in corpore egit, siue bonum siue malum
his proprijs suis factis subit iustum Dei iudicium.
Nugæ sunt quæ docentur de purgatorijs ac expiato-
rijs animarum pœnis, quæ homo hinc secum aufert,
istic habet. Post mortem nihil de eius impietate dece-
dit, nihil pietati eius accedit, iudicatur, & coronatur
iuxta id quod olim vixit, sensit & egit. Hæc doctri-
na in quouis vitæ statu conseruat timorem domini
& studium virtutis, Nugæ de purgatorio alunt fal-

*Quisque a
proprijs non
alienis operi-
bus iudicabitur.*

nam spem mentitæ iustitiæ, obruunt virtutes, extenuant poenitentiam, extinguunt studium pietatis, & addunt impijs hominibus securam audaciam peccandi, dum enim mortuis per sequentes satisfactio- nes spem faciunt de redimendis peccatis, & consequenda salute, fenestram aperiunt secure delinquendi etiam vsq; ad extremum vitæ articulum, quæ securitas præceps casus est in infernum.

Scriptura clarissime concionatur contra errorem hunc peruersum, & serio nos admonet, vt dum viuimus, sedulo bene operemur, ne pietatis officia differamus, ne quid reiiciamus in senectutem, & ne nobis mortuis polliceamur salutem ex aliorum suffragijs, quod quilibet a deo ab illis iudicabitur, quid ipsemet hic in vita egit, veluti patet ex subiectis scripturæ locis secundo Corinthiorum quinto. Omnes nos manifestari oportet coram tribunali Christi vt reportet vnusquisq; ea, quæ per corpus fiunt, iuxta id quod fecit, siue bonum siue malum.

Cum Dominus vnumquemq; iudicaturus sit in notissimo die, iuxta id quod in hac vita suo corpore egit, in confesso est, impiũ errorem esse, id in iudicio Domini respici, quod aut separatae animæ post mortem luunt, aut quod alij pro mortuis dependunt, Dominum in iudicio suo illius tantum habiturum esse rationem, quod quisq; in hac vita vel ex fide, vel ex incredulitate operatus est. Parabolæ de fatuis virginibus & homine ponente rationem cum seruis suis perspicue declarant, & Christus ipse in eodem loco, explicatis verbis dicit, vnumquemque iuxta sua opera quæ viuens fecit iudicatum iri in extremo iudicio sic inquit. Tunc dicet

dicet rex his, qui a dextris sibi erunt. Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum vobis ab exordio mundi, esuriui enim & dedistis mihi edere, sitiui & dedistis mihi bibere. Et tunc dicetur & his, qui a sinistris erunt. Discedite maledicti in ignem æternum, esuriui enim, & non dedistis mihi edere, & cætera.

Hac futuri iudicii imagine dilucide ostenditur, quoslibet id esse reportaturos in resurrectione mortuorum, quod in hoc sæculo & in hoc vitæ statu egerunt, non quod aut mortui sustinuerunt in purgatorio aut alij pro eis satisfactionis loco fecerunt. Dominus enim ea opera tantum recitat, quæ in hac mortali vita fiunt, & quæ quotusquisque dum vixit, fecit.

Huc facit & testimonium Apostoli ad Galatas sexto. Unusquisque propriam sarcinam baiulabit, & ne erretis, Deus non irridetur, quicquid seminauerit homo, hæc & metet, & bonum faciendo ne defatigemur, tempore enim suo metemus non defatigati. Itaque dum tempus habemus operemur bonum.

Apostolus his verbis clare asserit, neminem alienis operibus iuari in iudicio Dei, ibi propria cuiusque opera, quæ fecit dum vixit, valitura esse, non aliena, & in hac vita, quæ data est, ut sit pietatis schola & officina, tantum concedi spacium operandi ea, quæ æternis præmijs afficientur in resurrectione mortuorum. His consentiunt hæc testimonia in Apocalipsi capite decimoquarto. Opera eorum sequuntur eos. Item viginti iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum, omnes conciones, quibus nos

H ij . patri-

D. Ioannes Sepinus

patriarchæ, prophetæ. Christus & apostoli ad pœnitentiam cohortantur, & vt statim resipiscamus admonent, iudicant in hac vita pœnitentiã agentibus tantum esse spem salutis, post mortem frustra eos duci pœnitentia, qui in peccatis suis moriuntur.

Gentes ignaræ verbi Dei, rationis iudicium securitæ viderunt, vnumquemq; propria non aliena virtute probatum rei. Non solum ergo contra scripturam sed etiam contra communem sensum & rationis iudicium pugnant pontificij, docentes, vita æterna indignos aliorum meritis dignos reddi, & homines natura immundos per illos posse emundari, qui eis immundicia pares sunt.

Nisi Deus mundum propter suam impietatem extrema cæcitate puniret, impossibile esset, tã crassos & apertos errores posse defendi in ecclesia, quales sunt de purgatorio, mortuorum satisfactionibus indulgentijs, suffragijs, alienis meritis & satisfactionibus, & id genus alijs multis nugis.

Cum hi tam manifeste refutentur sacræ scripturæ testimonijs, & veterum ecclesiasticorum doctorum scriptis, qui constanter docent, vnumquemq; iudicatum iri secundum id, quod ipsemet in hac vita egit.

Ex veterum monumentis vnum atq; alterum testimonium addemus, non vt ipsi fidem faciant sacræ scripturæ, sed vt sciamus hæc etiam a priscis esse agitata, & in his materijs etiam fuisse olim dissimilia iudicia.

Cyprianus contra Demetrianum tractatu primo. Credite & viuite, & qui nos ad tempus persequimini, in æternum guardete nobiscum, quãdo isthinc excessum fuerit, nullus iam locus pœnitentiæ est, nullus

lus satisfactionis effectus, hic vita aut amittitur aut tenetur, hic salutis æternæ, cultu dei & fructu fidei prouidetur, nec quisquā aut peccatis recordetur aut annis, quo minus veniat ad consequendam salutem, in isto adhuc mundo agenti, nulla pœnitentia sera est, patet ad indulgentiā aditus, & quærentibus atq; intelligentibus veritatem facilis accessus est, tu sub ipso licet exitu & vitæ temporalis occasu pro delictis roges Deum, qui iustus & verus est, cōfessionem & fidem eius agnitionis implores, venia confitenti datur & credenti indulgentia salutaris de diuina pietate conceditur, & ad immortalitatem sub ipsa morte transitur.

Cyprianus perspicue affirmat vnumquemq; a suis factis iudicari post mortem & propria pietate, quā in vita præstitit, in iudicio dei per Christum tantum subsistere.

Hieronymus in epistola ad Gala. lib. iij. capi. vi. super his verbis Apostoli, vnusquisq; onus suū portabit, ait, peccantes in hac vita nos sustentemus & in præsentī sæculo alterutrum auxilio simus. Hic de domini dicit in nos iudicio, quod non ex alterius peccato & comparatione deterioris, sed iuxta nostrum opus aut peccatores ab eo iudicemur aut sancti, recipientes vnoquoq; iuxta opus suum, paulo post addit, per hanc citatam apostoli sententiam hæc doceri, nos, inquit, dum in præsentī sæculo sumus, siue orationibus, siue consilijs, inuicem posse adiuvare. Cū autem ad tribunal Christi venerimus, non Iob, non Daniel, non Noa rogare posse pro quoquam, sed vnumquemq; portare suum onus. Hæc Augustinus de fide ad Petrum cap. iij. tempus acquirendi vitam æter-

D. Ioannes Aepinus

æternam in ista tantum vita Deus hominibus dedit, uti voluit esse poenitentiam fructuosam, ideo autem hic poenitentia fructuosa est, quia potest hic homo deposita malitia bene viuere, & mutata voluntate iniusta, merita simul operaque mutare, & in timore Dei gerere, quæ placeant Deo, quod qui in hac vita non fecerit, habebit quidem poenitentiam in futuro sæculo de malis suis, sed indulgentiam in cōspectu Dei non inueniet. Bernhardus ait in ipsa morte particulare iudicium fieri de singulis hominibus, generale vero de omnibus in ipsa resurrectione mortuorum, in qua vniciq; vel gloria vel æterni ignis poena, pro qualitate pietatis & impietatis decernetur.

Similes sententiæ passim ex, aut in veteribus ecclesiasticis scriptoribus, quas quisq; obseruare & sibi enotare poterit, mihi hic satis est his paucis iudicasse, veteres suffragari nobis & affirmare, quod quicq; in iudicio Domini id recepturi sunt, quod hic in vita proprio corpore egerunt.

Cæterum hæc citata testimonia scripturæ & veterum eludi solent duplici effugio, de quo hic obiter dicendum erit.

Primo, purgatoriij defensores contendunt tempus agenda poenitentia & reconciliationis accommodari oportere ad totū tempus, quod hic viuatur, & quod a morte cuiusq; hominis vsq; ad extremum iudicium interijcitur. Nam aiunt totum illud tempus complecti spacium propiciationis, liberationis & reconciliationis illorum, qui in charitate excesserunt e viuis.

Secundo, qui vident scripturam apertius affirmare

mare, quam vt negari possit, quod quisq; id in iudicio domini ablaturus sit, quod in hac vita in suo corpore egit, vt caute elabantur, docent, actionibus in hac vita donec in corpore viuitur meritum comparari, quo mortui post mortem subleuantur, & reconciliantur deo, viuorumq; precibus, sacrificijs, eleemosinis, ieiunijs & alijs, vt vocant bonis operibus, & propter virtutes in vita præstitas, post obitum illorum quæ viui pro ipsis faciunt & impendunt, participes fieri, dicuntq; mortuis ad hoc prodesse viuentium bona opera, vt aut plena sit eorum remissio & iustificatio, aut vt mitigentur poenæ, & vt hanc opinionem pingant aliquo probabilitatis fuce, diuidunt omnes homines in tres ordines. Primi ordines faciunt sanctissimos & optimos. Secundi, mediocres, qui neq; vsq; adeo boni neq; admodum mali sunt, tertij pessimos & dānatos.

Primi ordinis homines dicunt sic in vita & corpore suo agere & mereri, vt viuorum suffragijs & opitulationibus post mortem nec indigeant, nec eas expetant, & quæ eis impenduntur a viuis fieri gratiarum actiones non propiciationes. Secundi ordinis homines opus habere & etiam inquirere viuorum opitulationes ac iustificationes, & quæ pro his a viuis aguntur & impenduntur esse propiciationes quibus eis comparatur remissio peccatorum, & absoluta & perfecta iusticia coram Deo. Tertij ordinis homines, viuorum iusticias & merita sibi frustra petere, quod sic non vixerunt in corpore, vt eis viuorū merita applicari possint post mortem.

Hæc effugia defenduntur autoritate veterum & etiam Augustini, qui supra recitatam opinionem
in lite-

Tres hominum ordines
in Ecclesiâ.

D. Ioannes Aepinus

in literas retulit in enchiridio ad Laurentium capite. cx. & in libro de cura pro mortuis cap. i. in libro de quæstionibus Dulcitij. quæstione. ij.

Sed ad hæc opposita effugia & diuerticula breuiter respondebo, vt certum, immotum & confirmatum iudicium habeamus in hac controuersia in qua non parum prægrauamur veterum opinionibus & ante omnia certissime statuamus ratam, firmam, certam, & catholicæ scripturæ consentaneam esse supra assertam sententiam, nempe omnes mortui a suis operibus, non aliorum iudicabuntur in extremo iudicio, viuorumq; opera non esse propitiationes & satisfactiones quibus mortui apud deum iustificari & absolui possunt, sed vnumquëq; pro tribunali Christi propria pietate subsistere, & impietate cadere & apud illud alijs nihil profuturas esse aliorum iusticias.

Sancto Augustino & alijs ecclesiasticis scriptoribus de ecclesia bene meritis eum honorẽ & fidẽ deferro, quẽ sibi deferri volunt, habeoq; eis tantum fidei in ecclesiasticis controuersijs, quantum eis sacra scriptura facit, nec ipsi plus fidei a nobis requirunt. Imo nulli p̃ij scripturæ interpretes vel veteres vel neotherici sibi plus iuris, authoritatis & fidei tribui cupiunt, quam sacra scriptura illis conciliat.

Nefas est amplecti & approbare doctrinam pugnantem cum canonica scriptura, ista opinio, mortuos iuari viuentium operibus, viuendo in hac vita meritum comparari, propter quod post mortem viuentium iusticiæ mortuis applicentur, viuorum iusticias esse mortuorum propitiationes, & in iudicio Christi alios absolui propter aliorum iusticias & bonas actiones, aperte damnatur sacra scripturæ testimonijs.

ideo non decet ut eam amplectamur, doceamus ac defendamus, etiam si maximos habeat authores.

Nec Augustini, nec aliorum veterum ecclesiasticorum scriptorum fidem & candorem accuso, quem in scripturarum explicatione præstare debuerunt, sed incuso tempora, errores & abusus de sacrificiis, precibus & oblationibus pro mortuis, qui ante Augustini tempora in ecclesiâ irreperant & vulgo recepti erant, quibus non solum Augustino, sed etiam innumeris alijs præclarissimis viris maximæ caligines obtusæ sunt, & religiosa quadam specie impositum est, sunt quæ aliquid humani hic passi, nec est novum, quod ritus & doctrinæ in ecclesia usu receptæ & comprobatæ, etiam sanctissimos & doctissimos viros fallant.

Non novitatis studium nec cupiditas variandi a veteribus, sed vere gravissimæ & necessariæ causæ nos cogunt dissentire a quibusdam veterum opinionibus, quibus mortuis hominibus, quos docent post mortem nec mereri nec demereri amplius propiciationem & redemptionem, pollicentur ex viventium atque adeo ex aliorum operibus, satisfactionibus, orationibus, & id genus alijs suffragiorum meritis. Præcipuæ causæ autem hæ sunt, quæ nos cogunt ab illis dissentire.

Aperta scripturæ testimonia improbant & dam-
nant istam opinionem, docentque vnumquodque iuxta
sua non aliena opera coram Deo iudicari.

Argumenta
quibus pur-
gatorie opi-
nionis vani-
tas ostendi-
tur.
II

Ista opinione obruitur iustificatio fidei, meritum, satisfactio ac redemptio Christi, humanisque iusticijs impie tribuitur reconciliatio, propiciatio, & remissio peccatorum coram Deo, quo errore nullus in ecclesia maior nec nocentior est.

I

Opinio

D. Ioannes Sepinus

III

*Pœnitentia
in uita acta
tantum pro-
dest.*

Opinio ista veram doctrinam de pœnitentia in ecclesia non solum labefactat, sed propemodum inutilem reddit & tollit præter occasionem audacius delinquendi, alit securitatem peccandi, nutrit falsam fiduciam ergo humanas actiones, scripturæ concionantis de emendatione nostri, scopum transfert, germanum eius sensum corrumpit, & dat ansam multa calumniose exponendi in illis locis scripturæ sacre, ubi Spiritus sanctus de pœnitentia concionatur, & monet, ut cito verbi Dei admoniti resipiscamus & nos emendemus. Cerrum est enim hunc esse finem & scopum illorum testimoniorum scripturæ, quæ docent unumquemque id recipere, quod in vita egit, & nos monere, ut hic in hac vita resipiscamus, & nos cito emendemus, ne ira Dei & morte præuenti damnemur ac pereamus. Cum Ezechiel ait capite tricesimo tertio deum nolle mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat, non obscure asserit, nullam spem salutis reliquam esse illis, qui ante vitæ exitum non agunt pœnitentiam, eosque quibus tēpus conuersionis frustra effluit absque pœnitentia, non esse accepturos remissionem peccatorum post mortem.

Epistola ad Hebræos capite tertio, hæc verba Psalmi nonagesimo quinto. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, & huc etiam accommodans docet, impœnitentes frustra sperare salutem post mortem.

His astipulatur & Iesus Syrach capite quinto, inquiens, ne tarderis conuerti ad Deum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te.

Huc

Huc etiam referendæ sunt omnes Christi & Apostolorum conciones, quibus admonent, ut ambulemus in lucē, donec lucem habemus. Hæc doctrina quæ vere est pietatis & virtutum alumna, illorum opinione illuditur & obruitur, qui mortuis propiciationis spem faciunt ex viventium suffragiis & meritis.

Præmia tum Evangelij tum legis, quæ alias essentialia & accidentalia vocari solent, in resurrectione mortuorum a deo dantur gratis propter promissionē dei & Iesu Christi meritū, illa quidem omnibus beatis sine respectu ullius operis, propter solam fidem in Christum, hæc vero singulis beatis iuxta suæ fidei fructus, ideo non potest non vana esse opinio, qua statuitur, vel purgatorij pœnas, vel viventium opera, mortuorum esse propiciationes ac iustificationes. IIII

Iusticia Dei, quæ & fidem & bona opera benigne remunerat in futuro sæculo, singulosq; beatos suis coronis & glorijs ornat, damnatosque dignis pœnis pro qualitate culpæ afficit, opinione purgatoria nō tantum obscuratur, sed in totum tollitur, & iusti iudicii diuini ordo peruertitur, ideo ea oblitteranda & delenda est ex hominum memorijs.

Deus propter aliena peccata neminem punit post mortē, filius non portabit iniquitatē patris, nec pater filij, quisque sustinebit suum onus, quisq; pro seipso rationē reddet Deo, quā iusticiam Deus in vlciscendo seruat, eam etiam in reddendis æternis præmijs obseruat. Ideo manifestum est, mortuos viventium iusticiolis, nec absolui, nec glorificari, sed id vnumquemq; recipere, quod secum ex hac vita abstulit, siue id bonum sit siue malum. V

D. Ioannes Aepinus

- VI** Unius Iesu Christi iusticia applicatur toti ecclesiae & impenditur omnibus pijs tum viuis tum mortuis, iustitiae applicatio qua coram Deo iusti reputamur & ei placemus, tantum potest attribui iusticiae ac merito Christi, quod in eo salus tantum sit promissa omnibus hominibus, aliorum meritis haec praerogativa applicationis falso adscribitur, qui docent aliorum hominum iusticias applicari alijs vel viuis vel mortuis ad iustificationem, detrahunt Iesu Christo suam gloriam, & pro Christi iusticia humana ficta quoque merita obtrudunt ecclesiae, quae sane summa est impietas, & in Christum extrema contumelia.
- VII** Nullius hominis fides & conscientia potest conquiescere in opinione, quae nititur pugnantibus sententijs, & caret scripturae suffragio, talis autem est purgatoria opinio, qua affirmatur purgatorias poenas & viventium suffragia esse mortuorum propiciationes.
- VIII** Quicquid ex fide non est, peccatum est. Opinio de purgatorio dubium, imo falsissimum somnium est, non potest ex fide doceri, nec satisfactiones pro mortuis ex fide fieri possunt. Peccant ergo horribiliter, qui eam opinionem docent, defendunt, & Deum mortuis placare student humanis satisfactionibus.
- IX** Prophetæ & Apostoli doctrinam de satisfactione, propiciatione & remissione peccatorum perfecte tradiderunt, nihil illius, quod ad acquirendam salutem necessarium est nos cælant, sed hi non fecerunt mentionem de purgatorijs expiationibus & propiciatorijs satisfactionibus, pro mortuis impendendis. Ideo non est dubium humana somnia esse, quae de purgatorio docentur. Non decet Prophetica & Apostolica doctrinae aliquid affingere, aliamque iustificationis rationem

rationem ostendere, quam & ipsis data & ostensa est
Impie itaq; faciunt qui commentum de purgatorio
docent, defendunt & urgent de, quo tam altum silen-
tium est in tota canonica scriptura.

Si eiusmodi purgatoria esset propiciatio & iustifi-
catio mortuorum, quales ipsi somniāt, Prophetæ &
Apostoli nostræ fidei magistri hoc non tacuissent,
vt qui a Deo emissi sunt, ad patefacienda mysteria fi-
dei, iusticiæ & salutis, & qui in hoc diligentissime in-
cubuerunt, vt omnia salutis arcana ecclesiæ pateface-
rent. Hi cum de purgatoria propiciatione nihil docu-
erint, necesse est aut fabulam esse quæ de purgatorio
docentur, aut Prophetas aut Apostolos, imo & ip-
sum Dei filium Iesum Christum infidelissime cum
sua ecclesia egisse, eamq; prodidisse Satanæ, illa cæ-
lando, quæ ad salutem acquirendam multis, imo fere
maiori parti hominum necessariae sunt.

Postremo, doctrina de purgatorio multas pug-
nantes sententias & varias ridiculas absurditates con- X
tinet, quæ perspicue declarant dubium rationis som-
nium, & nocētissimum Sathanæ inuentū esse, quod
de purgatorio docetur, eiusq; propugnatores nostra
ætate non iudicio sed affectu pro eo decertare,
docent namq; neminem saluum fieri posse absq; suf-
ficienti satisfactione, eamq; positam esse vel in pro-
prijs vel in alienis satisfactionibus, vel in purgatorijs
pœnis. Hoc si verum est, dicant nobis purgatorijs de-
fensores, quomodo latro cum Christo affixus cruci
seruatus sit, qui nec viuens bonis operibus, nec mor-
tuus, pœnis in purgatorio satisfecit, imo qui nec pur-
gatorijs pœna attactus, in paradysum abductus est.
Item dicant nobis an præter extremum iudicium in

I in quo

D. Ioannes Aepinus

quò & viui & mortui iudicabuntur, aliud iudicium futurum sit, an vnum tantum vel duo iudicia fient, vnum tantum iudicium futurum esse cum fateri cogantur, dicant, quæ spes salutis illis futura sit, qui sub die extremi iudicii in purgatorio adhuc hærent, & non plane satisfecerunt pro suis peccatis, nec porro vlla viuorum suffragia habituri sunt, hos ne Deus damnabit, quod destituantur plena & perfecta satisfactione; id si fecerit, accusabitur iniusticiæ.

Item dicant, quid de illis credentibus fiet, qui sub nouissima tuba præter suam expectationem, & ante perfectam satisfactionem mutabuntur, in quibus peccatorum reliquiæ adhuc tum supererunt, & qui sua iusticia coram Deo subsistere nequeunt.

Si verum est quod docent de purgatoria satisfactione, necesse est statuere post nouissimum iudicium aut purgatorium remanere, aut illos damnari qui non satisfecerunt antea pro suis peccatis, quia secundum ipsos nemo cælum ingreditur absq; plena & sufficiente satisfactione.

Apostolus in prima epistola ad Thessalonicenses capite quarto, docens, omnes pios sub extrema tuba immutatos, siue hi excellenter sint sancti siue mediocriter boni, simul cum resuscitatis rapi in aera, & sic semper cum Domino esse, explicatis verbis ostendit, post iudicium nec purgatorium, nec propiciationes superesse, quomodo ergo imperfecte iusti ac sancti & iam immutati seruabuntur absq; vel præcedente vel subsequente satisfactione?

Quid hic aliud respondebunt pontificij impostores, quam quod Christi iusticia ac satisfactione seruentur, cur idem hoc beneficium non concedunt alijs

alijs miseris peccatoribus morientibus, cur fingunt diuersas rationes iustificandi coram Deo? Sed quid prodest hæc prolixius proloqui? leuissime docti in sacris literis intelligunt mera esse deliramenta, plena absurditatis, quæ de purgatorio Romanenses docent. Proinde perspicue videtur ex enumeratis argumentis opinionem de purgatorio absque verbo dei esse confictam.

Sacra scriptura docet, neminem absque plena ac omnibus suis numeris perfecta satisfactione, legisque impletionem seruari posse, sed hanc soli Christo Iesu seruatori nostro tribui, non nostris iusticiis ac satisfactionibus, affirmatque hac ipsa omnes credentes gratis liberari a peccato, morte & inferno.

Hæc doctrina vera, simplex, perspicua, certa & utilis est ad consolandos afflictos, iudicij Dei metu perterritos. Opiniones de purgatorio sunt inexplicabiles, conscientiarum laquei, quos Sathanas ipse excogitauit, ad implicandos, flagellandos, ac vexandos desperabundos peccatores, quorum tentationibus & certaminibus diabolus præcipue delectatur, & ignaua papistica cohors pascitur.

Possent hic multa congeri, quibus deformaretur pontificiorum doctrina de purgatorio, quæ alitrix fuit omnium pontificiarum imposturarum & ecclesiasticarum cauponationum, sed cum nobis satis sit, certa consciëntia tenere meras nugas esse quæ de purgatorio hætenus docta, sparsa ac defensa sunt, & id satis manifestum sit ex illis, quæ antea dixi, nolo hic nostræ doctrinæ confirmationes prolixius prosequi. Certum est omnes credentes vnus Iesu Christi iusticia, & satisfactione liberari a peccato

mor-

D. Ioannes Aepinus

morte & inferno, in iudicio dei absolui, peccatique noxam ac poenam simul propter Christum nobis gratis condonari absq; nostro merito, ideo non potest non esse mentitum, quod de hominum satisfacti-
onibus & purgatorijs propiciationibus docetur. Itē certissimum est, duo tantum esse loca, quibus excipi-
untur animæ corporibus solutæ, omnem poenitentia-
am post mortem nimium seram & plane nihili ac nullam esse, viuorum opera non esse mortuorum redemptiones ac propiciationes, nullum esse in sacra scriptura apicem de purgatorio, opiniones de purga-
torio ecclesiæ obtrusas ex diametro pugnare cum Prophetica & Apostolica doctrina, & absurdissima planeque a fidei Christianæ analogia aliena com-
plecti. Ob id manifestum est mera deliria ac figmēta esse, quæ de purgatorio a pontificijs docta & inculcata sunt in ecclesia.

Co. *utatio* Ne tamen vlli scrupuli de hac materia longo ab-
argumento = usur confirmata in ecclesia, in animis imperitiorum
rñ quibus ad ac imbecillium remaneant, paucis respondebitur ad
seritur purga vestrorum antagonistarum argumenta, quibus suæ
torij error. opinioni de purgatorio fidem facere solent.

Antea dixi, tribus locis summatim comprehendī
argumenta, quibus purgatorium propugnatur, vide-
licet, autoritate sacre scripturæ, reuelationibus, &
veteris ecclesiæ doctrina, consensu & ritibus. Confir-
mationes ex his locis sumptas breuiter & ordine cō-
futabo, præcipua scripturæ testimonia hic adscribe-
mus, quibus ficta opinio de purgatorio defenditur,
& cum hæc indocte, inepte, & coactissime detor-
queantur ad purgatorijs somnium, merito omnibus
pijs suspectum esse debet, quicquid pontificij de pur-
gatorio

gatorio docent, & vt videamus, quibus argumentis nitantur & pugnent, libuit paucis addere ipsorum argumenta.

Psalmo decimo septimo. Probasti cor meum & visitasti nocte, igne me examinasti & non est inuenta in me iniquitas. Hac vna sententia turpius se dant pontificij, quam vt illis fides adhiberi debeat in hac tota controuersia. De viuis dicta ad mortuos referunt ineptissime, Deo iniusticiæ crimen impingunt & cū seipsis pugnant, docendo, quod Deus vacantes culpa in quibus non inuenitur iniquitas, purgatorio igne cruciet & exanimet, quo alias docent culpam non innocentiam plecti, ostendunt etiam se pro libidine & cupiditate sua absq; iudicio & conscientia omnia docere de purgatorio & fucis pugnare non veritate.

Psalmo decimo sexto. Igne nos examinasti, sicut examinatur argentum & transibimus per ignem & aquam, & aduxisti nos in refrigerium .i. nos purgatrice flamma purificatos e purgatorio duxisti nos in cœlum, & donasti nobis æternam salutem.

Ex his & similibus metaphoricis & figuratis locutionum formulis pontificij eliciunt purgatorium esse, & in eo animas corpore solutas, a suorum peccatorum labe purgari & in iusticia liberari, sic rationantes, igne examinamur & per ignem transimus ad refrigerium .i. ad æternā vitam, salutē ac beatitudinē, ergo est purgatorius ignis apud inferos quo animæ solutæ corporibus & peccatis sordidatæ purgantur. Respōdeo, has & similes locutiones, in quibus igni examinis fit mētio, metaphoricæ esse & sacra scripturæ valde familiares, significare q; maximas afflictiones, tentationes, angustias, pericula, quibus do-

minus suos in hac vita explorat, exercet, & veterem hominem mortificat & e quibus exploratos quotidie in hac vita liberat, eripit & in quietem quasi in refrigerium transponit.

Hunc esse germanum sensum horum & aliorum testimoniorum quæ de ignito examine loquuntur, scripturamque deviuis loqui non mortuis, ex ipsis scripturæ verbis & contextus circumstantia apertius liquet, quam ut absque impudentiæ nota negari possit, & si liberet exagitare hos & similes locos, possemus nostros aduersarios fœde vel ignorantia vel impietatis ac impudentiæ aspergine deformatos, ridendos propinare. Sed nobis satis erit tenere geminum scripturæ sensum & intelligere defensores purgatorii non scripturæ testimonijs, sed suis ridiculis somnijs niti quæ plusquam aniliter absque vlllo delectu affinguntur scripturæ, vbi igniti examinis mentionem facit, quoties scriptura meminit purgatorii ignis, ut sic loquar, quo hic viui in hac officina spiritus sancti probamur, mortificamur, renouamur ac purgamur ab innati peccati prauitate denotat tentationes & afflictiones graues, quibus probamur. Scriptura nusquam meminit papistici purgatorii.

Hæc Salomonis verba in ecclesiaste capite quarto. De carcere cathenisque interdum quis egreditur ad regnum. Pontificij sic exponunt, multos e carcere & cathenis liberatos & satisfactione purgatos de purgatorio in cœlum emigrare.

Quam vero hoc inepte & insulse, hoc dictum ad purgatorii defensionem producat, satis dici non potest. Salomon toto hoc libro disputans de vanitate mundi, hoc loco accusat fortunæ mutabilitatem, & insta-

& instabilitatem, docetque presentibus rebus & fortunis non esse fidendum, quod saepenumero maximi & potentissimi reges suis regnis exuantur, & obscurissimi seruuli e carcere & extremis angustiis educti ad summum imperij fastigiū euehantur. Oratio figurata est, significatque ex summis miserijs multos peruenire ad summos honores & ascendere ad supremos felicitatis gradus. Contra, maximos deijci, & foelicissimos, calamitosissimos, & abiectissimos reddi.

Vt diabolus versutus & subdolus scripturae interpret nos semper solet ludere dictionibus æquiuocis figuratis locutionibus & amphibologijs, ita hic etiā facit, contendens carcerem & cathenas accipi debere pro purgatorio, quasi spiritus cathenis vinciri non possint.

Ad eundem modum nugatur etiam cum suis sophistis ex quinto capite Matthæi, vbi monemur, ut illius beneuolentiam & amorem rursus conciliemus nobis quem offendimus & concordiae studeamus, ne nos ad iudicium deferat offensio, & iudex nos in carcerem coniiciat, vnde non liceat exire, priusquam persoluatur vltimus debiti quadrans. Hic quia carceris & perfectæ solutionis fit mentio, purgatorij defensores imaginantur carcerem hic significare purgatorium, vnde animæ tum de muni liberantur, cum plene satisfecerint. Sed Christus exponens seueritatē iusticiæ legis, similitudine petita a ciuilibus iudicijs, ostendit nullam spem salutis esse illis, qui reconciliatione sprete, in inimicitia suum diem obeunt, hortaturque, vt offensio ex æquo & bono agat, nec sectetur obstinate summi iuris rigorē, vtque culpā deprecetur.

D. Ioannes Sepinus

& reconciliationem quærat, qui offendit ac læsit, nisi velit incidere in iustum Dei iudicium, & æternam damnationem subire.

Christo ne quidem per somnium in mentem venerunt, ea, quæ ex suis verbis purgatorij architecti vi exprimunt. Sed hoc est Sathanæ artificium vt nos amphibologijs a germano sensu scripturæ abducatur. Hac arte in omnibus certaminibus ecclesiasticis vsus est, adhuc vtitur & porro vsurus est, vsq; ad sæculi cō summationem. Ideo oportet nos attentos & cautos esse in explicatione scripturarum.

Opponitur etiam hoc Zachar. ix. emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua, lacum carentem aqua purgatorium non infernum, dici contendunt, quod ex inferno nulla sit redemptio & nemo inde emittatur, affingūtq; hunc sensum Zachariæ verbis Deū animas digna satisfactione in purgatorio præstita demum liberas emittere. Sed propheta ibi ait, nos ex lacu Iesu christi sanguine eripi. Ideo hic locus de purgatorio papistico intelligi nequit, e quo docēt neminem exire vel absq; sua vel aliorum viuentiū iusticia & satisfactione, nec quemquam gratis inde dimitti propter Iesu Christi mortem, sed necesse esse, vt animæ purgatorij pœnas luentes, vel proprijs satisfactorijs pœnis vel viuentium suffragijs e purgatorio liberatæ, emittantur. Imo cum redemptio & liberatio ex hoc lacu Iesu Christo & victimæ mortis ipsius tribuatur, necesse est, vt prophetæ verba de inferno intelligantur, quod Iesus Christus sua morte & sanguine humanum genus sententia legis ad infernū condemnatum, gratis propter fidem liberauit ab inferno.

Huius

Huic interpretationi etiam assentitur Hieronymus, dicēs. In sanguine passionis tuæ eos, qui vincti in carcere tenebantur inferni, in quo non est vlla misericordia, tua clementia liberaſti & cætera. Alij metaphorice lacum pro mortis seu legis carnificina aut damnatione accipiunt, in qua nobis pereundum fuisset omnibus nisi nos ab ea Christus suo sanguine liberasset. In sacra scriptura familiare est totum regnū Sathanæ, hoc est peccati, mortis ac maledictionis vocari lacum, carcerem, tenebras, caligines, laqueos, & id genus alijs metaphoris. Zacharias docens nos per sanguinem Christi de lacu aqua carente educi, affirmat nos ex legis sententia & pistrino, atq; adeo e toto Sathanæ & inferni regno, per mortem & resurrectionem Iesu Christi domini nostri eripi.

Prodigiosa fiducia etiam opponunt hoc .ij. Machabæorum. xij. Iudas Machabæus facta collatione, duodecim milia dragmas argenti misit Hierosolymam offerre pro peccatis mortuorum, sacrificium bene & religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim qui ceciderunt resurrecturos sperarent, superfluum videretur & vacuum orare pro mortuis, & quia considerabat, quod hi cum pietate dormitionem acceperant optimam haberent repositā gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis orare, ut a peccatis solvantur.

Pontificij historia seu exemplo Iudæ Machabæi probaturi purgatorium esse, & sacrificijs, precibus ac satisfactionibus viventium satisfieri pro mortuis in purgatorio hærentibus, huiusmodi deductione utuntur. Iuda Machabæo teste peccata mortuorum solvantur sacrificijs & precibus. Peccata mortuorū nul-

D. Ioannes Nepinus

lis sacrificijs, iusticijs & meritis solui possunt in ipso damnatorum inferno, quod ibi damnatis nulla aut veniæ aut redemptionis spes sit, nec etiam in coelo, quod beati in coelestibus per Christum iustificati peccatis vacent, suntq; vere salui facti. Ergo necesse est, inquiunt, locum apud inferos esse, qui vulgo purgatorium vocatur, in quo illa peccata expientur & soluantur, quæ in hac vita non sunt expiata & deleta sufficienti satisfactione.

¶ Hoc præcipuum est argumentum, imo vnicū, quo purgatorii error propugnatur & stabilitur, & hic vnus locus multis & quidem magnis viris persuasit, vt crederent esse purgatorium. Nos aduersarijs præpositæ deductionis argumentationem permittimus tantum cupimus, vt nobis e canonica scriptura probent, Iudam Machabæū hic recte & pie cogitasse & egisse, id si fecerint, nos euicti sumus, & opinio de purgatorio defensa est, sed hoc probabunt cum euerint, vt in vulgari proverbio dicitur, omnes digitos in manu longitudine esse pares.

Aduersarij probare non possunt Iudæ Machabæi cogitationes & factum nobis ad imitationem proponi, eius sacrificiū & oblationem Deo probari, ipsum a recto errare non potuisse, illius mentem spiritu veritatis sic gubernatam fuisse, vt nec errare nec delinquere potuerit. Ideo Iudæ Machabæi strenui bellatoris non indubitata fidei doctoris exemplo, aduersarij in ecclesia nunquam probabunt in hac controuersia quod volunt.

Vetus ecclesia libros Machabæorum, qui de Hebræorum canone non sunt, tamquam historicos suscepit seu ecclesiasticos, non vt canonicos, nunquam voluit.

voluit ex his suum iudicium de fidei doctrina sed tantum ex libris canonicis. Ideo in controuersijs de doctrina fidei ex illis nihil potest probari.

Augustinus contra Gaudentium dicit, hos libros habere aliquam vtilitatem in ecclesia, si sobrie legantur & audiantur, quibus verbis ostendit, huic authori non esse deferendum, quod canonicæ scripturæ defertur, nec per omnia esse probanda, quæ in hisce libris leguntur.

Author librorum illorum, qui Machabæis inscribuntur in fine secundi libri veniam rogans, etiam testatur, se tantum historiam scripsisse non præformasse dogmata fidei. Et Cyprianus seu Rufinus in explicatione symboli affirmat, Machabæorum libros veteribus receptos fuisse, ut in ecclesia publice legerentur, tanquam ecclesiastici non canonici & ut historia inde disceretur, non ut inde excuterentur controuersie de fide. Si Deo accepta sunt, & nobis ad imitationem demandantur, quæ in libris Machabæorum scribuntur & prædicantur, tum Christianis pulchrū, laudabile, pium & Deo acceptum erit, sibi ipsis iuxta Razæ exemplum vim inferre & seipsos interimere, ne veniant in manus hostium, quod hæc Razæ magnanimitas in sui ipsius nece ostēsa, valde extollatur secundo Machabæorum decimo quarto. Huius factum ab Augustino alijs priscis scriptoribus, totiusque ecclesiæ consensu semper improbatum est. Ideo in confesso est ecclesiam semper sensisse in libris Machabæorum res gestas tantum recitari non condicere articulos fidei, nec proponi exempla, quæ ecclesia salua conscientia semper imitari quæat.

At dicent mihi purgatorii propugnatores, esto
quod

D. Ioannes Aepinus

quod Iudas Machabæus sua cogitatione decurrat, tamen totus cœtus sacerdotum non potuit errare, qui Hierosolymis obuijs vlnis videtur esse amplexus argentum in sacrificium missum, & illud pro peccatis mortuorum vltro litasse, etiam verisimile est, illis, qui ad sacrificium argentum suum contulerunt, persuasissimum fuisse mortuos iuari sacrificijs viuorũ.

Ad hanc obiectionem respondeo, temporibus Iudæ Machabæi sub istis bellorum furoribus & omnium bonarum rerum dissipatione, sacrorum ignorantia & horrenda caligine in Iudæa tum omnia fuisse corrupta & obruta, nihilq; in religione & republica fuisse integrum, legem Dei fuisse spretam, vnumquẽq; esse sectatũ proprios animi impetus, opiniones suas & cupiditates, sacerdotes fuisse impiissimos, nihili pendisse doctrinam, & verum Dei cultũ, tantũ ambitiose quæsiuisse dominationẽ et quæstũ sicut satis apparet ex mēdacijs, dolis, corruptionibus perfidia, parricidijs, proditionibus & scelerosis, nepharijs ac crudelibus eorum factis, quæ in libris Machabæorum passim attinguntur. Ipsi libri Machabæorum testantur Iasonem summum pontificem argentum misisse ad Herculis sacrificia & alios sacerdotes, templo contempto, neglectis sacrificijs & abiectis omnibus honestis institutis maiorũ, introduxisse gentiles ritus, & sceleratos mores, erexisse palestra gymnasia, omisisse circumcisionem, amplexos esse idolatriã, & aperuisse viã ad omnia scelera, vt extincta religione quæstum facerent alijs nouis inuentis.

Hi & similes sacerdotum mores satis indicant, quid scelerosus, prophanus, impurus & impius sacerdotum cœtus iudicare potuerit ac voluerit de Iudæ

Machabæi

Machabæi cogitatione & sacrificio.

Tempore Iudæ Machabæi nullā porro fuisse veram curam ac noticiam diuinæ legis apud Iudæos, etiam hinc liquet quod Iudæ sacrificium contra legē Moſi factum ſit, quæ iubet pro viuis fieri ſacrificia nō pro mortuis. Si ſacerdotes pñ fuiſſent homines, ſi legis cognitionem habuiſſent, non declinaſſent a diuinæ legis præſcripto, nec ſuſcepſſent Iudæ Machabæi ſacrificium pro mortuis offerendum.

Si quis de Iuda Machabæo iudicium facere velit rectē ſentiet eum fuiſſe virum bonum, legis & patriæ amantem, ſed ſuperſtitioſe pium, & zelo abſcōſcientia ſacrificāſſe pro mortuis, eiꝯ modi ſtulto: elo etiam ſub Machabæis pugna deſectata eſt in die ſabbati. Omnia fuiſſe illo tempore corruptiſſima in ſacerdotio, apertum eſt etiam ex Malachia, qui ex prophetis vltimus fuit, & proximus præceſſit Machabæorum tempora. Breuiter, cum Iudæ Machabæi cogitatio de ſacrificiis, precibus & ſatisfactionibus pro mortuis, ſcripturæ canonice testimonio damnetur, nec vlliꝯ factum abſque canonice ſcripturæ testimonio aliquid in fidei controuerſis probet pro futili & nugaci ſomnio ac delirio habenda eſt Iudæ Machabæi cogitatio, ſi modo verum eſt iſta eum cogitaſſe, quæ de eo ſcribuntur.

Item Iob capite decimo nono. Miſereremini mei miſereremini mei vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Pontifici dicunt hæc eſſe verba animæ vociferantis ac lamentantis in purgatorio & petentis viuorū ſuffragia. Manu dei tāgi iſtis eſt purgatricibus flammis vri ac puniri a Deo. Amici ſunt ipſi deſunctorū hæredes, vt ſit Iobi ſenſus. Vos amici, qui
L hæredia

D. Ioannes Sepinus

hereditate accepistis relicta mea bona. Misere mini mei, hoc est, comparate mihi satisfactiones, oblationes, missas, peregrinationes, indulgentias & id genus alia, ut istis redimar ab his acerbis & horredis poenis. Pontificij huius testimonij allegatione egregie produnt suam cecitatem ac impudentiam suam impietatem, quae Iob viuis in summos dolores, angustias, miserias in hac vita coniectus & a suis derelictus, de suis arumnis & afflictionibus loquitur, ipsi papistae ad animas querulantes corpore solutas & afflicti purgatorij cruciatus, foedissime ac coactissime detorquent.

Item Esaiae quinquagesimo quarto. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Haec verba, quibus Deus afflictam ecclesiam in arumnis suis in hac vita consolatur, sanguinarum papistae ad poenas purgatorij inepte detorquent, somniantque mortuis aditum praeparari ad aeternam salutem per purgatorij cruciatus, sub quibus fingunt Deum abscondere suam faciem ab his, qui in purgatorio sunt, & tempus illud, momentum indignationis vocant.

Item Ecclesiast. decimo octavo. Ante iudicium para iusticiam tibi. Haec verba papistis significant curandum esse, ut in purgatorio vel proprijs satisfactionibus vel viuorum suffragijs satisfiat, & ut in purgatorio purgentur a peccatis suis mortui, priusquam veniat aeternum iudicium, iusti velint incidere in iudicium Dei & aeternam condemnationem. Iesu Syrach verba plane inuertunt pontificij impostores, quo ipse viuis consulit, hoc ipsi ad mortuos referunt Iesus Syrach monet, ut ante mortem & priusquam subeamus Dei iudicium, poenitentiam agamus, nos emendemus

emendemus, & iusti ac boni fiamus, praeueniamusque
resipiscentia seueritatem iudicii Dei, quemadmo-
dum valetudinarii praeferuatiua medicina praeueni
resolent morbos.

Leuitici capite duodecimo. Non ingreditur in
in sanctuarium, donec impleantur dies purificatio-
nis suae, Quae Moses de ceremoniis puerperae pur-
gandae scribit, pontificij homines prorsus obcaecati
& amentia percussi, ad purgatorium referunt, som-
niantes nullam animam posse ingredi in coelum, nisi
prius stato tempore in purgatorio perpurgata sit.
Huius generis plura alia testimonia citantur ex vete-
ri testamento, quibus pontificium purgatorium as-
seritur, sed haec tam peregrina & impertinentia sunt
vt me pudeat ea hic recensere.

Ex paucis his adductis testimoniis, alia quae plus
momenti & ponderis habitura videntur, aestimari
possunt. Qua impudentia papatus suas nugas de pur-
gatorio defendat, qua conscientiae fiducia contra nos
pugnet, multosque honos & doctos viros improban-
tes has idolatrias & impietates interficiat. Qua autem
conscientia & fideloci scripturae ex veteri testamento
producuntur, eadem etiam allegantur, aliquot testi-
monia ex nouo testamento, quae obiter hic explicabi-
mus, & diluemus.

Matth. iij. In ipsius manu est ventilabrum, permun-
dabit aream suam & congregabit triticum in horre-
um suum, paleas autem comburet igne inextinguibili.
Acutuli quidam pontificij ex his verbis picturam sumunt
diuini iudicii, somniantque in eo certas esse progressi-
ones, docet ventilabro denotari iudicium mortis, quo e
peccatorum numero & prauo hoc saeculo eximimur.

D. Ioannes Aepinus

Area, purgatorium, quo a reliquijs peccati in totum purgamur, horreo, coelum, igne inextinguibili, infernum, ineptientes homines vita defunctos primo in purgatorio lustratos, tandem in coelum deuehi & suscipi.

S. Ioannes Baptista de poenitentia concionatur non de purgatorio, & similitudine docet omnibus hominibus opus esse renouatione & emendatione, neminem saluum fieri posse absque poenitentia, hoc est absque peccati cognitione & odio, conuersione, fide & veteris naturae innouatione. Declarat etiam eos spiritu Christi renouari, qui seruantur, & non renatos ac purgatos spiritu Christi, tamquam paleas abiecti & aeternae gehennae incendio adiudicari.

Ad corrumpendum germanum sensum scripturae aduersarij mire solertes & ingeniosi sunt. Si ad veritatem e scriptura eruendam tantum diligentiae & operis adferrent, quantum ad ornandas & palliandas suas imposturas conferunt, merito amandi & laudandi essent, nunc vero cum omnibus ingenij viribus in hoc incumbant, vt scripturae veritatem corrumpant, & somnijs suis obruant, merito sunt execrandi, & pro organis Sathanae habendi, qui praecipuum studium in hoc ponit, vt veritatem Dei adulteret & veram fidem ecclesiae obruat.

Item Matthaei duodecimo. Qui dixerit contra spiritum sanctum non dimittetur ei neque in hoc neque in futuro saeculo. Ex hoc dicto sic rationantur aduersarij. Dominus inquit peccatum in spiritum sanctum, nec in hoc praesenti nec in futuro saeculo remitti partitione & collatione vtriusque saeculi, innuit in hoc saeculo non remitti omnia peccata, sed quorundam peccatorum

peccatorū remissionē in alterum sæculū reijci, & quædā peccata post mortē dimitti. Sed cum remissio peccatorum nec in inferno sit, vbi nulla spes veniæ, nec in cœlo, vbi nulla culpa est, inferunt necesse esse, vt sit purgatorium, in quo in altero sæculo reseruata peccata remittantur, & homo per purgatus plene iustus efficiatur.

Purgatoriū propugnatores hic dupliciter produnt suam stultitiam. Primo, quod propriæ suæ opinionis obliti, docent culpam peccati in purgatorio dilui, & remitti, cum alias doceant, animas tantum poenas peccati luere in purgatorio, non expiare ibi vllā culpam. Secundo ostendunt se vel ignorare phrasas sermonis Christi, vel eos malitiose falsa interpretatione obruere. Sanctus Marcus capite tertio, hæc verba in Matthæo, neq; in præsentī, neq; in futuro, per, non in æternum reddit. In Marco eadem sententia effertur his verbis. Non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterno igni. Dominus sæculorum partitione vsus est, non vt innuat aliqua peccata post mortē in altero illo sæculo remitti, sed vt declaret blasphemis in spiritum sanctū omnem spem veniæ in æternum præcidi, eisq; nec in extremo iudicio in quo vnicuiq; secundum sua opera reddetur, nec in hac vita quæ peccatoribus ad conuersionem & poenitentiam agendam concessa est, cōtingere peccatorum remissionem. Christus hac periphrasi vti voluit, vt diserte affirmaret, blasphemos in spiritū sanctum nunquā in æternum seruari, eosq; manere in sempiterna damnatione ac morte.

Item Matthæi decimo octauo. Dominus iratus tradidit eum tortoribus, quousq; redderet vniuer-

D. Ioannes Aepinus

sum debitum, sic & pater meus coelestis faciet vobis
& ex hoc testimonio eliciunt pontificij Deum con-
ijcere in purgatorium carcerem & cruciatum omnes
illos, qui in peccato moriuntur, donec satisfiat pro
eorum peccatis. Quā fœde autem hic hallucinētur
parabola ista clarius docet, quam ut opus sit longa cō-
futatione diluere hoc figmentum. Dominus non
concionatur de purgatorio, sed de proximi dilectio-
ne, affirmatq; se erga nos talem fore, quales nos exti-
terimus erga proximum nostrum, nec illis esse remis-
surum peccata, qui offensam non remittunt proxi-
mo. Voluntatem Dei patris exponit ergo poeniten-
tes & impoenitentes, non differit de purgatorio.

Pontificij etiam huc detorquent Christi dictum,
Matth. v. Esto consentiens cum adversario tuo, cito,
cum es in via cū eo, ne forte tradat te iudici, & Chri-
stus hac sententia reconciliationē mandat, quam vult
cito fieri in via, hoc est in huius vitæ curriculo. Doce-
mur quid in hac vita fieri debeat, & quod iuxta Dei
iustum & seuerum iudicium illi in æternum damnen-
tur, qui reconciliationem proximo suo denegant, &
offensam remittere nolunt. Vocula, donec, non pro-
bat perfectam solutionem fieri posse, vel in hac vita
vel post mortem in purgatorio, sed declarat diuinæ
seueræ iusticiæ perpetuitatem & continuitatē, estq;
sensus Christi, illos apud Deum nunquam in æter-
num absolui, qui reconciliationem admittere nolunt.
Hieronymus in Thronis Ieremiæ hoc Christi dictū
exponit, de externis æterni ignis, poenis.

Ambrosius Lucæ duodecimo istud refert ad iudiciū
christi, quo iudicaturus est viuos & mortuos, & ut ve-
teres valde similes esse solēt in his & plarīsq; alijs ma-
ternis

terij. Ambrosius in fine nonnihil declinat ad purgatorij defensionem. Sed Christum de purgatorio hic non loqui ex contextu verborum est manifestum. Simili fide, dexteritate & artificio pontificij ad defensionem purgatorij etiam proponunt parabolam de homine peregre profecto, Marci capite decimo tertio, sic nugantes. Homo peregre profectus est, homo mortuus qui reliquit domum suam, hoc est, migravit ex hoc mundo, & dedit suis servis potestatem hoc est, tradidit ius in omnia sua bona, suis hæredibus, & testamentarijs, ut ipsi relictis bonis sibi emerent vivorum suffragia, quibus peregre profectus, hoc est, mortuus, liberetur e purgatorio, & ianitori præcepit ut vigilaret, hoc est, sacerdoti & pastori suo, qui ecclesiæ vigil est, legavit partem suorum bonorum, ut diligenter ac vigilanter pro se oraret, & sacrificijs ac precibus suis e purgatorij pœnis animam suam redimeret. Hæ ineptiæ & nugæ manifeste ostendunt papatus doctrinam in ecclesia tantum ad pleonectimata comparatâ fuisse & pontificios consilia ac studia nunquam contulisse ad communem ecclesiæ salutem, sed ad suum quæstum, ambitionem, luxum, & epicureismum. Christus parabola admonet suos, ut vigilent & suum adventum in sua vocatione vera pietate instructi expectent. Hæc monens ne quidem per somnium cogitavit de purgatorio. Si eiusmodi via strata esset ad cœlum, qualem pontificij hic imaginantur, mortuique opus haberent satisfactione viventium & necesse esset ut hac animæ liberarentur ex purgatorij pœnis, & transponderetur in cœlestes sedes, Deus proculdubio sui populi salutē sub veteri testamento silētio prodidisset Sathanæ, qui

D. Ioannes Aepinus

qui de purgatorio, sacrificijs & precibus pro mortuis instituendis nusquam fecit mentionem. Et Christus cum Apostolis suis primitivæ ecclesiæ salutis pessime consulisset, quā ne quidem minimo verbulo vnquam admonuit de purgatorijs, satisfactionibus, sine quibus nullos in peccato moriētes saluos reddi posse papistæ effutiunt. Sed cum certum sit nec Deum, nec Moysen, nec patriarchas, nec prophetas, nec Christum, nec Apostolos ecclesiam ea calasse, quæ ad animarum salutem pertinent. Absq; controversia verum est quod de purgatorio docetur, de quo nullus apex in scripturis extat, impium deliramentū esse, quæstus gratia excogitatū ab hominibus impijs & veræ iustificationis fidei ignaris.

Ex prophetarum, Christi, Ioannis Baptistæ, & apostolorum concionibus de poenitentia, pontificij etiam tale argumentum opponunt, vt purgatorium defendant, poenitentia, inquit, necessaria est animarum salutem, poenitentia cōplectitur etiam satisfactionem pro peccatis. Ergo satisfactio pro peccatis ad salutem necessaria est, oportetq; vt aut nos ipsi in hac vita eam integre præstemus, aut vt alij eam pro nobis mortuis præstent.

Cum vero satisfactio a multis plene in hac vita nō absoluat, & alienum sit a misericordia dei propter aliquot defectus damnari homines poenitentes, necesse est eos aut perire, quod impossibile est, aut satisfactionem post mortem superesse, qua vnusquisque poenitens pro seipso aut alius pro eo satisfaciat.

*Poenitentia
quid sit.*

Ad hoc argumentum respondeo. Minorem esse falsam & conclusionem nugacissimam simulq; impiissimam. Poenitentia agnitionem peccati, resipiscamus.

terni hominis complectitur, non nostram satisfacti-
onem pro peccatis, sophistæ hanc impie affingunt
pœnitentiæ. Satisfactio pro peccatis sita est in Iesu
Christi obedientia & iusticia, non in nostris inchoa-
tis & imperfectis iusticijs, sicut supra copiosius dictum
est, & alias in psalmo decimo nono. In Christi pro-
phetarum & apostolorum cōcionibus de pœnitentia
admonemur, de agnitione peccati & resipiscētia, illis
non exiguntur a nobis satisfactiones, quibus exhau-
riantur & expientur peccata.

Item e nostræ fidei symbolo aduersarij ita argu-
mentantur. Inter sanctos est communio. Sancti sunt
omnes credentes tum viui tum mortui quod hi pari-
ter vnius cœlestis hæreditatis ecclesiæ ac reipublicæ
ciues sunt, ergo inter viuos & mortuos sanctos est cō-
munio. Præterea cōmunio est participatio meritorum
ecclesiæ, ergo sancti participant inter se meritis, vi-
uentiumq; meritis placatur Deus mortuis. Id vero
cum in inferno fieri nequeat ubi nulla est redemptio
cōsequitur purgatorium esse, ibiq; viuorum meri-
tis expiari residua mortuorum peccata, quæ in hac
vita sufficienti satisfactione expiata non sunt. Re-
spondeo.

Sillogismum esse verum, si absq; æquiocatione
vocabulum communionis accipiatur. Antecedens
autem in Enthimemate falsum est, redditq; totam
argumentationem vanam, futilem, & irritam. Com-
munio sanctorum significat participationem euange-
licarum promissionum, atq; adeo omnium illorum
bonorum, quæ in Iesu Christo ecclesiæ a Deo pro-
missa sunt, non communicationem humanarum iusti-
ciarum seu meritorum ecclesiæ, quæ in iudicio Dei

Communio
sanctorum
quid.

M

nullam

D. Ioannes Aepinus

nullam propriam iusticiam, nullaq; propria merita
habet, quibus coram Deo subsistere possit, sed obno-
xia peccatis & naturalibus vitijis quotidie cogitur o-
rare, vt Deus remittat sibi peccata sua, qua precatione
perspicue fatetur suam indignitatem & deprecatur
suam iniusticiam & culpam.

Veram communionē sanctorum in Christo esse
non in meritis ecclesiæ, Apostolus ad Galatas. iij. di-
sertis & explicatis verbis asserit, dicens. Omnes filij
Dei sunt propter fidem in Christum Iesum, nam
quicumq; estis baptisati Christum induistis, nec est
Iudæus neq; Græcus, & omnes enim vnus estis in
Christo Iesu. His verbis Apostolus perspicue affir-
mat, communionem sanctorum positam esse in Ie-
su Christo, hoc est, ecclesiæ thesaurum in solius Iesu
Christi merito positum esse, non in iusticia hominū
vel etiam sanctissimorum. Ab exemplo etiā sic rati-
onantur pontificij, vt astruant purgatorij commentū
Animæ illorum mortuorum hominum, qui aliquan-
do ad certum tempus mortui, resuscitati sunt, & qui
priusquam reuocarentur ad vitam hanc naturalem,
& resuscitarentur ad meliorem pietatis frugem, non
fuerunt tempore suæ dissolutionis in sinu Abrahæ,
quod adhuc impiæ erant, illeq; sit tantum piorum
locus, non impiorum, nec fuerunt in inferno, quod
ibi non sit redēptio, atq; ob id necesse esse, vt sit pur-
gatorium, in quo animæ illæ corporibus suis solutæ
maneant, donec reducantur ad sua corpora, & vita
restituatur mortuis. Respondeo.

Argumentū ductum esse ab imperfecta partiti-
one, atq; ob id nihil concludere, etiā si in nullo istorū
locorum animæ illorum fuerint, quos vel prophetæ
vel

vel Christus, vel Apostoli, vel alij sancti resuscitarunt tamen alibi esse potuerunt, dominus eas in alijs receptaculis custodire potuit, donec redirent ad relicta sua corpora. Pontificiorum argumentatio non magis concludit quam hæc. Moses neque Hierosolymis, neque Romæ, neque Venetijs fuit, ergo in Babylone est. Quid hoc aliud est, quam Dei potentiam & voluntatem nullo verbo hic astrictam impie cogere in angustum.

Scriptura, ut supra dictum est, docet cœlum, paradysum & sinum Abrahamæ esse locum beatorum, infernum damnatorum, ubi vero animæ ad tempus a suis corporibus separatæ maneant, scriptura nusquam docet, nec ecclesiæ necessaria est huius rei notitia, satis est nos scire, quod tales animæ immortales & superstites sunt corpore mortuo, suntque in manu dei & custodiantur ab ipso, donec redeant ad corpora sua.

Texunt etiam argumentum ex dicto Apostoli ad Philippenses secundo. In nomine Iesu omne genu cœlestium, terrestrium & infernorum flecti, rationantes, geniculationem esse pietatis cultum, hunc cum damnati apud inferos non præstent, deumque potius odio habeant & execrentur quam colant, necesse esse, ut sinu Abrahamæ in cœlum translato, alij præter damnatos apud inferos sint, qui Christo verum cultum deferant, ei genua flectant, eum inuocent & reuereantur, & eum locum alium esse non posse quam purgatorium.

Ad hoc argumentum respondeo. Geniculationis finem esse multiplicem, ea non tantum designari pietatis cultum, sed etiam obedientiam ac subiectionem Apostolus descripturus maiestatem regni Christi,

D. Ioannes Aepinus

& dominationis eius magnitudinem, ait ei inflecti omne genu coelestium, terrestrium & infernorum, ut ceu luculento periphrasi indicet totam creaturam ei subiectam esse, & fore, ut pro domino agnoscat ab omni intelligente creatura, tum corporali tum spiritali, & ita quidem, ut etiam ipsi principes tenebrarum & inferni ad illius mandata trepident & ei pareant. Geniculatio namque, non est tantum significatio pii cultus & animi vere obsequentis, sed est etiam nota simulatae obedientiae & fictae reuerentiae. Tyrannis enim quos metuimus & odimus, genua flectuntur, ideo æquiuocatio & amphibologia vocis hoc argumentum dissoluit.

Ineptiunt quoque clauium potestatem a Christo non tantum propter viuos datam ac institutam esse, sed etiam propter eos, qui in purgatorio detinentur, finguntque pontifices & episcopos virtute clauium ecclesiae thesaurum ex meritis Christi, & sanctorum conflatum per indulgentias, quæ præcipue ortæ sunt ex hoc figmento, applicare animabus in purgatorio detentis, easque his redimi, & ut huic delirio apud imperitos fidem faciunt, ex eo quod Christus Matthæi decimo octauo dicit. Peccata in coelis solui, a contrario argumentantes, sic inferunt. Peccata in coelis soluiuntur clauibus ecclesiae, ergo etiam apud inferos, ubi peccata residua sunt & puniuntur & ubi remissio peccatorum magis necessaria est, quam in coelo, in quod nihil inquinatum ingreditur, verum cum in loco damnatorum apud inferos peccata solui nequeant, necesse est ut purgatorii locus apud inferos sit, in quo peccata soluantur.

Quam deliri & inepti sunt pontificij in hoc argumento

mento, verbis non satis explicari potest. Christus nō docet præter præsens ministerium remissionis peccatorum, in ecclesia aliam quandam rationem ac for-^{clauium po-} mam esse expiandi & soluendi peccata in cœlestibus ^{estas} nec docet homines in peccato decedentes post mortem in cœlis a peccato absolui, quo commento ministerium reconciliationis ac remissionis peccatorū hic in terris in ecclesia prorsus obtrueretur & irritum redderetur, sed docet ecclesiæ sententiam, qua hic in terris peccata vel remittuntur vel detinentur viuētibz, semper ratam, certam ac firmam fore apud Deum in cœlis, ecclesia ex verbo Dei iudicium facit de peccatis. Ideo Deus in cuius manu sita est omnium nostrum salus & perditio, illud semper comprobat, & in cœlis ratum habet, quod in terris decernit, & in ipsa morte occulto Dei iudicio iuxta ecclesiæ sententiam aut absoluuntur aut condemnantur morientes. Absoluti ex morte ingrediuntur in vitam æternam condemnati in morte manent. Sicut Christus ipse testatur Ioannis quinto. Qui verba mea audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transijt a morte in vitam. Itē Ioannis tertio. Qui credit in eum non iudicatur, qui vero non credit iam iudicatus est. Quos Christus morti adiudicat, eos cōdemnat & ligat ecclesia, quibus spem veniæ & salutis ostendit, eos absoluit, estq; semper vna & eadem sententia Christi & ecclesiæ. Ecclesia in hac vita tantum patefacit diuini iudicij sententiam.

Ex his palam est, inane signum esse, quod post mortem potestate clauium mortuorum peccata soluantur, Christus in cuius manu ventilabrum est, du-

D. Ioannes Aepinus

obus modis purgat suam aream, hoc est, catholicam ecclesiam, in qua mali bonis sunt admixti, & triticū a paleis secernit, hoc est pios ab impijs segregat. Primo, morte prima, deinde in extremo iudicio secunda morte, qui cum peccato ex hac vita migrant, quibusq; Dominus non remisit peccatum, antequam reddiderunt animam, illis post mortem spes veniæ frustra ostenditur. In hac vita aut iustificamur aut dānamur, sed hæc iustificatio & damnatio demum in extremo iudicio patefiet, quæ nunc in morte Dei benigno consilio tecte fiunt, in extremo iudicio aperta erunt.

Prima mors vnicuiq; iudicium suum tecte expedit, quod huic sine discrimine omnes videantur obijci. Iudicium extremum in resurrectione mortuorum illud patefaciet & in aprium proferet, & secunda mors tū aperte segregabit pios ab impijs, & adducet vnicuiq; impio æternæ mortis poenam secundum qualitatem culpæ, qua in æternum animæ & corpora cruciabuntur & dignas poenas luent. Matthæi vicesimo quinto.

Pontificij purgatorium etiam defendunt hoc loco i. Petri. iij. Christus semel pro peccatis passus fuit, iustus pro iniustis, vt nos adduceret Deo, mortificatus quidem carne, sed viuificatus spiritu, in quo etiā abiit & spiritibus qui erant in carcere prædicauit, qui increduli fuerūt quondam. Cum semel expectabatur dei lenitas in diebus Noæ, cum apparabatur arca, in qua paucæ, hoc est, octo animæ seruatae erant per aquam. Purgatorij defensores ingenti confidentia obijciunt hunc locum Petri, & ex eo probant Christum corpore mortuum anima descendisse ad purgatorij carcerem

rem, & ibidem spiritibus seu animabus illis quæ tum erant in purgatorio, & in vita quondam increduli existerant, Euangelium salutis annunciasse, vt persolutis peccatorum pœnis, tandem etiam culpa liberarentur & consortes fierent æternæ salutis per Christum, sine quo nulli iustificari & saluari possunt, aut proprijs aut alienis satisfactionibus, vel etiam purgatissimi, & cum manifestum sit incredulos in cœtu fidelium ac beatorum apud inferos nunquam fuisse admixtos, Christusq; ipse asserit Lucae decimo sexto. Magnum hiatus fuisse inter fidelem Abrahamum & infidelem Epulonem, eosq; ita fuisse separatos, vt nullis modis alter venire ad alterum potuerit.

Assertores purgatorijs dicunt testimonium sancti Petri non posse accipi de illa Christi prædicatione ac colloquio, quod post mortem triduo illo putatur habuisse cum pijs patribus apud inferos, sed necesse esse, vt intelligatur de incredulis in purgatorio hærentibus, quibus euangelium in vita non fuit annunciatum, & qui Euangelij prorsus ignari in incredulitate diem suam obierant, & quorum incredulitas aliquo modo excusari potest, quod tum non fuerit publicum ministerium docendi Euangelium, & fidei mysteria partius & obscurius tradita sint. Verbis Diui Petri recte expensis & excussis, non difficulter intelligi potest, vtramq; opinionem affingi dicto Sancti Petri.

Petrus non docet Christi animam corpore solutã aut in limbo, vt vocant, cœtuq; sanctorum patrum, patriarcharum, & prophetarum, aut in purgatorio annunciasse Euangelium, sed Christum

De

D. Ioannes Aepinus

Dei filium etiam ante sui incarnationem suo spiritu euangelium salutis incredulis hominibus annunti-
asse, ab ipsis rerum primordiis ante diluuium & latā
legem, qua postea publicum docendi ministerium
institutum est, & synagoga ac scholæ ad docendum
erectæ sunt, proinde cum certum sit, Christum mor-
tuum anima descendisse ad inferos eiusq; animam
a corpore separatam, viuidam & perhennem suam
naturam non exuisse. Si certum esset sinum Abrahamæ
& sanctorum sedem apud inferos fuisse ante Christi
mortem, non esset dissimile vero, animam Christi
abiisse ad piorum cœtum & inuississe charissimos si-
bi patres, patriarchas, prophetas & cæteros pios in
sinu Abrahamæ promissam salutem ac gloriam expe-
ctantes, & magno desiderio ad illum cœtum prope-
rasse & illis patefecisse, peractum redemptionis my-
steriū, hacq; manifestatione eos mirifice exhilarasse
in illo congressu vsq; ad resurrectionem, & suo quo-
dam modo collocutū esse de regno dei, & promissæ
creditæ & diu expectatæ redemptionis ac salutis my-
sterio. Quod autem putatur Christum ante suam
resurrectionem in cœtu beatorum fuisse apud infe-
ros, & cum ipsis dulcissimum & diu expectatū col-
loquium habuisse, vox Christi ad conuersum latronē
Hodie mecum eris in paradiso, apud plerosq; effi-
cit. Verū Sanctus Petrus loquitur de superis nō infe-
ris, & de prædicatione, quæ in terris apud viuos habi-
ta est, non de ea, quam apud inferos quidam factā
esse putant, Christum mortuum cum patribus apud
inferos collocutum esse, & illis euangelium prædi-
casse, ex citato Petri loco probari non potest. Nā vt
dixi, loquitur de illa concione spiritus Christi, quam
habuit

habuit per Noa iusticiæ preconem & alios pios patres apud viuos in terris & depingit discrimen, quo filius Dei ante suam incarnationē prædicauit, & nūc de morte resuscitatus & glorificatus prædicat, videlicet eum tum absq; humana natura & carne tantum spiritu prædicasse, nunc e morte resuscitatum & spiritu viuificatum carne & spiritu, hoc est theatro pon prædicare.

Multæ absurdæ sententiæ cum doctrina Euangelij & nostra fide pugnantes nascerentur ex dicto Sancti Petri, si illud intelligeretur de Christi concione qua euangelium mortuis prædicasse putatur apud inferos, vel in purgatorio vel in patrum limbo, ideo ista interpretatio secum multas absurditates trahens vitanda est, & censendum est eam affingi D. Petro. Hæ autem impiæ, absurdæ & noxiæ opiniones ex ista interpretatione nascerentur. Primo, post hanc vitam locum dari poenitiæ apud inferos, frustra enim prædicaretur, non volentibus poenitere. Secundo, in incredulis fidem prædicatione euangelij post mortem effici in inferno. Tertio, spem salutis esse in incredulitate morientibus, nihilq; officere hominibus in impietate mori. Quarto, mortuos prædicare mortuis, seu pias animas corpore solutas Euangelium prædicare apud inferos impijs separatis animabus, & euangelij ministerium non tantum esse in ecclesia viuentium, sed etiã in inferno inter defunctos vita. Quinto incredulos credentibus apud inferos fuisse admixtos & in vna societate fuisse fideles & infideles. Hæ opiniones non solum impiæ, & scripturæ ac nostræ fidei contrariæ, sed etiam nocentissimæ sunt. Labefaciunt pietatis studium, alunt incredulitatem & impoeni-

N tentiam

D. Iohannes Epinus

sentiam, adducunt contemptum ac neglectum euangelici ministerij, suntque teterrimæ doctrinæ, monstræ nullo modo ferenda in ecclesia Christi, & ob id non conuenit admittere ac recipere istam interpretationem de prædicatione Christi, quam putatur apud inferos habuisse, vel in cœtu piorum patrum, vel in purgatorio, nec censendum est, eiusmodi doctrinam in Apostolicis scriptis esse, quæ eiusmodi apertos errores contineat.

Diuus Augustinus his absurditatibus etiam motus in epistola Euodio ascripta, reijcit illorum opinionem, qui arbitrantur Christi animam spiritibus seu animabus incredulis apud inferos prædicasse, & interpretatur Sancti Petri verba de prædicatione euangelij quæ in hac vita sonuit, & huic interpretationi assentiuntur etiam alij ecclesiastici scriptores, nec potest harum opinionum absurditas defendi, hoc effugio Christum tantum semel mortuis prædicasse, & ijs solum qui ante diluuium tempore Noæ fuerant increduli, Dei patientiam, hoc est, clementiorem & meliorem exitum sperauerant, & expectauerant, quæ contigit. Christus pro totius mundi peccatis victima cæsus est, eadem ratio est saluationis omnium una est totius ecclesiæ & omnium sanctorum communio. Si post mortem prædicatione Christi illorum incredulitas curata est, qui ante diluuium vixerunt nihil vetat, quo minus & incredulitas illorum post mortem prædicatione curetur, qui post diluuium mortui sunt, & adhuc indies moriuntur, officium quod deus illis ad salutem præstitit, alijs haud denegabit, quod eadem salutis promissio & spes sit in Christo omnibus hominibus in toto terrarum orbe. Nec potest hic
prætex

prætexi, quod ante diluuium euangelium annunci-
atum non sit, cum constet Noah eis prædicasse ver-
bum Dei & illud a patribus quasi per manus poste-
ris semper traditum fuisse & ab initio mūdi cœlitus
patefactū. In hoc loco D. Petri amphibologia harū
duarum vocū, spiritus & carcer, parit obscuritatem,
quam paucis expediemus, & ostendemus Germanū
sensum Diui Petri, qui se ultro etiam offert, obser-
uato orationis scopo & propria vocum significatio-
ne constituta.

Vt Diuus Petrus indicet, quam late pateat mini-
sterium redemptionis Christi & ostendat illud ab in-
itio mundi semper extitisse, facit collationē temporū
prædicationis diluuii ac arcæa Noah ante diluuium
extructæ, & baptisimi, quem Christus in nouissima
ætate instituit, confirmauit, sanctificauit ac mandauit
docetq; ecclesiam ab initio habuisse tum iræ, tum
misericordiæ Dei symbola, & eam seruata esse fide
qua credidit sermoni filij Dei, qui antequam factus
est caro, ab ipsis rerum primordijs suo spiritu docuit
& patefecit salutis mysteria, quo & secundum car-
nem in cruce occisus & postea viuificatus & resusci-
tatus est, & ut nunc Iesus Christus ex morte resusci-
tatus suo spiritu per suorum ministeriorum, œcono-
morum ac cooperariorum prædicationem & baptis-
mi administrationem mundum de pœnitentia ad-
monet, & ei remissionem peccatorum pollicetur,
ita etiam ante diluuium per centum viginti annos,
quos ad pœnitentiam dedit per prædicationem
Noah, & arcæ extructionem fecit, & in quibus in-
credulo mundo diluuium minabatur, & de ventu-
ra Dei ultione populum admonebat. Sub quibus

D. Ioannes Aepinus

& Dei lenitas expectabatur, hoc est, homines increduli habebant sibi persuasum, Deum non tam crudeliter esse grassaturum in vniuersam carnem, nec totum mundum esse deleturum propter peccatum, sed semper esse duraturum praesentem rerum statum, mundum meliora de Deo & ipsius clementia sibi debere polliceri, quam Noah denunciabat. Non enim est dubium temporibus Noe ante istam mundi perditionem eiusmodi verbi Dei illusores fuisse, quales sub fine mundi venturos esse praedicatur, secunda Petri tertio;

Qui putant spiritus vocabulum hic non æquiuocum esse, sed idem significare, falluntur. Alius est spiritus, quo filius Dei abiit, & temporibus Noe incredulis praedicauit. Alij spiritus sunt, quibus praedicauit, spiritus vocabulum hoc loco tantum significare animam, Christi quoque abitionem pro descensu ad inferos debere accipi erroneum esse, ex supraracitatis aliquot absurditatibus perspicue liquet. Iesus Christus carne mortificatus, hoc est, secundum carnem mortuus, anima sua, nec viuificatus, nec resuscitatus est ex mortuis, sed diuinitate, seu æterno suo diuino spiritu. Manifestum ergo est spiritum hic non significare animam, nec Christi animam abiisse, ut spiritibus praedicaret, sed æterno suo spiritu, quo mortificatus carne, hoc est, vere mortuus, viuificatus ac resuscitatus est a morte praedicasse, non anima.

Christi anima corpore separata non potuit viuificare ac resuscitare Iesum carne mortificatum, sed necesse fuit, ut diuinitas animæ & corpori vnita, eum mortificatum viuificaret, quod & Diuus Petrus act. ij. affirmat, dicens. Deum interemptum Christum, solutis

solutis doloribus mortis suscitauisse, & Diuus Paulus in actuum decimo tertio ait. Deū suscitasse Christum, utq; huic doctrinæ fidem faceret, citauit testimonium Psalmi. Filius meus es tu, ego hodie genui te, & quo probat resurrectionem Christi soli Deo acceptam ferendam esse, eiusq; viuificationē non esse opus animæ, sed Dei seu illius spiritus, qui natura & essentia sua æternus spiritus & omnipotens deus est.

Petrus spiritum carni opponit, ut iudicet docēdi ministerium & fidem in Christum, atq; adeo totam ipsam recōciliationis dispensationem statim a lapsu hominis incōpisse, & ne quis putaret filium Dei ab initio creaturæ carnem nostram induisse, & incarnatum ecclesiæ carne locutum esse, dixit eum quōdam abiisse spiritu & incredulis prædicasse, absq; carne solo spiritu, nunc vero theantropon factum, ex morte resuscitatum & glorificatum non solo spiritu abire, prædicare, ecclesiam docere ac gubernare, sed spiritu & carne verum Deum & hominem sedentem ac regnantem in dextera Dei, qui æterna sua essentia & natura spiritus carne & persona doctoris nondum assumptam, solo spiritu abiit, & docuit spiritus, hoc est, tantum interno homini inspirando spiritualiter locutus est, accēdens in eo lucem saluificæ veritatis, atq; ita concionatus est animis siue spiritibus non carni. Nō enim replentur verborum sono aures, spirituales hunc docendi modū, quo filius dei nondum homo factus vsus est ante sui incarnationem. Diuus Petrus confert cum vocali ministerio, quo implētur aures, & per exteriores sensus ad animum intromittitur arcanorum Dei notitia, & efficitur fides.

Cum Diuus Petrus dicit filium Dei suo spiritu

N iij

abiisse

D. Ioannes Aepinus

abſiſſe & prædicaffe ſpiritibus qui erant in carcere, im-
poſſibile eſt eum poſſe intelligi de animabus quæ
in cœlis erant, quod hæ incredulæ non erant, nec
porro concione opus haberent, nec de iſtis ſpiriti-
bus qui apud inferos fuiſſe feruntur, quod ad hos
prædicationis miniſterium non pertineat, nec his
profutura ſit vlla prædicatio, ſed intelligendus eſt
Petrus de eccleſiaſtico prædicationis miniſterio, ut
ſit ſenſus, filium dei prædicaffe incredulis hominibus
qui in mundo hærebāt in Sathanæ captiuitate, & e-
rāt in carcere tenebrarum, ignorantia, incredulitatis,
impietatis, peccatorum ac calamitatū. De hoc carcere
concionatur Eſaias capite quadrageſimo ſecundo,
inquiens. Dedi te in fœdus populi, in lucem genti-
um, ut aperias oculos cæcorum & educeres de carce-
re vinctum, de domo carceris ſedentes in tenebris.

Huic interpretationi etiam ſuffragantur veteres
interpretes. Hunc carcerem ſcriptura alias varijs ap-
pellationibus deſcribere ſolet, quemadmodum ani-
ma creberrime ſynechdochicos pro toto homine po-
nitur in ſcripturis, ita ſpiritus vocabulum Diuus Pe-
trus pro toto homine uſurpat, qui carne & ſpiritu
conſtat, vocatq; ſpiritus incredulos, homines impi-
os ac incredulos. Maluit autem ſpiritus vocabulo,
quam carnis uti, quod fides & incredulitas in anima
ac ſpiritu hominis ſint, non in carne, & propter an-
thiteſin ac etiam fortassis propter venuſtum hoc ho-
moioteleuton pneumatikā pneumatikā, quod & lati-
nus ſermo recipit, ſpiritu viuificatus prædicauit ſpiri-
tibus ſpiritu.

Simili ſynechdochica loquendi formula Pſalmus
ſpiritum vocat quicquid uiuit & ſpirat, inquiens,
omnis.

omnis spiritus laudat dominum, ubi spiritus vocabu-
lo præcipue comprehenditur totum humanum ge-
nus, quod caro & spiritus est. Hæc interpretatio sim-
plex est & caret omni Sophistica, consentitq; scriptu-
ræ & analogiæ fidei, ideo tutius recipitur prisca opi-
nionem scholasticorum de ista prædicatione quæ puta-
tur a Christo esse habita apud inferos.

Qui putant Christi animam apud inferos prædi-
casse incredulis spiritibus seu animabus corpore so-
lutis, solent suæ opinioni fidem facere his verbis. i. Pe-
tri. iij. In hoc mortuis quoq; prædicatum est euange-
lium, ut iudicentur quidem secundum homines car-
ne, viuant autem secundum Deum spiritu, per mor-
tuos intelligunt synechdochice animas mortuorum
hominum, per homines carne, homines circūferen-
tes mortale corpus & viuentes animali hac vita, alij
ut vitent absurditates quas parit opinio de prædica-
tione Christi in inferno habita apud mortuos, arbi-
trantur per mortuos significari, impios in peccatis
suis mortuos, iuxta illud Christi. Sinite mortuos sepe-
lire mortuos suos, & Ioannis quinto, mortui audient
vocem filij Dei, & qui audierint viuent, ut sit sensus
Petri, Euangelium impijs prædicari, non solū ut fide
salutem & æternam vitam consequantur, sed etiam
ut innouentur, ne porro iuxta carnem, sed spiritu se-
cundum deum viuant, hoc est, ut Petrus paulo ante
dixit, ne concupiscentijs hominum sed voluntatem
Dei, quod superest in carne viuamus. In quam sen-
tentiam Apostolus ij. Corinthiorum. v. ait, pro om-
nibus mortuus est Christus, ut & qui viuunt, non iā
sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est ac re-
surrexit.

Hæc

D. Ioannes Aepinus

Hæc sententia quidem plana, perspicua & scripturæ ubique consentanea est, sed cū hic iudicij Dei mentio fiat, propius, diligentius & rectius D. Petri verba videntur expendere, qui censent eum loqui, neq; de hominibus impijs, neq; de animabus corpore separatīs, sed de hominibus mortuis seu vita defunctis.

Quod Petrus hic de fine vltimi iudicij concionatur, in quo iuxta euangelium vel absoluentur, vel dānantur, tum viui tum mortui, & comminatur iudicium Dei epicureis calumniatoribus, dicens. Christū esse iudicaturum viuos & mortuos, neminem posse effugere iustum ipsius iudicium, illud apprehensurum esse omnes, tum viuos tum mortuos, hoc est, illos, qui diem suum obierūt ante iudicium, quos mortuos appellat, & viuos hoc est, illos, qui ingruente extremo iudicio adhuc viuent, quos vocat homines carne, hoc est, qui adhuc carnem gestant, & veri naturales ac mortales homines sunt, quos apostolus i. Corinthiorum .xv. ait in puncto temporis & in momento oculi transmutandos esse, vt cū resuscitatis ex morte simul Christo obuiam rapiantur in aera, & semper cum ipso sint. In vltimo iudicio viui & mortui in die domini vel absoluentur vel condemnabuntur, cogenturq; etiam mortui illam ipsam iudicij sententiam subire, quæ pronuntiabitur contra viuos, seu vt Petrus inquit, mortui iudicabuntur secundum homines carne. Nemo Dei iudicio subtrahetur vel ipsa morte, qua alias omnibus malis in hoc sæculo subducimur, sed iudicabuntur eodem iudicio & viui & mortui, predicabiturq; eis idem Euangelium, vt secundum Deum spiritu viuant, hoc est, vt ab impietate ad pietatem abducantur, & spiritu Deo seruiant

triant, non carni, mundo ac Sathanæ, et vt ex eadē doctrina indicentur quotquot vixerūt in toto mundo a mundi initio. Hæc de explicatione horū duorū locorum obiter addere volui, quod hi multis valde obscuri visi sint, se in his torserint, & perperam intellecti ad multos errores pluribus ansam præbuerint.

Addam adhuc vnum locum ex priore epistola ad Corinth. quo nostri antagonistæ purgatorij figmentum stabilire conantur. i. Corinthiorum. iij. Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit, si cuius opus manserit, quod superstruxit, mercedem accipiet, si cuius opus fuerit exustum, damnum patietur, ipse vero saluus fiet, sed tanquam per ignem. Pontificij somniant ignem hoc loco purgatorij flammam significare, finguntq; his peccatorum sordes ac maculas abstergi, & hoc igne lustratos, demum puros ingredi in cælum, quod apostolus dicat igne opus cuiusque probari, & homines saluos fieri, tanquam per ignem. Valde autem delirate purgatorij propugnatores aperte conuincit Paulinæ orationis cōtextus. Apostolus namq; de bonorum operum discrimine, qualitate & mercede disputat non de purgatione peccatorū vt indicet quæ bona opera Deo iudice præmia sint consecutura.

Cum ignis vocabulum in scripturis frequenter metaphorice vsurpetur pro Dei iudicio, conscientiarum ac spiritus examine, afflictionibus, tētationibus, ^{Ignis quid significat.} & multis alijs experimētis, quibus Deus nos exercet, probat & explorat, tanquam aurum & argentū igne. Necesse est, vt aduersarij e circumstantijs Paulini textus probent, ignem hoc loco aliud significare nō posse, quam flammam purgatricem apud inferos. At

D. Ioannes Aepinus

hoc nunquam probare poterunt, quod tota canonica scriptura figmentum de purgatorio dānat, & sui ipsius mole huius argumēti cōfirmatio ruat. Hoc enim certissimum est, ignis vocabulo idē denotari nō posse quod nusquam est, nec vnquam fuit, purgatorij ignis nec est nec fuit, ideo ignis apud Paulum quiduis potius significabit quam purgatorium.

Ignem Diuo Paulo nihil minus significare, quam fictas purgatorij flammās, ipsa Paulina verba apertissime indicant, eaq; non magis ad purgatoriū ignē quam ad oceanum accommodare posse, hinc manifestum est.

Primo, vnicuiusq; opus, hoc est, omnium hominum opera probantur eo igne, cuius mentionem facit Apostolus, purgatorio igne non probantur omnium hominum opera, nam plurimi sancti ipsis aduersarijs testibus ingrediuntur cœlum, purgatorio igne nunquam attacti. In confesso itaq; est, hunc locum Pauli de purgatorio igne intelligi non posse.

Etiam ipsi purgatorij assertores affirmant Sanctis Apostolis, Prophetis, Patribus, Martyribus, &c. imo & ipsis sacrificulis & monachis multa merita superesse, quæ redundant in cætera ecclesiæ membra, & vnde paulatim ecclesiæ coaceruetur ingens & inexhaustus thesaurus, quo e purgatorio igne isti liberentur, qui destituti sunt amicorum suffragijs & satisfactionibus, quo figmento aperte fatentur omnes homines non probari igne purgatorio, & ob id inuiti hic coguntur permittere, ignem hoc loco apud Paulum de purgatoria flamma nequaquam intelligi posse.

Secundo, Apostolus loquitur de operibus quæ superstruunt.

perstruuntur super fundamentum ipsum Christum, II
si peccata non superstruuntur super Christum, ergo
de peccatis apostolus non loquitur sed de operibus,
quæ credentium opinione bona æstimantur. Ipsimet
aduersarij etiã docent, peccata abstergi igne purgato-
rio, non bona opera. Certum ergo est, Paulum non
loqui de purgatorio igne, quo debent peccata exu-
ri, non bona opera Christo superstructa.

Tertio, peccata ac vitia non possunt auro, argen- III.
to & præciosis lapidibus comparari, quæ Apostolus
ait igne examinari, manifestum ergo est, apostolum
non loqui de peccatis igne purgatorio exurendis ac
purgandis, sed de operibus humano iudicio bonis.

Quarto, Apostolus dicit opera igne probari, non IIII
purgari, ergo non loquitur de purgatorio igne, quo
opera nec probantur nec examinantur, sed peccata
purgari finguntur.

Quinto, Pontificij docent in purgatorio igne om V
nia peccata exuri & abstergi. Apostolus loquitur de
operibus, quorum quædam exuruntur, quædam nun-
quam exuruntur, sed tantum examinata approban-
tur Deo. Manifestum ergo est, Apostolum neq; de
peccatis neq; de purgatorio igne loqui.

Scopus Paulinæ orationis etiam ostendit, A posto-
lum loqui de operibus nostro iudicio bonis, quorũ
quædam in examine spiritus, conscientiarum certa-
minibus & Dei iudicio subsistunt, quædam corruunt,
& pereunt, vt quæ non Deo iudice, sed nostra opini-
one censebantur bona, qualia sunt, omnia bona ope-
ra quæ ab animo insincero proficiuntur ex hu-
mana traditione bona intentione, sed absq; certa &
inconcussa fide.

D. Ioannes Aepinus

Hunc locum exposui Psalmo decimo nono, ubi de essentialibus & accidentalibus pæmijs bonorum operum differuimus. Ideo hic nolo eum longiore explicatione prosequi, satis est hic ostendisse Pauli locū de purgatorio perperam intelligi.

Recitavi illa scripturæ testimonia, quibus figmentum de purgatorio præcipue propugnatur, & quæ præ cæteris aliquid momenti videntur habere in hac controuersia, quæ præter scripturæ testimonia hic adducta, alias adduci solent omitto, quod ea a quouis facillime dilui possint, & quod ineptissime huc detorqueantur. Proinde cū scriptura purgatorij figmentum manifeste damnet, & aduersarij nullū testimonium e scriptura proferre possint, quo illud approbetur, nec vllus apex sit in scriptura sacra de purgatorio, apertum est illud ad quæstū & falsam satisfactionem statuendam impie & vafre esse confictum.

De mortuorum apparitionibus ac spectris. Nunc excutiendus est secundus locus confirmationis de revelationibus & animarū spectris, quibus aduersarij putant nugas de purgatorio etiam coelitus Deo volente ac iubente stabiliri ac propugnari.

Calumniose nobis hic impingitur nos abiiciendo doctrinam de purgatorio, peccatoribus sibi conscijs de sua indignitate ac imbecillitate omnem liberationis ac salutis auferre spem, & eos adigere ad desperationem, quasi scilicet magna consolatio ac spes sit peccatoribus, quod eis in purgatorio post mortem ardendum sit, Nos e canonica scriptura simpliciter docemus, peccatores, incredulos, præfractos & impenitentes damnari, poenitentibus vero peccatoribus propter Christum in hac vita, peccati noxam & poenam remitti, ergo melius & rectius consolamur

pauidos

pauidos peccatores, quam purgatoriꝝ architecti & animarum carnifices, qui per terrefactis peccatoribus ex hac vita migraturis minatur purgatoriꝝ flammās. Magis enim consolatoriū est, peccatores in christum credentes hic absolui, quā post mortē reos teneri & merita pœna ad destinatum tempus in igne cruciari apud inferos. Nec aliter nobis docendum est, quā scriptura affirmat, quæ docet in Christum credentes non iudicari, sed absolui & saluos reddi, incredulos iudicari ac condemnari, has regia via incedimus, & diuinæ voluntatis decretum ex verbo Dei, absq; acceptatione personarū omnibus patefacimus. Aduersarij itaq; nos hic immeritos suis calumnijs obriunt, & sæuitiæ ac diris impiorum hominum obijciunt.

Non imus inficias varijs spectris ac præstigijs sub specie mortuorū hominū varias imposturas in ecclesia inuectas & stabilitas esse. Palam enim est Gregorium & alios plarosq; scriptores de mortuorum apparitionibus multa in literas retulisse, quibus libenter concedimus ista sic esse facta vt describuntur, nolimus historiæ suam abrogare fidem. Nec ignoramus etiam diabolū miris ac innumerabilibus præstigijs deo permittente, mundū decipere posse. Non controvertitur vera ne vel falsa sint, quæ de spectris narrantur, sed controuersiæ status in his quæstionibus consistit, an Deus vel diabolus spectris doceat ecclesias, an apparitiones mortuorum veræ vel fictæ sint, an animæ corporibus solutæ apparere possint viuis, vel an potius diabolus mentita specie mortuorum se exhibeat, an tanquam vera, certa ac indubitata fide amplecti debeant, quæ eiusmodi spectris docentur.

Nisi pontificij probauerint mortuorum appariti-

D. Ioannes Aepinus

ones veras esse, Deum nos his docere spectris tuto
credi, animas posse induere quaslibet species, & his
apparere vivis. In spongiam incumbunt omnes istæ
probationes, quæ a spectris sumuntur. Hæc cum pon-
tificij indubitatis scripturæ argumentis probare non
possint, & nos certis rationibus & argumentis addu-
cti statuere cogamur spectra illa, quibus purgatoriū
hactenus defensum est, ludos esse diaboli ad introdu-
cendos falsos errores factos. Res ipsa nos monet, ne
credamus ecclesiā diuinitus admoneri ac doceri mor-
tuum hominum spectris. Fides nostra, qua coram
Deo subsistimus, nititur certo & indubitato Dei ver-
bo, non dubijs reuelationum somnijs, ideo teme-
re absq; sacre scripturæ testimonio assentiendum nō
est vllis reuelationibus & spectris.

*In Ecclesia
libera sint iu-
dicia.*

Diuis Ioannes docens non omni spiritui esse cre-
dendum, sed spiritus esse probandos, an ex Deo sint.
i. Ioannis. iij. iubet, ne temere cuiuslibet doctrinæ assen-
tiamur, sed vt omnem doctrinam prius diligenter
excutiamus & examinemus an ex Deo sit, quam ip-
sam suscipiamus & amplectamur, illāq; tantum ac-
ceptemus quæ Dei est. Diuis Ioannes non tantum
committit nobis iudicium de ea doctrina, quam vi-
ui homines vel a Deo vel a diabolo extrusi adferunt
sed etiam de illa, quam spiritus vel boni vel mali pa-
tefaciunt absq; vicaria opera hominum, nam loqui-
tur de omni doctrina, quocunq; modo & ratione ea
doceatur & reueletur. Spiritus vocabulo potius quā
hominis vti voluit, ne quam doctrinam pateremur
ecclesiæ obtrudi vllō prætectu spiritalis alicuius
reuelationis.

Duplex est spiritus, quo mortales docentur & arca-
na rati-

na rationi ignota patefiunt. Alter dei, alter Sathanæ est, quæ spiritus Dei patefacit vera sunt, quæ spiritus Sathanæ reuelat falsa sunt, si a spiritu Dei sunt, quæ de purgatorio, spectris & reuelationibus in ecclesia docta sunt, non est dubium ea esse verissima, si vero aliunde allata sunt quam ex Deo, necesse est diaboli mendacia, nugas & imposturas esse. Nihil enim verum iudicari debet in ecclesia, nisi constet id a spiritu veritatis prodixisse ac emanasse.

Diuus Ioannes mandans ne omni spiritui credamus, eaque tantum amplectamur quorum author est spiritus Dei, diserte iubet, vt tantum admittamus doctrinam consonantem propheticae & apostolicæ doctrinae, cuius scimus Dei spiritum magistratum & authorem esse.

In hoc aperte deprehenditur Sathanæ deceptio, quod pontifici hactenus vetuerint disputare de purgatorio, voluerint omnes absque præiudicio assentiri purgatorii somniis, & opposuerint se Diuo Ioanni præcipienti, vt priusquam credamus spiritus probe mus an ex Deo sint.

Lucem cum pontifici hic fugiant & iudicia in ecclesia prohibeant, manifeste ostendunt, se sibi erroris conscios, pessima conscientia defendere purgatorii figmentum.

Ad conseruandam puritatem doctrinae, necesse est, vt in ecclesia libera sint iudicia, & retineatur ea libertas, de iudicandis doctrinis, quæ semper in Ecclesia fuit, & quam Prophetæ, Christus & Apostoli Ecclesiae commendarunt. Nos hac libertate freti, non leuibus de causis damnamus somnium de purgatorio. Et ne quis putet nos teme-

D. Ioannes Aepinus

temeritate & insolentia aliqua dissentire a maioribus qui humani quiddam passi, spectris ac reuelationibus fidem habuerunt, addemus argumenta & rationes, quæ apud nos mortuorum spectris & reuelationibus fidem abrogant, nec a cordatis viris nobis vitio verti poterit, quod quasi incogitantia, superstitione & graui veterno obrûti, nolimus nos, ceu brutum lotis, opinionibus duci, nec spectris & eorum reuelationibus fidem habere, quod iudicia in ecclesia de doctrina mandata sint, & spiritus sanctus iubeat, vt scrutemur scripturas, vt spiritus probemus, an sint ex Deo, vt ex probatis, quod bonum est teneamus vt oues Christi vocem eius audiant, non alienû, sed declinemus omnem falsam doctrinam, qua a Deo & ipsius veritate abducimur.

Hæ vero sunt præcipuæ rationes. quæ nos monent, ne mortuorum spectris & reuelationibus credamus. **I**mus, Prima, absq; scripturæ indicio incertum est, an *Ecclesiastica* spectra, vel bonis vel malis spiritibus tribuenda sint. *controuersia* Ideo sine scripturæ testimonio suspectum est, quicquid per spiritus spectris ac apparitionibus docetur *iudicanda* Vt miracula absq; Canonica scripturæ suffragatione nihil confirmant ecclesiæ, quod scriptura testetur *sunt ex canonica scriptura.* antichristum, pseudoapostolos & prophetas mirabilis fidem facere suis erroribus & deceptionibus. Deuterono, xiiij. Matth. xxiiij. Marci, xiiij. Luc. xviiij. Thess. ij. Ita etiam spectra absq; scripturæ testimonio, nihil aut probât aut conuellunt in ecclesia, quod dubia, suspecta ac incerta sunt, nec quisquâ his absq; verbi dei testimonio certa fiducia niti possit, qua ergo facilitate & audacia mortuorû spectris aliquid in ecclesia statuitur, eadē etiâ & resuscitatur & deijcitur.

Dubij

Dubij authoris est, quod spectris exhibetur ac docetur, an id a bonis vel a malis spiritibus sit, ratio iudicare nequit. Ideo his nihil certi statui potest in ecclesia, improbe ea a pontificijs cogitur, vt illa credat tanquam fidei articulos, quæ spectris docentur, & conscientia hic grauite r vulnerantur a pontificijs impostoribus, quod Dei mandatum sit, vt ecclesia ex fide doceat, & faciat omnia, nec circumferatur quouis doctrinae vento.

Secunda, diabolus ab initio in veritate non stetit, II. quicquid loquitur & agit, mendacium est, cum optima agit & loquitur, homicidia struit & mendacia fingit, vt animas illaqueet & perdat.

Diabolus est
author doctrinae de purgatorio.

Nemini itaq; dubium esse debet, quin exitiales imposturae sint, quæ Sathanæ angeli confingunt, patefaciunt ac spargunt, vel spectris vel vllis alijs modis, & cum manifestum sit per Sathanæ angelos suggesta & reuelata esse, quæ de purgatorio igne pontificij docuerunt, in confesso est, illam doctrinam ex meris mendacijs conflata & compacta esse, diabolus enim pater mendacij de vera religione & iustificatione non potest alia quam mendacia loqui, quod struat nobis exitium.

Quod si aduersarij contendunt, somnia de purgatorio non a diabolo, sed a bonis spiritibus reuelata & docta esse, necesse est, vt id probent ex canonica sacra scriptura, cuius veritas nobis cœlitus varijs signis ac miraculis confirmata ac obsignata est, & absq; cuius testimonio nobis non est tutum vel tantillum suscipere ac credere in causa religionis. Non est satis angelis dei adscribere dogmata, sed oportet, vt probetur firmis argumentis, angelos Dei eorum fuisse au-

D. Ioannes Aepinus

thores, quod Sathanas se transfigurare in angelum lucis, & ecclesiae optima specie imponere possit, secundae Corinthiorum vndecimo. Verum cum canonica scriptura, sicut supra est ostensum, doctrinam de mortuorum satisfactione, suffragiis viuorum pro mortuis & purgatorio manifeste damnet, & aduersarij ne vnum quidem apicem ex sancta canonica scriptura proferre possint, quo probent sua de purgatorio somnia, manifestum est aduersariorum doctrinam de purgatorio, nec ab angelis Dei, nec ab ullis pijs spiritibus esse allatam, omnesque pias mentes ab ea merito abhorrere. Etiam si fingeretur, ab angelis dei patefactam esse doctrinam de purgatorio, id quod tamen factum non est, tamen cum ea euangelio Christi aduersetur, & cum sacra scriptura pugnet, pro execrabili mendacio habenda esset, quod apostolus anathema esse iubeat omnem doctrinam, cum euangelio Christi & apostolica doctrina pugnantem, etiam si ea per angelos reueletur & annuncietur. Ad Galatas primo, Proinde angeli coelitus a Deo missi aliud docere non possunt, quam quod Deus per prophetas & apostolos docuit, non enim Deus cum seipso dissentit & pugnat. Doctrina de purgatorio non modo diuersa est a prophetarum Christi & apostolorum doctrina, sed etiam ex diametro pugnat cum prophetica & apostolica doctrina, ob id coelestibus & bonis spiritibus adscribi nequit, sed necesse est, vt inferis & malis spiritibus attribuat.

III Tertia, Deus per mortuos nihil reuelat, nihil docet, damnatque omnes necromanticas artes, quae de mortuis uiuentes mortuorum spectris docentur, Sathanæ sunt phantasmata, imposturae ac praestigiae, non reuelationes diuinitus

uinitus allatae. Deo enim nullo modo id ascribi potest, quod mortuorum spectra docent, quod mortuos consulere & sciscitari prohibeat, & damnet omne genus diuinationum, velitque se solum in consilium adhiberi in ijs quae fidei sunt. Deus mortuos sciscitari numerat inter gentium abominationes, aitque eos propter hanc sui nominis sacrilegam prophanationem deletas & extirpatas esse. Deut. xviij. Quomodo ergo ad has per suos angelos occasionem daret?

Apud Deum cum execrabile sit a mortuis aliquid querere, & serio vetet id fieri, puniatque hanc inobedientiam exitio, impossibile est, id ipsius voluntate posse comprobari, quod tam horribiliter punitur. Diuinae ultiones aperte testantur spectra & responsiones mortuorum esse diaboli deceptiones & praestigias, quibus insidias struat animarum saluti, introducat & stabiliat laetifera mendacia, nulla enim Dei ultio vastat mundum propter ea, quae a Deo oriuntur & ipsi probantur ac placent.

Christus in Euangelio parabola de Eputone & Abrahamo disertis verbis astruit, Deum viuos non instruere velle per mortuos, sed mandare ut quotquot viuunt, Moſen & prophetas audiant, & e canonicæ scripturae monumentis discant, quid nos credere, agere & fugere oporteat. Lucae decimo sexto.

Dominus illos in scriptura seuerè obiurgat, qui a mortuis consilia quarunt, iubetque ut ad suam legem & testimoniū confugiant, & inde requirant quae scire refert, non ergo dubium est diabolos esse, qui homines docent fictis mortuorum apparitionibus, eaque non ex Deo esse, sed ab ipsissimo diabolo orta esse, quae de purgatorio, mortuorum spectris docta & adserta sunt.

D. Ioannes Aepinus

Non est necesse hic argute excutere, an mortuorū spiritus apparere & assumpta visibili specie viuis se manifestare & exhibere possint, quod illa quæstio non admodū huc pertineat, nec etiam officiat hæc ignorare, nobis satis est, quod certe sciamus, deū per mortuos nunquam docere suam ecclesiam, neq̃ vnquam docuisse, sed diabolū perstringere oculos & mentes mortuorum apparitionibus. Deus ab initio semper angelis, nunquam mortuorum spiritibus usus est in executione suorum officiorum. Quoties enim mortalibus aliquid aperire voluit, hoc aut vaticinijs per viuos homines, aut per ipsos angelos exposuit, atq̃ inde non est obscurum, deum omnino nolle vt mortuorū spiritus assumpticis corporibus appareant & quenquam doceant. Angeli sunt ministri dei spiritus, his vtitur ad eiusmodi officia Hebræorum primo. Deus pias animas suscipit in beatorum cœtus, & donat eis promissam quietem & vult eas in ea detineri vsq̃ ad resurrectionē mortuorum, non extrudi ad nouas aliquas annunciationes.

DE SAMVELE EX-
uscitato.

Ic opponitur historia de Samuele a Phitonicamuliere suscitato, qui Sauli suā mortem, suæ stirpis delationem & populi stragem prædixit, primo Regum vicesimo octauo. Ex qua historia elici posse videtur, quod mortui vere appareant, & deus per mortuos suam voluntatem patefaciat viuis, cum historia testetur, Samuelē ipsum a diuinatrice suscitātū esse, excitatum & e terra ascendentem se Samuelis corporis habitu & vestitu exhibuisse, nec aliter, quā ipsius personam locutum esse, futura in Dei manu adhuc posita, prædixisse. Historia etiam excitatum Samuelem vocat, et vaticinium de nece Saulis mortuo Samueli adscribit, & Ecclesiast. quadagesimo sexto vaticiniū hoc dicitur fuisse Samuelis, ait enim Samuelē dormiuisse, notūfecisse regi finem vitæ suæ exaltauisse vocem suam e terra & vaticinatum esse, delendam esse impietatem gentium. Ad hæc breuiter respondeo.

Et si Iesus Syrach et historiae circumstantiæ affirmare videntur ipsum Samuelem apparuisse, tamen rem altius considerantes & propius inspiciētes, non possumus non statuere diaboli spectrum fuisse non ipsum Samuelem, quod apparuit. Quamuis vetus error sit, quod animæ mortuorum appareant viuis, tamen veteres non fuerunt ausi adserere in hoc loco Samuelis animam apparuisse, nec aliquid certi in hac re astruere. Alij dicunt malum spiritum in specie Samuelis se exhibuisse, alij diaboli fuisse præstigium,

D. Ioannes Aepinus

aliq̃ Deo permittente Samuelis animam apparuisse.

Ad hanc sententiam tum magis inclinatur vel diabolum ipsum vel diaboli præstigium visum esse, non Samuelem, & hoc iudicium verius & certius esse multis argumentis & rationibus probari potest.

Primo, Deus nec vult mortuos consuli, nec per
I. eos vult doceri viuos, vt dictum est, ergo Dei dispensatione anima Samuelis non apparuit.

Secundo, animas incantatricum carminibus cre-
II lo deduci, & in sepulta corpora reuocari posse, aut mendacium est, aut beatæ animæ ne ipso cœlo quidem tutæ erunt a magicis artibus. Sed beatæ animæ in suis sedibus a Sathana & omnibus incantationibus cum tutissimæ sint, nec possint cogi vllis incantatorum carminibus, certissimum est ipsum Samuelem, quem historia testatur pythonicæ mulieris arte suscitatum & reductum, non fuisse ipsum Samuelem, sed diaboli præstigium.

Tertio, aut anima Samuelis ad cadauerosum corpus e sinu Abrahamæ reuocata fuit, aut ipsius exanime
III corpus locutum & vaticinatum est, aut diabolus illud assumpsit, & induit, aut diaboli phantasma fuit ista Samuelis offensio, aut, anima Samuelis vna cum corpore sepulta, & in corpore mortuo dormiens excitata est. At cum beatæ animæ e suis sedibus reuocari non possint incantationibus, nec exanime corpus possit loqui, nec animæ in corpore mortuo sepeliantur, certissimum est diabolum fuisse, non ipsum Samuelem qui e terra ascendit, & Sauli vaticinatus est.

III Quarto, quod si spiritus aliquis corpus Samuelis

muclis induisset, & hoc ipso apparuisset, certum esset malum esse spiritum, quod boni spiritus magicis artibus non obediant, nec contra Dei præceptum in mortuorum specie doceant.

Quinto, cum certum sit, plus minus biennio **V** Samuelem ante id corpus, quo Phitonissa consulebatur mortuum fuisse, & corpus eius, si non omnino computruit, ita tamen deformatum, destructum morte fuisse, ut diabolus illud nec arripere, nec in ipso magnifica illa specie apparere potuerit, qua fictus iste Samuel se exhibuit, ideo in confesso est, phantasma diaboli fuisse, non Samuelem.

Cum diuinatrix ait se videre Deos e terra ascendere, affirmat illustri & magnifica specie apparere quod videtur, Deorum speciem referre non potuit cadauerosum corpus Samuelis. Res ipsa ergo loquitur Samuelem non fuisse, qui exhibuit se incantatrici, sed diabolum, qui etiam in Angelum lucis se transformare potest.

Sexto, Angeli pios in Domino iuxta Dei or- **VI** dinationem dormientes usque ad resurrectionem non suscitant, & diabolus in eos nihil habet iuris & imperij, nec potest eos suscitare. Ergo Samuel piissimus vir a diuinatrice, nec suscitatus est, nec e terra ascendit, nec Sauli locutus est. Sed diabolus inani spectro delusit, tum impium regem, tum peruersam foeminam.

Septimo, Samuel mortuus suum pallium consue- **VII** tumque habitum non secum abstulit in sepulchrum nec eo amiciebatur mortuus. Ideo non est dubium diaboli phantasma fuisse, quod apparuit in Samuelis pallio, non ipsum Samuelem.

Octauo

VIII.

Octauo, Deus antea semper dedignatus fuit im-
pio & abiecto Sauli se consulenti responsa dare, vel
per viuentes sacerdotes ac prophetas, vel per somnia
tantum abest, vt per Prophetam a morte suscitatum,
vel per suum angelum e cœlis missum responsa de-
derit impio regi, a quo se prorsus auerterat & quē in
furore suo omnino abiecerat.

IX Nono, Saul contra apertum Dei præceptum. Le-
uitici. xx. Deutero. xviij. Phitoniam consuluit, deusq;
factum Saulis non potuit nō odisse & execrari. Ideo
certissimum est, eum nec angelum nec Samuelem ad
hoc scelus stabiliendum testem adhibuisse, sed iusto
iudicio Sathanica illusionē puniuisse Saulis deplora-
tam impietatem, & diabolo permisisse, vt hac dece-
ptione magis fascinaret Saulis mentem, atq; sic deū
vltum esse ipsius peruersam impietatem.

Nec hoc vltionis genus nouum est, Deus enim so-
let hoc modo punire impios & eos magis excacare,
indurare, in reprobam mentem tradere, immittere
efficaces imposturas & spiritu mendaciū imponere
eis. Ficta resuscitatio Samuelis proculdubio diuinæ
vltionis & iræ exemplum fuit. Ob id non potest vl-
la ratione accommodari ad illas reuelationes, quibus
ecclesia Dei diuinitus doceri solet, sed pro diaboli lu-
dibrio habenda erit. Recitatae rationes ex ipsa sacra
scriptura sumptæ sunt, & fidei analogiæ consentiūt,
ideo vrgent omnes pias mentes statuere certo, non
Samuelem, sed diabolum diuinatrici & Sauli in spe-
cie Samuelis apparuisse & locutum fuisse.

Quod vero liber Samuelis dicit mulierem phi-
tonicam Samuelem vidisse senem amictum pallio
eum indigne tulisse, quod e sua quiete suscitatus sit,

eum

eum locutum & vaticinatum fuisse Sauli regi, id non probat verum Samuelem se e terra proripuisse & vaticinatum esse, quod diabolo mendaciorum patri nō sit difficile eius personam sumere ac formam inducere, quiduis fingere, simulare ac mentiri & de futuris rebus iam antea prophetia patefactis vaticinari & quidem de illis, de quibus certa præludia & minime dubij euentus indicia fere in foribus cernebantur. Diabolus non ignoravit, certissima esse quæ per Samuelem dei prophetam Sauli prædicta erant, faciliterq; potuit coniecturam facere ex multis dictis, factis & circumstantijs præsentis istius belli, quid Sauli in eo prælio euenturum esset, & maxime cum ipsum in sua manu haberet, ad suum arbitrium impellere posset, & obijcere præsentis prælij periculo. Præterea cum Deus suorum angelorum ministerio externo multa disponat & efficiat, quæ dæmones percipere possunt priusquam fiant. Diabolus non tantū ex prophetia Samuelis, sed etiam ex alijs indicijs præscire potuit exitium Sauli in eo prælio paratum, quæ mādāta sunt literis de oraculis delphicis, pythicis, sybillinis, Herculis, Apollinis, clarj & plariscq; alijs, quibus gētilis vetustas nihil putavit esse certius, & quibus sæpissime prædicti sunt futurorū euentus, testantur aperte, dæmones aliquando posse futura prædicere, & manifeste declarant omnia vaticinia non esse diuinæ veritatis oracula, sed multa esse dæmonum prædictiones.

Cum diabolus alias sæpe vaticinatus sit, & euentus futurorum prædixerit, non est mirum eum sub mentita Samuelis specie prædicere potuisse Saulis necem. Nec potest ex hac prædictione probari verū

Q

Samue.

D. Ioannes Aepinus

Samuelem Sauli & diuinatrici locutum esse, quod
dæmones fictitio corpore apparere & vaticinari pos-
sint. Hæc sint responsa ad historiam de Samuelis su-
scitatione.

Ad testimonium Iesu Syrach respondeo, eius libri
authoritatem non esse tantam, vt conuellat rationes
supra recitatas & oppositas illorum opinioni, qui ar-
bitrantur, non spectrum Samuelis, sed ipsum Samue-
lem visum ac locutum fuisse. Quâuis ecclesia pro-
pter multas pias doctrinas librum Iesu Syrach legat,
tamen ipso Hieronymo etiã teste, non tribuit ei au-
thoritatem confirmandi ecclesiastica dogmata, nec
producit eum ad dijudicationes ecclesiasticarum cō-
trouersiarum, & ob id in hac disputabili materia ni-
hil potest stabiliri autoritate Iesu Syrach. Sed ne
videamur eleuatione authoritatis huius libri potius
effugium quærere, quam respondere ad obiectum
testimonium Syrach, affirmamus ipsius testimoniū
nostræ doctrinæ ac sententiæ de Samuelis suscitatio-
ne nihil aduersari, Syrach enim historiã recitat, quod
factum est narrat, nec proponit certam doctrinam,
nec edisserit in hoc loco, an vera vel mentita fuerit Sa-
muelis apparitio, texit tantum catalogum præclaro-
rum virorum, qui ab initio de ecclesia bene meriti
sunt, duodecim enumerat eorum pia merita & fortia
facta, & id quidem simplicissime ex ipso historiæ
contextu, non facit iudiciū de illis materijs, quæ in
historia commemorantur, de Samuelis apparitione
nihil excutit, nihil affirmat, sed ex primo libro Samu-
elis historiam ipsius tantum breuissime decerpit, &
vt posteros ad imitationem auitæ virtutis inuitet ac
prouocet, laudes ipsius ex ipsa historia contrahit, cō-
mendatq;

mendatq; ipsum ab insigni prophetiæ dono, a legis scientia, sacerdotij inculpata administratione, docendi assiduitate, pretium efficacia, veræ pietatis & diuini cultus studio, vitæ innocentia, pietate & fide erga patriam, Israelitici regni auspicio, politicæ gubernationis constantia & integritate, bellis strenue & fortiter pro sua religione & populo gestis, dicitq; hanc laudem ipsi fuisse perpetuam, & iam mortuo & sepulto etiam superstitem mansisse, non modo apud vere pios, sed etiam apud impium Saulem, qui eius responsum multorum etiam oraculis prætulit. Hic verus & simplex est Iesu Syrachi sensus, caretque omni sophistica. Quid de Samuelis suscitati apparitione sentiendum esset non excussit, sed Samuelis virtutes ad imitationem tantum proposuit & recensuit. Mala fide ergo nobis opponitur Iesu Syrachi autoritas.

Diabolus astutissimus impostor & ad omnes occasiones decipiendi intentus, Samuelis specie potius quàm cuiusquam alterius voluit mentes hominū perstringere, & Saulem iam in ingressu mortis & inferni consistentem ad desperationem adigere, quod Samuelis autoritas, sanctitas & fides illo tempore maior haberetur, quam vllorum aliorum hominum quos illa ætas viderat. Breuiter, nihil dubitandū est meras nugas & imposturas esse, quæ de apparitionibus mortuorū pōtificij hætenus fabulati sunt, quod hæ fabulæ absque scripturæ autoritate doceantur, quod doctrina, quæ patefacta esse dicitur, per mortuorū spūs impia sit, & aperte pugnet cū nostra fide, quod nō dū a quoquā probatū sit, mortuorū spūs vel sua corpora resumere vel alia assumere posse & his

Q ij appa-

D. Ioannes Aepinus

apparere viuis, quod deus nos per mortuos doceri noluit, & gentes perdiderit, quæ a mortuis veritatem sunt sciscitatae. Nec sunt hic audiendi, qui fidem facere studēt his nugis, prodigijs, miraculis ac signis, quæ sæpenumero addita esse dicuntur mortuorum reuelationibus. Nam hæc absq; sacrae scripturae testimonio nihil probant. Si certæ essent eiusmodi probationes, proculdubio verus Dei cultus fuisset gentium idolatria, quæ falsis oraculis, prodigijs, miraculis ac signis introducta, stabilita, conseruata ac defensa est multis sæculis.

Vt pertinaces purgatorij propugnatores astruant Samuelis spiritum vere apparuisse, & mortuorū spiritus apparere viuentibus & eos docere, detorquent huc visionem Heliae & Mosi, Matthæi decimo septimo, ad hunc modum rationantes. Moses mortuus & sepultus vna cum Helia, Petro, Iacobo & Iohanne in monte conspectus & cum Christo nec dum mortuo nec glorificato colloqui visus est. Moses autem diu mortuus ante Christū, qui primogenitus ex mortuis est, ante Christum resurgentem non potuit resurgere. Ergo Moses spiritu non corpore visus & collocutus est Christo. At cum spiritus Mosi discipulis visus & Christo locutus sit, manifestum est, spiritus mortuorū viuis apparere & loqui. Respondeo.

Helian & Mosen peculiari dei consilio & dispensatione, Christo & discipulis ostensos esse, non vt aliquid noui reuelarent, sed vt cum Christo de suo excessu colloqueretur, hoc est morte & resurrectione & de definito dei consilio in prophetis reuelato, de morte, redemptione & resurrectione Christi, idque ideo, vt Christus confirmaretur contra futurae mortis ter

rores

tores, & cum nihil æque hominem animet & confoletur aduersus mortē atq; noticia de animarū immortalitate & immortalis vitæ gloria. Dominus in Helia qui viuis igneo curru auectus fuit, & in Mose olim mortuo & sepulto voluit specimen exhibere de immortalitate & beatitudine animarum, & piorum glorificatione post hanc vitam.

Hac speciali & incomprehensibili futuræ glorificationis & immortalitatis visione ac imagine semel propter summe necessarias causas exhibita, non possunt approbari creberrimæ mentitæ istæ apparitiones mortuorum, quibus in ecclesia falsa doctrina stabilita & Christi iusticia obruta est, vt non est consentaneum, viuos posse transformari futuræ maiestatis gloria, quod Christus viuis transformatus sit, ita nō consequitur, mortuorum spiritus viuentibus apparere, quod spiritus Mose semel apparuerit, si tamen solus spiritus fuit, & non potius Moses ipse glorificatus vt Helias erat.

Visio hæc nihil aliud probat, quam animarum immortalitatem ac beatitudinem & glorificationem ac immortalitatem mortalis & corruptibilis carnis vel resuscitatæ vel immutatæ, eaq; ostensa est, vt Christus verus homo absq; peccato nostræ imbecillitati obnoxius, cum suis discipulis animaretur aduersus mortis & inferni pauores ac trepidationes, non vt mortuorum spectris haberetur fides, nec vt spiritus putarentur apparere & docere viuos.

Chrisostomus acerrime contendens, mortuorum animas nec oberrare in terris, nec induere vlla corpora, nec deum per mortuorum animas docere viuētes, abrogat mortuorum spectris omnem fidem, di-

cit dæmones mortuorum specie & voce imponere hominibus, affirmat animas corpus egressas statim abduci, pias in cœlum, impias in infernum, dānatq; opinionem de mortuorū apparitionibus, præcipue tribus de causis. Prima, quod scriptura omnia fidei mysteria clarissime doceat, nec ecclesia opus habeat mortuorum reuelationibus. Secunda, quod scripturæ authoritas & fides imminuatur & labefactetur istis apparitionibus, cum sæpe contraria scripturæ denuncient. Tertia, quod ista reuelationum occasione iuxta Dei verbum diabolus possit opportune quaslibet lætiferas opiniones & imposturas ecclesiæ obtrudere, & eius doctrinam dubiam & incertam reddere.

Hæ & plæræq; aliæ supra recitatæ grauissimæ causæ debent nos monere, ne credamus Deum mortuorum spiritus ad nos remittere & ne assentiamur isti doctrinæ, quæ per mortuorū spiritus dicitur patefacta. De his vide Chrysostomum super Matth. hom. vicesimanona, & cōciones ipsius de Lazaro & diuite. Et si opinioni de mortuorum apparitionibus magni authores astipulari videntur, tamen cū scriptura canonica eis fidē abroget, eas sathanæ ascribat, & ex eis orta sint innumera falsæ & impiæ doctrinæ ex diametro cū fidei iusticia pugnātes, ecclesia iure respuit, tanquā deliria absq; scripturæ sacræ authoritate cōficta. Nec est graue piaculū a veterū opinionibus a scriptura alienis dissentire, cum ipsimet passim in suis monumentis testentur, se nolle suis scriptis plus fidei haberi, quā sacra scriptura sibi facit, & Hiero. ipse dicat ca. xxxij. super Matth. eadē facilitate contēni qua probatur quod descripturis non habet authoritatem.

Hæc de secundo loco papisticarū cōfirmationum dicta

dicta sunt, superest vt de tertio & vltimo loco dicatur, nēpe de veteris & catholicæ ecclesiæ cōsensu, ad *Doctrinam* quē pontificij ceu ad sacram anchorā confugiunt, de *de purgatorio* stituti probatione duorum priorū locorum, videlicet non probari scripturæ testimonijs & mortuorū apparitionibus, catholicæ ecclesiæ *ecclesiæ consen* sed hic tantum præsidij reperiunt, quantum in duobus illis superioribus locis inuenerunt. Vt pontificij su. quæstuosum nugamentū de purgatorio retineant & propugnēt, nō verentur impudēti audacia pro sui erroris defensione allegare veteris ecclesiæ doctrinā & ritus, argumētātes, veteres ecclesiasticos scriptores docere quod sit purgatoriū, & eā doctrinā habere apostolicæ & canonicæ ecclesiæ cōsensum, vt quæ ab ipsis nostræ fidei crepundijs hucusq; orauerit, & sacrificia obtulerit pro mortuis quibus ritibus confessa & testificata est, & purgatorium & pro mortuis satisfactiones esse.

Ad has aduersariorum nugationes ordine respondebo, & ostendam vanos istos disputatores meris nugis niti, doctrināq; de purgatorio nunquā habuisse catholicæ & apostolicæ ecclesiæ cōsensum nec priscos ecclesiasticos scriptores indubitanter asseruisse doctrinam de purgatorio, sed eam tanquam dubiam opinionem tradidisse quæ magis vulgi iudicio recepta & vsurpata, quam sacris scripturis & ecclesiæ cōsensu asserta & comprobata sit, et hoc ex his subiectis argumentis & rationibus patebit.

Primo, veteres ecclesiasticos scriptores affirmare duo tantū esse loca, quibus animæ corpus egressæ excipiūtur, supra ostensum est. Docēt enim pias animas in cœlum deferri & beatitudine frui, impias damnari, & in infernum detrudi. Certissimum ergo est opinio-

D. Ioannes Aepinus

opinionem de purgatorio apud veteres ecclesiasticos scriptores aut dubiam aut plane nullam fidem reperisse, quia cum mortuorum animas duobus locis tantum excipi docent, tertium certe excludunt

Augustinus libro quinto Hypognosticon contra Pelagianos ait. Fidem catholicæ ecclesiæ autoritate scripturæ fulcitam hanc esse, quod duo tantum sunt loca, quibus animæ solutæ corporibus recipiuntur, alterum regnum cœlorum, quo pii excipiuntur, alterum gehennam, ad quam impij condemnati æterna supplicia sustinent. Tertium inquit locum penitus ignoramus, imo nec esse in scripturis sanctis inuenimus, addit etiam iustos in regno patris cum Christo esse, iniquos in igne æterno parato diabolo & angelis eius. Ita & in sermone decimo octauo de verbis apostoli dicit. Duæ quidē habitationes sunt, vna in igne æterno, altera in regno æterno. Ex his & alijs supra citatis testimonijs palam est, pontificios purgatorijs delirijs falso prætexere testimonia veterum scriptorum, & veteris ecclesiæ consensum.

Secundo, Veteres scriptores docent mortuos nec mereri nec demereri, nullum post mortem pœnitentiæ esse locum, nec eam porro prodesse mortuis, sed vnumquemque iuxta id, quod in hac vita egit, præmia ferre. Negant etiam mortuorum peccata deleri posse satisfactionibus. Apertus ergo error est veteres scriptores vel purgatorias mortuorum satisfactiones vel viuorum pro mortuis propiciatoria ac placatoria sacrificia certo iudicio scripturæ sacræ approbasse.

Cum veteres satisfactiones & propiciationes pro mortuis esse negent, necesse est, vt & purgatorium abnegent, quibus fingunt vel mortuorum pœnis
vel

vel posthumis satisfactionibus poenas purgatorij, vel mitigari vel extinguere. At obijcietur, eos alicubi scripsisse diuersa & docuisse, quod sit purgatorium, nec nos inficias imus, scimus ista scribi, sed inde aliud non cōsequitur quam eos dubios fuisse, & in hoc doctrinæ genere pugnantibus doctrinis sibi met ipsis fidem abrogasse, nosq; a suis scriptis remittere ad canonicam scripturam, quæ certa & ab omni dubitatione alienissima sibi pulchre consentit, & de his materijs certum & indubitatum iudicium fert.

Veteres scriptores hic poscunt benignas interpretationes. Si qui seuerè ac rigide eorum testimonia urgere constituerint, facient eos non solum cum se ipsis, sed etiam cum canonica scriptura pugnantes. Id si effecerint, iam labefactata est eorum authoritas & abrogata est eis omnis fides. Nihil enim is asserit ac probat, qui contrarias ac pugnantes sententias profert in eadē materia, altera namq; alterā iugulat.

Nemo negare potest veteres scriptores ecclesiasticos hanc sententiam e scriptura protulisse, mortuos secundum id iudicari & gloria affici, quod viui operati sunt in hoc sæculo. Augustinus ad Macedonium epistola quinquagesima quarta ait, post hanc vitam quisq; id habebit, quod in hac sibi met conquiescit. Idem serm. sexagesimo septimo de tempore. In hoc sæculo poenitentiam facientibus Dei misericordia subuenit, in futuro autem poenitentia non proficere, sed rationem operum nostrorum reddi. Huc facit etiam, quod in Psalmo tricesimo secundo dicit. Misericordiae tempus modo est, iudicij tempus post erit. Ambrosius de bono mortis capite secundo inquit. Qui hic non acceperit remissionem peccatorum,

R

illuc

D. Iohannes Aepinus

Illic non erit. Hieronymus ex ecclesiaste Salomonis capite nono elicit hunc sensum. Donec homines uiuunt, eos posse fieri iustos, post mortem vero nullam boni operis dari occasionem. Et Theophilactus in vicesimum quintum caput Matthæi ait, post vitam illam nō est tempus poenitendi & optandi. His astipulatur Chrysostomus in secunda concione de Lazaro, inquiēs. Donec hic fuerimus, spes habemus præclaras, simul ac vero discefferimus illuc, non est postea in nobis situm poenitere, neq; commissa diluere. Et homelia quarta in caput decimum tertium ad Hebræos eadem affirmat, sic loquens, qui in præsentī vita non abluerit peccata, postea aliquam consolationem non est inuenturus. Et Ciprianus in sermone de immortalitate inquit. Qualē te inuenit deus cū vocat, talem pariter & iudicat. Ad refrigerium iusti vocantur, ad supplicium rapiuntur iniusti, datur vel locus tutela fidentibus, perfidis poena.

His & alijs antea recitatis sententijs antiqui scriptores diserte damnant papisticam doctrinā de purgatorijs satisfactionibus, & aperte arguunt mendacij pontificios, qui obgannist veterum scriptorum iudicijs & sententijs comprobari figmenta de purgatorio. Cæterum hæc & similia testimonia eludi solent hoc effugio, vnumquemq; ea ferre, quæ suo corpore ante mortem egit, siue bona siue malā, sic intelligendum esse. Vnumquemq; bona sua vita seu virtutibus & bonis actionibus quas facit dum viuit impetrare, tū futuræ vitæ præmia, tum vt particeps fiat illorum bonorum operum, quæ mortuis a uiuentibus impēduntur, sed apo. ij. Co. v. de iusto dei iudicio loquitur quo quisq; ab illis quæ ipse met in vita egit, iudicabitur.

Non differit de participatione alieni meriti post mortem, nec anthitesis verborum recte considerata in veterum dictis admittit fucosam istam interpretationem, seu falsificationem scripturæ, germana sententia tum scripturæ, tum patrum illo responso corrumptur, rimulaque tantum quæritur, quæ cum nihil ad rem dici possit, euadatur. Respondit quidem ad hunc modum Augustinus Dulcitio quæstione secunda, sed responsionem non sumpsit ex scriptura, sed mutuauit a ritu sacrificiorum & orationum pro mortuis male intellecto, e quo etiam nata est falsa opinio de purgatorio, nec potest scripturis defendi Augustini responsio, quam istius ætatis vulgata persuasio ei extorsit, non suppeditauit scripturæ veritas. Simili effugio eliduntur etiam scripturæ & veterum testimonia de duobus locis, quibus animæ corporibus solutæ excipiuntur, dicunt namque ea intelligenda esse de illo tempore, quod extremum iudicium sequetur nempe de æterna damnatione & gloriosa æterna vita, non de illo temporis interuallo, quod usque ad resurrectionem mortuorum intercedet, & a conditis sæculis usque ad eius consummationem durabit. Sed hanc cauillationem diserte diluere sacre scripturæ veritatem, ex supra dictis clarum est, nam scriptura & veteres de tempore mortem statim subsequente loquuntur.

Tertio, Licet error de purgatorio ventus sit, & per ficta animarum spectra vulgo persuasus & temporis progressu receptus, magnis viris imposuerit, tamen ex antiquorum monumētis manifeste apparet doctissimos & in scriptura exercitatissimos viros de purgatorio semper subdubitalse, & od id in diuersos sensus torisse illa scripturæ testimonia quibus purgatorium

D. Ioannes Aepinus

Vulgo est defensum. Nam quæ hic de purgatorio ille aliter interpretatur, nec solū in enarratione illorum testimoniorum inter se dissentiunt, sed sæpe numero etiam a seipsis dissident & in eiusdem loci interpretatione diuersas expositiones adferunt.

Hoc Apost. i. Corinth. iij. Cuiuscunq; opus quale sit ignis probabit, cuius opus asserit detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sed tanquam per ignem. Augustinus in Enchiridio capite sexagesimo septimo, psalm. vicesimo nono, in libro de fide & operibus capite decimo quinto, de igne tentationum & afflictionum interpretatur, alibi in libro vicesimo primo de ciuitate Dei capite vicesimo sexto ad purgatorium detorquet, estq; sui dissimilimus in huius loci explicatione. Sic etiam in explicatione aliorum testimoniorum scripturæ, quæ ad purgatorij defensionem detorqueri solent, alij ab alijs & a se ipsis variant. Nihil certi itaq; ex scriptoribus ecclesiasticis de purgatorio statui potest, nec etiam vnquam euincetur ex eorum scriptis, doctrinā de purgatorio niti consensu catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, qui positus est in consensione ecclesiæ totius, non quorundā interpretum opinionibus. Catholica fides quæ opponitur mortis & inferorum terroribus, non potest niti dubijs opinionibus & flexibilibus scripturæ enarrationibus, oportet vt apertis & certis scripturæ testimonijs sustineatur, quibus assentiatur omnium fidelium cœtus. Augustinum de purgatorio dubitanter docuisse, nec doctrinam de purgatorio catholicam reputasse, satis prodit libro vicesimo primo de ciuitate Dei, capite vicesimo sexto, sic dicens. An post istius corporis mortem donec ad illum veniatur, qui post
resur

surrectionem corporum damnationis & remunerationis ultimus dies, spiritus defunctorum cremantē ignem transitoria tribulationis inueniant, non redarguo, quia forsitan verum est, hæc ille, at quod catholica fidei est, & de quo scriptura pronunciat, id non potest non verissimum & certissimum esse, de eo dici non potest, forsitan verum est, sed dici debet, certissime verum est. Nec sic vnquam de catholica fidei articulis vllus fidelis homo locutus est, vt Augustinus de purgatorio loquitur. Cū Augustinus forsitan vera esse putet, quæ de purgatorio vulgo persuasa erant, aperte fatetur se de purgatoria opinione nihil certi in animo suo statuisse, nequicquam ergo Augustini & aliorum scriptorum authoritate purgatorium propugnatur, de quo ne minimus quidē apex extat in canonica scriptura, tum veteris tum noui testamenti.

Quarto, quæ in ecclesia sæpe controuersa & crebris contentionibus agitata & manifestis scripturis aliquoties confutata sunt, illis prætendi nequit catholica ecclesie consensus.

Tota Græca ecclesia purgatorium negauit, falsum ergo est doctrinam de purgatorio catholica ecclesie consensu comprobata fuisse. Romani pontifices purgatoria figmenta magis stabiliuerunt vi ac metu quam scripturis. Imperator Græcus Paleologus & primores quidā Græcæ ecclesie spe auxilij a nostris consequendi, tandem circa annum Domini millesimū quadringentesimū tricesimū nonū sub Basiliensi consilio in factiosa Florentina Synodo, Pontifici Eugenio primum concesserunt esse purgatorium, Romanumque pontificem esse caput omnium ecclesiarū

R iiij & constan-

D. Ioannes Aepinus

& Constantinopolitanum patriarcham inferiorem esse Romano pontifice, verum Ephesino episcopo & multis alijs p̄ijs & doctis ecclesiarum gubernatoribus in Græcia valde displicuit hæc assentatio, & improbabant insidiosam istam conciliationem, putatumq; est propter hanc impij & noxij dogmatis cōprobationem, Paleologum Constantinopolitanum imperatorem occisum & Constantinopolim imperatoriam sedem miserrime vastatam, euerfam & excisam esse. Nec etiā fuit leue delictum propter auxilia consentire in aperte impias & ecclesiæ nocentissimas pōtificis nugas. Hoc exemplo admoneamur, ne propter temporalia commoda consentiamus in impias doctrinas, & faciamus fucosas conciliationes, quas Deus tam horribiliter ultus est Constantinopolitano excidio.

De purgatorio nihil habet canonica scriptura, ideo consensu catholicæ ecclesiæ id falso defenditur, catholica ecclesia namq; aliam doctrinam tradere non potest, quam a Christo, apostolis & prophetis accepit, & qua in fidei vnitatē coaluit. Doctrinā de purgatorio nec a christo, nec ab apostolis accepit, ergo eius cōsensus prætēdi nō potest purgatorij figmētis.

Quinto, Nec est catholicæ ecclesiæ consensus in interpretatione ecclesiasticorū scriptorum, nec hoc ipso constituitur catholicus consensus, quod plures in interpretatione consentiant. Nō enim situs est consensus ecclesiæ in consensione humanæ opinionis ac interpretationis, sed in canonica scripturæ suffragatione, qua ecclesia ab ipsis primordijs rerum erecta gubernata, confirmata, conseruata & in fidei vnitatē redacta est. Humanæ opiniones, nec infirmant nec
fulci;

fulciunt catholicæ & apostolicæ ecclesiæ consensum, etiam si a toto mūdo damnaretur quod canonica scriptura docet, tamen eiusmodi damnatio pro consensu catholicæ ecclesiæ haberi non posset, quod ecclesia pro verbo Dei iudicet, non contra verbum Dei. Sathanæ synagoga non credentium coetus est, qui veritatis scripturæ repugnat.

Eodem iure pro purgatorio catholicæ ecclesiæ consensum papistæ nobis opponunt, quo pharisæi corrupta sua iudicia & totius mundi opinionem Christo opposuissent, si id verum esset, quod maior hominum pars affirmaret, ne quidē Christi euangelio & apostolorū doctrinæ fauisset ecclesiæ catholicæ consensus, totus enim orbis ei rebellabat, nec ordinariæ ecclesiasticæ potestatis consensiones ac approbationes pro catholicæ ecclesiæ consensu habendæ sunt, quia illa ipsa etiam sæpenumero fœdissime lapsa & hallucinata est, nec raro se opposuit apertæ veritati. Etsi Iohanni baptistæ, Christo, apostolis & alijs christi discipulis, pontifices, pharisæi, scribæ, & seniores populi, totæq; ordinaria potestas, restitit eorūq; doctrinam dānavit, tamen ea propterea non est damnata consensu sanctæ ecclesiæ catholicæ.

Manifestum ergo est, consensum catholicæ ecclesiæ non esse situm in ordinariæ potestatis astipulatione & comprobatione, sed in Dei verbo cœlitus patefacto, & per prophetas & apostolos docto & in literas relato. Quam diu ordinaria potestas & fidelium coetus sequitur scripturæ veritatem, habet ecclesiæ Dei consensum, ab hoc cum discedit, eius consensum amittit qui non primum sub ordinariæ potestatis institutione nec sub Romanorum pontificū dominatione

D. Ioannes Aepinus

dominatione ortus est, sed inde usque ab initio mundi fuit, incepit enim cum prima verbi dei patefactione ipsius Adæ temporibus, & hic consensus veram ecclesiam a falsa, & patrum a Cainica ab initio se creuit.

Breuiter, fidei Christianæ analogia est certissimus index consensus ecclesiæ Dei. Quæ doctrinæ ab hac discrepant, non nituntur ecclesiæ catholicæ consensu, sed sunt aut Satanae ludibria, aut humanæ rationis inuenta. Figmentum de purgatorio a fidei analogia alienissimum est, ideo ei prætexi nequit catholicæ ecclesiæ consensus. Pontificij consensum catholicæ ecclesiæ positum esse putant in longis consuetudinibus, priscis ritibus, opinionibus vulgo receptis ac romana sede diu defensis, sed hic turpiter decipiuntur. Catholicæ ecclesiæ consensus in his consistere non potest, quod sæpenumero complectantur ac tegant errores, quos nunquam recipit sancta catholica ecclesia.

Ecclesiæ iudicium & consensus semper nititur Christi, prophetarum & apostolorum doctrina. Theophilactus ad Romanos capite ultimo ait, illos scandala, hæreses & dissensiones induere, qui aliquid præter apostolicam doctrinam adferunt, quibus verbis non obscure indicat, ecclesiæ consensum situm esse in apostolica doctrina, non in humanis iudicijs. In præsentem illa animorum, studiorumque varietate, quæ in mundo est et semper fuit, necesse est, ut solum filium Dei loquentem audiamus, iuxta patris mandatum & sequamur canonicæ scripturæ testimonium, quæ ipse suo spiritu patefecit & confirmavit. Impossibile est hominum opinionibus, iudicijs & sententijs retineri

retineri posse concordiam & consensionem in catholica ecclesia Christi per totam orbem dispersa. Oportet ut Christus ecclesiae suae caput solus in ea sonet cum suis prophetis & apostolis, alias omnia erunt plena dissensionum, opinionum ac factionum, quod tot sint hominum sententiae quot capita. Quoties de consensu ecclesiae disputatur, necesse est, ut ad fontes ecclesiasticae doctrinae, hoc est, ad canonicam scripturam recurramus, seu ut iuxta consilium Cypriani ad Pompeianum contra Stephani epistolam reuertamur ad originem Dominicam, euangelicam & apostolicam traditionem, ut inde surgat actus nostri ratio, unde & ordo & origo surrexit. Quod si vero obscuri loci inciderent, in quibus variant interpretes, hos docet Augustinus apertioribus scripturae locis esse explicandos in libro de doctrina Christiana, libro tertio capite secundo & vicesimo octauo, de quo interpretandi genere fusius dictum est in assertionibus nostris dominicalium euangeliorum in Dominica quinta post pascha.

Augustinus ad Cresconium libro secundo capite tricesimo primo dicit. Canonem ecclesiasticum constitutum esse, & prophetica & apostolica scripta esse relata in eum, ut secundum haec de omni doctrina tum fidelium tum infidelium iudicetur, & cum ei opponeretur Cypriani autoritas, in eodem libro capite tricesimo secundo dixit, se epistolas Cypriani non habere ut canonicas, sed eas ex canonicis considerare & in epistola centesima undecima ad Fortunatianum de videndo Deo monet, ne quorumlibet etiam laudatorum & catholicorum hominum disputationes veluti canonicas scripturas habeamus, sed ut eorum

S. scripta

D. Ioannes Aepinus

scripta non consentiētia veritati canonicae scripturae
respuamus & improbemus.

Augustinus acerrimi iudicii vir vidit humanis doctrinis & opinionibus in ecclesia non posse conservari doctrinae puritatem & in docendo concordiam, ideo ubique magno studio urget soli canonicae scripturae credendum esse, & hac ipsa tantum quaelibet controversias iudicandas, dirimendas & pacem constituendam & alendam esse in ecclesia, de quo videatur.

Augustinus in epist. xix. ad Hieronymum. xlviii. ad Vincentium, in prologo lib. iij. de Trinitate, Psal. lxxv. de baptismo contra Donatistas libro secundo, capite secundo.

Augustinus ad Vincentium Victorem fatetur in suis libris multa esse, quae iure reprehendantur, cupit ut sua iudicio legantur, vultque ut de omnium hominum scriptis ac doctrinis libera hominum sint iudicia in ecclesia, eaque e canonica scriptura sumantur, quae norma, regula ac statera, ut Hieronymus ait, est qua ecclesiae omnia appenduntur. Huc facit etiam, quod Hieronymus ad Galatas quinto dicit. Nulli sine Dei verbo credendum esse.

Ab ipsius ecclesiae Dei exordio omnes controversiae semper examinatae & iudicatae sunt ex sola canonica scriptura, & quae ex hac conclusa, definita ac constituta pro consensu catholicae ecclesiae habita sunt, non illa quae absque Dei verbo in ecclesiam irrepsere, & hominum opinione recepta ac pravo usu confirmata sunt. Consensum ecclesiae perdere a canonica scriptura, omniaque hominum iudicia ad hanc solam ceu ad suam normam ab initio ecclesiae exacta fuisse, aperte

te testantur Moyses, propheta, Iesus Christus & ipsi-
us apostoli, nā sibi fidem facturi nō allegant quorum
libet maiorum suorum iudicia, ac doctrinas sed illo-
rum tantū, quibus cum locutus est Dominus. Moses
patres citat, propheta patres & Mosen; Christus pa-
tres, Mosen & prophetas, Apostoli Christum, pro-
phetas, Mosen & patres, quo diserte declaratur ec-
clesiæ consensum tantum positum esse in ijs quæ ca-
nonica scriptura docetur, hoc est, in ijs quæ a sanctis
patribus, Mose, prophetis, Christo & apostolis docta
sunt, quos Dominus ipse cœlitus erudit ac docuit,
nec est hic aliqua Iudaica tabula admittenda, quæ in-
former ecclesiam de quibusdam arcanis & abscon-
ditis Dei misteriis, reuelatis Moysi & prophetis, sed
non scriptis, quam sanguinarius papatus nunc veri-
tatem non scriptam appellat, vt hoc prætextu nobis
quaslibet imposturas & errores obrudat.

Toto cœlo & terra errat impia & sanguinaria
tridentina synodus, quæ vt hoc tempore defendat
pontificias imposturas & tyrannidem, fingit eccle-
siam Christi non solum canonica scriptura niti, sed
etiam verbo non scripto, hoc est, humanis opinio-
nibus & doctrinis vulgo receptis, nec pudet eam
has præponere scripto Dei verbo, seu canonicæ
scripturæ.

Hoc figmētum autem excogitat sacrilega synodus
vt quicquid suis opinionibus & cupiditatibus re-
pugnat, hac ratione defendat, etiam si id contra a-
pertum Dei verbum sit, nec etiam veretur hoc deli-
rium defendere effusione innocentis atque inno-
xij sanguinis, venenis, incendiis, civilibus & inte-
stinis bellis, nullisq; nō scelerosis, nefariis ac furiosis

S. ij. artibus

D. Ioannes Aepinus

artibus ac technis, qua impudentia palam declarat se coniuratum esse satellitium Romani Antichristi, qui his rationibus & modis nidum suum in ecclesia exstructum hactenus defendit.

Utque impia hæc synodus fucum faciat imperitis & mundo imponat, impudenter mentitur se niti consensu catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, qua cum ipsi minus conuenit, quam luci cum tenebris & Christo cum Belial.

In ecclesia semper scripturæ testimonijs comprobata & refutata esse omnia, testantur primæ synodus nec plus fidei vnquam habitum esse synodis, quam sibi canonica scriptura fecerunt, ex veterum scriptis planissimum est, quantum olim fidei habitum & auctoritatis delatum sit doctoribus in ecclesia absque sacra scripturæ testimonio pugnantibus de dubijs materijs hæc verba Origenis satis indicant, qui homelia prima super Hieremiam, sic inquit. Necesse nobis est scripturas sanctas in testimonium vocare, sensus quippe nostri & enarrationes sine his rebus non habent fidem. Et Cirillus ad reginas de recta fide, ait. Necessarium nobis est diuinas sequi literas, & in nullo ab earum præscripto discedere. Huic sententiæ subscribit etiam Tertullianus in libro de proscriptioe hæreticorum. Quantum fidei sit deferendum hominum orthodoxorum scriptis absque canonica scripturæ testimonio. Augustinus in libro de octo quæstionibus Dulcitij quæstione tertia pronunciat, dicēs se scribere ut erudiat, ita tamen ut suis scriptis nulla constituatur canonica auctoritas.

Breuitè, ex veterum monumentis manifestum est, nihil ratum, firmum ac certum vnquam fuisse
in

in ecclesia, nisi id confirmatum fuerit canonica scriptura, idque tantum catholicae & apostolicae ecclesiae consensu niti, quod canonica scriptura ab omni errore alienissima comprobatur, nec etiam potest ecclesiae catholicae consensus ipsi praetexti, quae longa consuetudine inoleuerunt, nec ea quae habet applausum maioris partis hominum, quod maior pars hominum saepe meliorem falsis suffragationibus vincat, & quod consuetudinibus omnibus praediceret sacrae scripturae veritas, qua tantum docenda ac regenda est catholica ecclesia Christi iuxta illud, Oves meae vocem meam audiunt, &c. et quod saepenumero perniciosissimi errores consuetudinibus subsint. Nemo ex authenticis ecclesiasticis scriptoribus unquam iudicauit ullam consuetudinem anteferendam esse veritati canonicae scripturae, nec putauerunt a consuetudine sumendum esse iudicium de consensu catholicae ecclesiae, sed ex ipsa scriptura canonica, cui cedere debent quilibet ritus, consuetudines ac mores. At cum in canonica scriptura nec testimonia nec exempla sint, quibus affirmari possit doctrina de purgatorio, imo cum ipsa scriptura in totum damnet figmentum purgatorium, in confesso est, illud catholicae ecclesiae consensu defendi non posse, idque tantum propugnari vulgata erronea opinione, quae nihil minus est quam catholicae ecclesiae consensus, & quae cum scriptura sacra ex centro pugnat.

Postremo, Pontificum priscis ritibus sacrificandi & orandi pro mortuis conantur fidem facere figmento de purgatorio & euincere id catholicae ecclesiae consensu probari, sed hic bis peccant.

Primo, Stulte somniant absque canonica scripturae

S in testi-

*De oratione
& sacrificio
pro mortuis.*

D. Ioannes Aepinus

testimonio, ritibus hominum opinione introductis
constitui catholicae ecclesiae consensum & probari
dubias hominum opiniones.

*Finis precum
& sacrificio-
rum pro mor-
tuis.*

Secundo, Falsum finem affingunt priscorum sa-
crificijs & orationibus pro mortuis, falsoq; imaginā-
tes veteres sacrificasse & orasse pro mortuis, vt ani-
mae corpus egressae satisfactionibus ac precibus vi-
uorum liberarentur ex purgatorijs poenis, & residua
peccata defunctorum expiarentur, sed hanc imagi-
nationem vanam esse liquido apparet ex monumen-
tis vetustissimorum scriptorum, quibus horum ritu-
um initia & occasiones propius notae fuerunt, & qui
longe alias rationes recitant de institutione sacrifici-
orum & precum pro mortuis, quam purgatorijs de-
fensores afferunt, qui magis proprijs coniecturis &
dialogismis nituntur, quam antiquorum authorita-
te & testimonio, docent namq; antiquissimi sacrifi-
cia & preces pro mortuis non fuisse placatorias pro-
piciatorias ac satisfactorias oblationes, vt nunc papi-
stae docent, nec id etiā pie docere potuerunt, quod
haec doctrina impiissima sit, totum Christum obru-
at & eius euangelium sepeliat. Sacrificia & preces pro
mortuis oblatas a veteribus non fuisse propiciatoria
ac satisfactoria sacrificia, sed dilectionis significatio-
nes & pia nota erga mortuos, quibus commendatae
sunt misericordiae Dei, item fuisse gratiarum actio-
nes, publica honorificationis testimonia ac memora-
cula illorum, qui pie ac fortiter in Christo obdormi-
erant, & has ceremonias institutas esse, vt pii publice
excitarentur ad imitationem pietatis antecessorum
suorum ad ingenuam fidei confessionem & ad cor-
roborandam fidem de animarum immortalitate,
aeterna.

æterna reconciliatione per Christum semel facta, beatitudinis apud Deum finitione, resurrectione mortuorum & futura glorificatione ex veterū scriptis notius est, quam vt negari possit.

Sacrificiorum & precum ceremonias pro mortuis præcipue olim institutas fuisse, vt fidelium animi his ceu publicis cohortationibus exercitarentur & corroborarentur aduersus horribiles persecutiones & immania tormēta quibus Christiani passim ab initio ecclesiæ a Iudæis & gētibus crudelissime trucidabātur. Clarissime liquet ex veterū monumētis apud quos hæc fuerunt salutaria, fidei & pietatis exercitia quæ postea mitescantibus & paulatim cessantibus sanctorum persequutionibus ac martyrijs ex ignorantia consilij maiorum ad falsam satisfactionem detorta sunt, falsoq; opinatum est, veteres instituisse sacrificia & orationes pro mortuis, vt viuorum sacrificijs & orationibus mortuorum animæ Deo reconciliarentur, eorum peccata diluerentur & expiarentur apud Deum. Hic error obscurata euangelij doctrina de gratuita iustificatione & redemptione quæ est in Iesu Christo, paulatim longius est vagatus & altius radices egit. Quāuis obscurata puritate euangelicæ doctrinæ per aliquot sæcula doctum sit viuorum precibus ac sacrificijs pro mortuis satisfieri, tamen prioris ecclesiæ alia iudicia fuisse planum faciemus ex scriptoribus primæ ecclesiæ, quæ proximius accessit ad apostolorum tempora.

Vetus ecclesia ab initio canonicam scripturā secuta semper docuit Iesu Christi mortem vnicum esse sacrificium, quo pro totius mundi peccatis satisfactum sit & eucharistiam a Domino in ecclesia institutam
veri,

D. Ioannes Aepinus

veri, vñici & æterni sacrificij Christi esse commemorationem, repræsentationem, recordationem, memoriam, exemplar, celebrationem & publicam gratiarum actionem pro redemptione nobis Iesu Christi morte impensa. Primitiua ecclesia nunquam fuit in ea sententia, quod præter Christi mortem vllum aliud sit sacrificium propiciatorium ac satisfactoriũ pro viuis ac mortuis. Hæc si vera sunt, vt certe sunt, in confesso est veteribus calumnias strui hoc commento, quod pro mortuis sacrificauerint, vt peccati noxa ac pœna defuncti satisfactione soluerentur.

Manifestum etiam mendacium est papistica fragmenta de satisfactorio missæ, sacrificio pro mortuis niti primitiuæ ecclesiæ anthoritate & catholicæ ecclesiæ consensu. Hæc ne de nostro dicere videamur, adijciantur quædam illustriora veterum testimonia de hac cõtrouerfia, quæ nostris dictis fidem faciunt.

Cypria .li.ij. epi. ij. ait. Iesus Christus & dominus deus noster ipse est summus sacerdos Dei patris & sacrificium Deo patri ipse primus obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit. Item passionis eius mentionem in omnibus sacrificijs facimus, passio enim Domini est sacrificium quod offerimus, nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus, scriptura enim dicit, quotiescunq; ederitis panem istum & calicem istum biberitis, mortem Domini annuntiabitis, quoadusq; veniat. Quotiescunq; ergo calicem in commemorationem Domini & passionis eius offerimus, id quod constat Dominum fecisse, faciamus, et Cyprianus eucharistiam verum & plenũ sacrificium in hac epistola vocat quod sit noui testamenti vnicum sacrificium substitutum in locum leuiti.

uiticorum sacrificiorum, nullumque aliud a Domino in sua ecclesia requiri præter eucharistiam Dominica cœnæ. Disertis autem verbis affirmat, eucharistiam tantum esse commemoratiuum sacrificium, non placatorium nec satisfactorium, quo vel pro viuis & mortuis satisfiat.

Epiphanius libro primo thomo tertio contra Martionistas Cypriano consentit, dicens. Dominum Christi sui aduentu omnem sacrificiorum usum sustulisse, & imo sacrificio omnia compleuisse ac perfecisse quod est sacrificium & victima Christi quæ adumbrata fuit sacrificijs legis, & ad cuius sacrificij recodationem ac memoriam sub nouo testamento instituta est eucharistia.

Huc etiam facit, quod Augusti. de ciuit. Dei lib. viij. cap. xx. ait Dominum priscas oblationes & sacrificia nolle, sed vt pro omnibus sacrificijs & oblationibus veteris testamēti corpus eius offeratur & participantibus ministretur, hoc est, vt celebretur in ecclesia dominica cœna, & dispēsetur ipsius corpus & sanguis.

Augusti. in lib. lxxx. trium quæstionum cap. lxi. ait. Dominus noster Iesus christus est sacerdos noster in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui seipsum obtulit holocaustum pro peccatis nostris, & eius sacrificij similitudinem celebrandam in suæ passionis memoriam commēdauit. Augustinus dicens ecclesiæ commendatam esse sacrificij similitudinē non sentit Christum qui porro mori nequit, iterum macrandum & sacrificandū esse, sed per eucharistiam ab ipso institutam, conseruandam esse memoriam sacrificij in cruce semel oblato, sicut patet ex ipsius testimonio paulo ante citato.

D. Ioannes Aepinus

¶ Ut veteris testamenti sacrificia exemplaria & vmbrae erant futuri sacrificij Christi, ita eucharistia est exemplar, quo de sacrificio Christi semel facto admonemur, & quo eius memoria in catholica ecclesia custoditur. Augustinus lib. iij. de trinitate cap. xij. de Christo locutus, sic inquit, Morte sua quippe imo verissimo sacrificio pro nobis oblato, quicquid culparum erat, vnde nos principatus & potestates ad lueda supplicia iure detinebant, purgavit, aboleuit, extinxit & sua resurrectione in nouam vitam nos praedestinos vocauit, vocatos iustificauit, iustificatos glorificauit.

Augustinus hic apertis verbis morti Iesu Christi adscribit, quod pontificij tribuunt, hominum meritis & missarum suarum sacrificijs, impie ad mentitam satisfactionem pro peccatis detorquentes eucharistiae sacrum, quod a Domino institutum est ad suae liberationis, satisfactionis & meriti commemorationem, non ad satisfaciendum pro peccatis vllius hominis vel viui vel mortui.

Ambrosius ait. In Christo semel oblata est hostia ad salutem potens, quid ergo nos? non per singulos dies offerimus, & si quotidie offeramus, ad recordationem eius mortis fit, vna est hostia non multa &c.

Ambrosius in eodem loco eucharistiam ita sacrificium & hostiam dici affirmat, vt dies in quo resurrectio Domini in memoriam reuocatur, appellatur resurrectio, hoc est, eucharistia seu Dominica coena, ecclesiae commendari recordatione benefici per mortem Christi parti & conseruari memoriam mortis Christi, quae est aeternum, viuum, verum & vnicum nostrae reconciliationis & satisfactionis sacrificium &

& hostia.

Chrisostomus super nonum caput ad Hebræos homelia. xvij. Per singulos dies offerimus quidem, sed ad recordationem facientes mortis eius, & vna est hæc hostia, non multæ. Qñ vna est & non multæ? Quia semel oblata est illa, oblata est in sancto sanctorum, hoc autem sacrificium est exemplar illius, id ipsum semper offerimus, in quem autem finem sacrificium cenæ Dominicæ oblatum ac celebratum sit. Chrisostomus paulo post addit, inquiens. Hoc autem quod nos facimus in commemorationē quidē sit eius, quod factum est, hoc enim, inquit, facite in mei commemorationem, non est aliud sacrificium, sicut nō est alius pōtifex, sed id ipsum semper facimus, magis autem recordationem sacrificij operamur.

Hæc veterum scriptorum testimonia apertissime indicant priscam ecclesiam nulla sacrificia immolasse, vt aut pro viuis aut mortuis satisfaceret Deo, nec etiam eucharistiā pro satisfactorio sacrificio habuisse. Ostendit etiam diserte pontificios sacrilegis suis satisfactorijs missis, mendaciter prætexere consensum veteris orthodoxæ & catholicæ ecclesiæ, nam cum in genere neget vlla esse sacrificia præter mortē Christi, quibus expientur peccata, perspicue arguit eos erroris & mendacij, qui docent primam ecclesiam pro mortuis sacrificasse, vt sacrificiorum merito & satisfactione defunctorum animæ e purgatorio liberarentur & iustificarentur apud Deum.

Profecto summa & execrabilissima est eorum hominum impietas, qui quæstus gratia docent eucharistiam, quam pontificij missam vocant, quæ sub papatu vel vno etiam prandiolo, vel tribus obulis

Tñ

est

D. Ioannes Aepinus

est emptā, satisfactorium esse sacrificium quo satisfiat iustitiæ Dei pro viuis & mortuis, & impuri alicuius sacrificuli missam æquiparanti morti Iesu Christi filij Dei, cum tamen ipse Lombardus lib. iij. dist. xij. dicat. In sacramento recordationem fieri illius, quod factum est semel. Quid obsecro papistici isti vêtres pro vilissima stipe viuis & mortuis salutem vendentes hic sancto Petro sunt responsuri, qui ait, nos non auro, argento, vllisq; corruptibilibus rebus redemptos esse, sed precioso sanguine Iesu Christi agni immaculati & incōtaminati, cuius redemptionis misterium in eucharistia peragitur.

Qui non omnino sunt extrema impietate & cæcitate oppressi, vident doctrina de missarum satisfactorijs sacrificijs nihil in Christum esse contumeliosus nullaq; salutis beneficia per Christum parta magis posse obrui, quā hac ipsa sacrilega & blasphemā doctrina de satisfactorijs missis vel priuatis vel publicis

Vt aduersarij propugnent suum errorem de satisfactorijs missæ sacrificijs, contendunt sacrificio & oblatione non significari donum aut beneficium a deo acceptum, sed munus quod Deo offertur, veteresq; his vocibus in propria significatione vsos eucharistiam nominasse sacrificium, vt ostenderēt eucharistiæ sacrum esse propiciatorium ac satisfactorium sacrificium, quo Deus cum viuis in terris, tum mortuis in purgatorio reconcilietur, peccata diluantur & homines iustificentur, sed aduersarios veteribus irrogare iniuriam & falsam interpretationem affingere his duobus certissimis argumentis euincitur.

Primo, in eucharistia Deo nihil offertur, sed tantū celebratur Christi mors, exhibetur redemptionis benefici-

nesficio, & distribuitur corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi ad commemorationem mortis ipsius, ergo eucharistia non potest esse satisfactorium sacrificium quo Deo aliquid præstatur, nec a veteribus pro satisfactorio sacrificio est habita, sed pro eucharistico, ut paulo ante est ostensum.

Secundo, ex veterum monumentis manifestissime patet primam ecclesiam catachresticos latissime usam esse vocabulis sacrificio, oblatione, immolatione & verbis sacrificare, offerre, immolare & similibus vocibus, easque accommodasse ad eiusmodi cultus & opera, quæ nihil minus esse possunt, quam satisfactiones pro peccatis.

Quid veteres sacrificium appellant.

Augusti. scribit li. x. de ciui. dei cap. vi. Omne bonum opus Deo beneplacitum, quod propter ipsum fit & ad Deum refertur, sacrificium dici. Sic definit etiam sacrificium Iesus Syrach cap. xxxiij. Sacrificium, inquit, salutare est attendere Dei mandatis & discedere ab omni iniquitate, & Psal. iij. Sacrificium iusticiæ vocatur obedientia erga Deum & iusticiæ studium in omnibus actionibus. Apostolus ad Philip. ij. Fidem Christi qua omnia Deo deferimus hostiam & sacrificium fidei appellat, & ad Rom. xij. Carnis mortificationem seque totum addicere & dedere Deo, & ex ipsius mandati præscripto vivere, hostiam sanctam & Deo acceptam nominat. Simili sermonis formula celebratio ac laus diuini nominis in scripturis sacrificium laudis dici solet. His metaphoris hæcque catachrestæ vocum quæ a sacrificijs & cultibus veteris testamenti sumpta est, veteres ita sunt delectati, ut hostiæ & sacrificij appellatione quoslibet ecclesiasticos ritus & quælibet bona opera vocarint, nunquam autem eis

D. Ioannes Aepinus

venit in mentem vel eucharistiam vel alia bona opera ob id hostias & sacrificia dici debere, quod his peccata diluantur, & sint satisfactiones quibus vel viui vel mortui apud Deum iustificentur ac redimantur.

Quid veteribus est sacrificare, offerre, &c.

Veteres absque vlla satisfactionis opinione voces offerendi, sacrificandi ac immolandi accommodasse ad quaslibet bonas actiones & ad omnes ecclesiasticos ritus, palam faciemus ex priscorum monumētis, ut videamus quam subdoli & vani argumentatores sint papistae, & quod ubique in asserendis suis idolomanis destituantur probationibus.

Origenes libro. ij. in epist. ad Roma. capite. ij. Sanguinem circumcisionis offerri dixit, pro circumcidi. Tertullianus aduersus Martionem libro. iij. Gratiarum actionem, oblationem vocat, & ad Scapulam pro Caesare interpellare Deum, nominat sacrificare pro Imperatore, sic inquit. Sacrificamus pro salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius, sed quomodo? ut praecipit Deus, pura prece oramus pro salute Imperatoris, ab eo eam postulantes, qui praestare potest.

Cyprianus libro secundo epistola tertia. Sacrificium passionis Domini offerre dixit pro recolere & mentionem facere passionis Christi in ipsa Domini coena. Epiphanius lib. iij. thomo. ij. Haeresi. xcviij. dixit. Euangelium sacrificare per orbem pro praedicare euangelium in toto terrarum orbe, sic loquens. Apostoli sacrificantes per terram euangelium vna cum Paulo & Barnaba, & in eodem loco sacrificare posuit pro administrare sacra in Christianorum coetu & Cyprianus alias offerre calicem, alias offerre panem pro ipsa eucharistias actione ponit, ut lib. ij. epist. iij. sermo

sermone quinto de lapsis, & in plerisque alijs locis.

Omnes veteres sacrificare & offerre usurpant simpliciter pro facere sacrum Dominicæ coenæ, ut indicat Cyprianus lib. iij. episto. xiiij. reprehendens fideles quod communicent cum lapsis & offerant & eucharistiam tradant, quibus verbis ostendit tria hæc simul esse acta in omni eucharistia, presbyteros fecisse sacrum eucharistiæ, quod offerre appellat, & distribuisse corpus & sanguinẽ Christi, cæteros Christianos ea sumpsisse, vnum enim aliquem ex omnibus vel episcopum, vel aliquem ex presbyteris in cœtu sacrificasse & obtrulisse, cæteros oēs episcopos & presbyteros vna cū diaconis & reliqua turba ab illo sumpsisse sacramentū, videre est in canonibus, quos apostolicas vocant canone nono & in xiiij. canone Niceni concilij. Item in constitutione. xix. concilij Laodicensi.

Ex his locis etiam apparet eidentissime vnum eucharistiæ sacrum & quidem ab vno tantum in die factum fuisse, & eā ætatē prorsus ignorasse sacrilegū commentum de pluribus istis priuatis missis.

Augustinus ad Ianuarium epist. cxviij. de prisco more offerendi seu eucharistiam celebrandi, scribens ait. Alibi nullum diē intermissum esse, quin sit oblatum & Dominico corpore & sanguine communicatum, alibi tantum sabbato & dominico, alibi tantū dominico die, & in hac vnicuique ecclesiæ suam libertatem remansisse, vnde etiam liquet eā ætate non esse factas satisfactorias priuatas missas, sed eucharistiæ sacrum tantum esse peractum propter communicationem. In eadem epistola Augustinus eucharistiam, oblationem & eam celebrare, offerre dixit.

Hanc

D. Ioannes Aepinus

Hanc loquendi carachresin omnibus veteribus
vſitatiffimam fuiſſe, eoſq; ea vſurpaſſe pro tota acti-
one ſacri euchariftias, ex veterum ſcriptis vbiq; mani-
feſtiſſimum eſt. Fœde hallucinantur Pontificij con-
tendentes veteres euchariftiam ob id vocaſſe hoſtiã,
victimam, immolationem & ſacrificium & ſacrum
euchariftias facere, offerre, ſacrificare & immolare,
quod euchariftia, quam miſſam vocant, ſacrificium
ſit, quo pro peccatis ſatiſfit & viui & mortui iuſtifi-
cetur, pro quibus id applicatur. Recitata nãq; veterũ
teſtimonia apertiffime oſtendunt euchariftiã preces,
arum actiones & alios Dei cultus a veteribus dictos
eſſe hoſtias & ſacrificia & in ijs eſſe, eaq; operari, vo-
caſſe offerre, vt teſtarentur his gratum cultum exhi-
beri Deo. Sumptus autem hic mos loquendi a ſacri-
ficijs, quod hæc a conditis ſæculis ſemper princi-
pem locum obtinuerunt inter omnes dei cultus.

Olim in eccleſia temporibus martyrum in eucha-
riſtica oblatione hæc fere ſimul acta ſunt. Sacra habi-
ta eſt concio, dominica cœna iuxta Domini manda-
tum peracta eſt ad ipſius commemorationem, cor-
pus & ſanguis Domini clero & reliquæ fidelium turbæ
distributa ſunt, publicæ preces factæ ſunt, & munera
ſunt collata ad conſervationem eccleſiaſtici miniſte-
rii & ad neceſſitatem indigentium Chriſtianorum,
hæcq; omnia ſigillatim & coniunctim ſynechdochi-
cos vocata ſunt ſacrificia & oblationes. Euchariftia
per ſe ſacrificium appellata eſt, quod veri ſacrificij in
cruce oblato commemoratio eſt, & quod in ea verum
corpus & verus ſanguis Chriſti diſpenſatur, qui eſ-
ſentia plane idem eſt cum illo, quod traditum eſt &
qui fuſus eſt in cruce. Hunc Cyprianus libro ſepti-
mo

tertio ad Quirinum cap. xciiij. Corpus Domini vocat sacrificium ex carne. Et Augustinus in oratione pro matre sua de pane & vino eucharistiæ loquens, ait, in ea dispensari victimam sanctam qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus est hostis computans delicta nostra, & cæt. Huc etiam facit quod Ambrosius & Chrysostomus dicit vnam esse hostiam, quæ offertur non multas, quod essentia non sine vna sit.

Veteres panem & vinum cœnæ Dominicæ ob id præcipue sacrificium, hostiam, oblationem & victimam vocarunt, quod crediderint & docuerint verum Christi corpus & verum ipsius sanguinem in eucharistiis pane & vino distribui, & vt Augustinus ait ad Ianuarium episto. cxviij. in os manducantium introire & ore excipi.

Veteres eucharistiam propter corporis & sanguinis Christi præsentiam primo vocauerunt sacrificium deinde propter oblationes & munera quæ in ipsa eucharistia deo consecrabantur & conferebantur ad sacraministeria, & ad necessitatem credentium. A collatione munerum in sacro cœtu facta eucharistiam dictam esse sacrificium, hostiam & oblationem, ex veterum scriptis clarissime intelligitur.

Irenæus de eucharistico sacrificio loquens lib. iij. cap. xxxiiij. aduersus Hæresin Valentini de munerum oblatione in eucharistia facta sic loquitur. Oportet nos Deo oblationem facere, & in omnibus gratos inueniri fabricatori Deo in conscientia pura, fide sine hypocrisi, in spe firma, in dilectione feruenti, primitias eorum quæ sunt creaturarum offerentes, & hanc oblationem ecclesia sola puram offeret fabrica-

D. Iohannes Aepinus

tori, offerens ei cum gratiarum actione ex creatura eius.

Iræneus in eodem lib. cap. xxxij. duplicis sacrificij mentionem facit. Eucharistiam appellat noui testamenti nouam oblationem, quam ecclesia ab apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, vt nomē eius glorificetur in gentibus. Beneficentiæ munera in sacro eucharistias cœtu collata oblationem creaturæ vocat.

His autem clericos nutritos esse Christianis vt sacerdotes & leuitæ apud Iudæos decimis & sacrificijs Cyprianus affirmat libro primo episto. ix. sic inquit. Nunc ratio & forma in clero tenetur, vt qui in ecclesia Domini ad ordinationem clericalem promouentur, nullo modo ab ordinatione diuina auocentur, ne molestijs & negocijs sæcularibus alligētur sed in honore Sportulantium fratrum, tanquā decimas ex fructibus accipientes, ab altari & sacrificijs non recedant, & die ac nocte cœlestibus & spiritualibus seruiant.

Cyprianus Sportulantes fratres appellat Christianos, clero sportulam dantes, hoc est, vel cibum vel æs conferentes ad quotidianū vsum clericorum. Hæ priorum hominum sportulæ a veteribus oblationes vocatæ sunt, & ab hac consuetudine largiendi sportulas in eucharistia orti sunt canones de offerentijs de quorum numero hic vnus est de consecratione, distinctione quinta, capite. Omnis Christianus procurret ad missarum solennia aliquid Deo offerre, & reducere in memoriam, quod Deus per Moysen dixit, non apparebis in conspectu meo vacuus. Christianorum sportulæ postea dari cœptæ sunt in eucharistia

ristia, in qua aut mortuorum celebratur memoria, aut publicæ preces fiebant pro viuis. Hincq; coepit eucharistia cum suis oblationibus dici sacrificiū pro mortuis & viuis, qualis vero mos iste sacrificandi & offerendi pro mortuis fuerit, aperte intelligi datur ex Origene libro. iij. in Iob, vbi ait, memorias sanctorum facimus, & parentum nostrorum vel amicorum in fide morientium deuote memoriam agimus tam illorum refrigerio gaudentes quam etiam nobis piā consummationem postulantes. Sic itaque cū diem natiuitatis celebramus, quia in perpetuo viuent qui moriuntur, celebramus nimirum. religiosos non sacerdotibus conuocantes, fideles vna cum clero inuitantes, ad hæc egenos & pauperes, pupillos & viduas saturantes, vt fiat festiuitas nostra in memoriā requiei defunctis animabus, quarum memoriam celebramus.

Hæc munera in anniuersarijs memorijs expensa annuas oblationes dictas, & ea conferre, offerre fuisse veteribus, Tertullianus testatur in libro de exhortatione castitatis, de ijs loquens, qui memoriam agebāt mortuæ vxoris. Et iam repete apud Deum, inquit, pro cuius spiritu postules, pro qua oblationes annuas reddas, stabis ergo ante Deum, cum tot vxoribus quot illa oratione commemoras, & offeres pro duabus & commemorabis illas duas.

Tertullianus infectus ac deceptus Montani dogmate, vt Christianis castitatem commendaret propter eius tēporis persecutiones & impedimenta multa, quæ matrimonium comitantur monogamiā extulit & ita quidem vt secundas nuptias damnare visus sit.

D. Ioannes Aepinus

Ipsius obiurgatio & insultatio, etsi theologo indigna sit, tamen aperte indicat morem offerendi ac sacrificandi sua ætate, et sportulas ac dona in sacro eucharistias collata oblationes & sacrificia dicta fuisse, eaque a pijs oblata, non ut pro mortuis satisfaceret, nec ut vi uorum oblationibus mortuorum peccata expiarentur, ipsorumque animæ e purgatorio liberarentur, sed ut retineretur memoria eorum, qui pie in fide erant defuncti, et ut sacrorum ministri ac indigentes fratres iuuarentur & alerentur Christianorum beneficentia. Ex prisco illo memoriarum ritu orta esse videntur papistica illa anniuersaria, parentalia ac iusta ad quæ celebranda nunc in papatu omnes absque discrimine etiam indigentissimi adiguntur, atque ut inde eo maior & vberior quæstus sit, & parentantes & iusta procurantes eo promptius ac cumulatus aras oblationibus onerent, affingunt pontificij his satisfieri pro mortuis, & animas illorum qui in peccato e viuis decedunt, purgatoria flamma liberari, hæcque sacrilega impostura eo processit, ut Romanus Antichristus innumerabilem turbam indoctissimorum sacrificulorum in summo ocio lautissime aluerit in toto Christiano orbe, ut hoc sacrilegum dogma de satisfactione pro mortuis & turpissimus hic quæstus qui anniuersariorum abusu impudentissime corradebatur, e medio tolleretur. Anniuersariæ memoriæ, quæ in immensum creyerunt in ecclesijs nostris nunc omittuntur, non quod nouitatis studiosi prisca ritus ferre nequeamus, sed ut falsa doctrina & fiducia humana iusticiæ, foedaque papisticorum mūdinatiō aboleretur. Si iuxta primam institutionem anniuersariæ memoriæ peragerentur ad ecclesiæ ædificationem, & ad

& ad iuuandos & alendos indigentes, non excluderemus eas, & in his si leuia essent errata, publicæ tranquillitatis causa ea dissimularemus, sed quia doctrina de anniuersarijs impiissima est, & nundinatio quæ in in ipsis exercetur, plusquam sacrilega est, ideo nec dissimulari nec tolerari potest. Munera piorum ad eucharistiæ & pauperum vsum in templis collata, sacrificia & oblationes vocatas esse, perspicue patet ex Cypriano, qui in sermone de eleemolina tenacitatē quarundam matronarum reprehendens, ait. Locuples & diues dominicum celebrare te credis, qui car bonaam omnino non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio quod pauper obtulit sumis.

Cyprianus sacrificium vocat ipsius eucharistias panem & vinum & munera, quæ conuenientes ad eucharistiam secum adferebant. Iræneus in loco supra citato de sacrificijs scribens, huc etiam alludit, cū Christianos admonet, vt ad eucharistiam conuenientes grati ac fructuosi sint, quibus verbis diserte ostendit donarijs ad dominica comportatis, Deo gratias actas & auxilium lætum esse pauperibus. Huc respiciunt etiam quædam canones & aliquot preces, quas collectas vocant, in quibus oratur, vt Deus grata & accepta habeat dona, munera & oblationes famulorum & famularum suarum, hoc est, omnium illorum qui in Christiano cœtu aliquid ad vsum cœnæ dominicæ & pauperum sustentationem conferunt.

Ex hisce allegatis veterum testimonijs recte expensis, intellectis & excussis manifestissimum est, veteres verbis offerre, sacrificare, immolare & vocabulis sacrificio, hostia, immolatione, oblatione & cæ.

D. Ioannes Sepinus

nunquam voluisse instituere aliquam satisfactionē pro peccatis vel viuorum vel mortuorum, sed eos catachristicos hisce vocibus esse vsos, vt supra dictum est.

Pontificij vt quæstuosum commentū de purgatorio, satisfactione & missarum suarum cauponatione defendant & retineant, præcipue vrgent veteres scriptum reliquisse, pro mortuis & viuis oblatum ac sacrificatum esse, idq; pro ipsis fieri dici non potuisse, nisi satisfactum esset pro ipsorum peccatis, sed papistæ hic se valde ridiculos præbent, non solum theologis, sed grammaticis etiam, qui sciunt præpositionē pro simul multos fines & causas exprimere, non illum vnum tantum finem, nempe reconciliationem, vt id pro aliquo fieri tantum dicatur, quod ad alicuius redemptionem ac reconciliationem fit, & sacrificare pro aliquo aliud nihil esse, quam sacrificio Deo pro ipso satisfacere, & Deum ei oblatione placare.

Argumentatio constat mutila & insufficienti partitione significationis voculæ pro, ideo eius sequela nulla est, Veteribus nunquā in mentem venit, quod pontificij ex hac formula loquendi illo tempore vtitissima, eluere & statuere conātur, sed vt intelligatur quid veteribus offerre, sacrificare, oblationes, hostiæ & sacrificia pro viuis & mortuis fuerit, certe que sciamus nihil minus veteres sensisse, quā quod papistæ opinantur, addemus quædam testimonia ex veterū monumentis, e quibus cognoscatur vsus illorum sacrificiorum, qui pro mortuis & viuis oblata esse dicuntur. Primo autem dicetur de oblatione pro mortuis.

Duplex consideratio mortuorum facta est in prima

ma ecclesia, ideo etiam duplex sacrificiorum ratio habita est pro mortuis. Celebriora erant sacrificia apostolorum, martyrum & illorum, qui suæ fidei præclara testimonia & exempla reliquerant ecclesiæ, quam illorum qui in fide Christi absq; martyrii & confessionis insigni aliquo testimonio mortui erant, ideo aliquid discriminis fuit in illorum sacrificiis, pro vtrisque quidem est sacrificatum, sed solenniore cæremonia pro illis quam pro his, vt satisfaceret pro ipsorum peccatis non est sacrificatum, sed vt conservaretur ipsorum memoria, ipsorum exemplo ecclesiæ commendaretur similis pietatis imitatio, ecclesia certior redderetur de animarum immortalitate & beatitudine, vitæ fruitione, quæ statim post mortem contingeret in fide morientibus. Huius rei luculenta sunt apud veteres testimonia, quorum hic quædam subiiciam.

Cyprianus lib. iij. episto. vi. de fidei confessoribus sine martyrio mortuis ad presbyteros & diaconos suæ ecclesiæ sic scribit. Dies eorum quibus excedunt annotate, vt commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus. Et paulo post. Quanquam Tertullus fidelissimus frater significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriosæ mortis exitu transeunt & celebrentur, hic a nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiscum Domino prosperante celebrabimus.

Cyprianus his verbis diserte ostendit sacrificia & oblationes martyrum quotannis eo die, quo pro christi fide expirarunt factas, non fuisse hostias, quibus pro peccatis ipsorum satisfaceret & Deus eis placaretur.

sed

D. Ioannes Aepinus

sed fuisse gratiarum actiones & publicæ laudis ac honorificationis testimonia. Munera autem Deo cū gratiarum actione oblata, quod ecclesiam suam orna- ret tam præclaris pietatis & constantiæ exemplis, nō sunt collata, vt essent satisfactiones pro peccatis, sed gratitudinis significationes, quibus conseruarentur ecclesiastica ministeria & iuuarentur indigentes, vt antea dictum est.

Facit mentionem eiusdem ritus agendi martyriū commemorationes ac memorias lib. iij. epist. v. de martyribus e Celerini familia martyrii gloria coro- natis, loquens. Sacrificia, inquit, pro eis semper vt meministis, offerimus, quoties martyrum passiones & dies anniuersaria commemoratione celebramus. Paulo ante autem in eadem epistola causam addidit quare martyrum memoria & sacrificia instituta sunt inquit. Nec fas fuerat nec decebat sine honore ec- clesiastico esse, quem sic dominus honorauit cœlestis gloriæ dignitate.

Ex his Cypriani verbis manifestissime liquet, sa- crificia olim facta pro mortuis nihil aliud fuisse, quā cæremoniā aliquā publicæ honorificationis & commemorationis mortuorum, in qua ad eucharisti- am in die martyrii historia passionis eorum recitata est in Christianorum cœtu, vt horum exemplis pī animarentur ad confessionem fidei & confirmaren- tur aduersus imminentes persecutiones.

Pro eis sacrificia esse oblata, significat in ipso die martyrii ad ipsorum commemorationē, gloriā ac lau- dem concionem esse habitam, in qua eucharistia ad- ministrata, oblationes factæ & ad ecclesiæ & paupe- rum necessitatem collatæ sunt

Mos quidem fuit priscae ecclesiae, ut sacrificia pro eis fieri dicerentur, in quorum memorijs ea fiebant, sed pro eis, veteribus non significat ad expiationem peccatorum eorum, sed ad laudem ac celebrationem martyrij ipsorum, pro enim applicationis vim habet non satisfactionis. Sicq; haec verba veterum, pro eis, olim intellecta fuisse, Augustinus testatur lib. xxij. de ciuitate Dei cap. x. de martyrum sacrificijs & memorijs, sic dicens. Nos martyribus nostris non templa sicut Dijs, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum uiuit spiritus, fabricamus, nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed vni Deo & martyrum & nostro. Sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat inuocantur, Deo quippe non ipsis sacrificat, quamuis in memoria sacrificet eorum.

Augustinus eucharistiam sacrificium & eius actionem sacrificare vocat, & pro martyribus sacrificare interpretatur eorum nomina recitare ad eucharistiam & in memoriam ipsorum sacrificare, hoc est, dum sacramentum administratur ipsorum mentionem fieri, ut conseruetur memoria eorum.

Principio, memoriae tantum actae sunt martyrum, ut ad stabiliendam fidem exempla pietatis in ecclesia extarent, quibus alij ad imitationem excitarentur, postea hisce ritibus superstitione gentiliu paulatim obrutis qui suis Dijs, hoc est, hominibus inter Deos relatis templa erigebant. Tempore Constantini magni coeptum est primum apostolis & martyribus templa extrui, & templa quae antea dominica appellabantur,

D. Ioannes Aepinus

apostolis & martyribus consecrari coeperunt, qui cultus cum patriæ cultus esset, a multis etiam olim est reprehensus, & cum Augustinus eum videret sic inoleuisse, ut absq; magnis motibus aboleri non posset, excusauit eum magis quã defendit, ostendens in quẽ finem olim sanctis templa erecta & sacrificia oblata sint, ob id nimirũ, ut custodiretur eorum memoria.

Et si martyrum templa propagata religione initio ibi cõstructa sunt, vbi passi erant, & forte ab illo martyre nomen accepere, cuius memoria ibi agebatur, tamen eorum templa semper vocata sunt Dominica, habitaq; sunt pro Dei templis non hominum, ut ex Cypriano lib. iij. epist. i. apparet, vbi sic scribit. O beatum carcerem, qui homines Dei mittit ad cœlũ. O tenebras lucidiores sole ipso, & luce hac mundi clariores, vbi modo constituta sunt Dei templa, & sanctificata diuinis confessionibus mēbra vestra, id est, vbi propter fidei confessionem mactati estis.

Ex his Cypriani & Augustini test: moniis clare dinoscitur pro mortuis sacrificare olim nihil aliud fuisse quam in administratione eucharistiæ piorum mētionem factam & de supplicio & fide ipsorum historiam recitatam esse, ut sic annua commemoratione eorum memoria conseruaretur & pia ipsorum exempla ad imitationem ecclesiæ proponerentur & commendarentur, & hoc ipsum etiam cernere est in Cypriano epistola. ix. lib. xci. vbi communis sepulturæ & lugubrium ac funebrium sacrificiorum modus describitur his verbis. Episcopi antecessores nostri religiose considerantes & salubriter prouidentes censerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam vel curam clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset non offerre.

offerretur pro eo, nec sacrificium pro eius dormitione celebraretur, neque ad altare mererentur nominari in sacerdotum prece, qui ab altare sacerdotes & ministros suos leuitas auocare volunt, & ideo Victor cum contra formam nuper in cōcilio a sacerdotibus datam Geminium Faustinum presbyterum ausus sit actorem constituere, non est, quo pro dormitione eius apud nos fiat oblatio aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur, vt sacerdotum decretum religiose & necessarie factum a nobis seruetur.

Non est putandum veterem ecclesiam tam fuisse ineptam & inhumanam, vt inferis plane deuouerit, omnemq; spem præciderit ijs, qui in humanas constitutiones deliquissent, & æternæ damnationi eos adiudicauerit, qui presbyteros constituissent tutores. Certum ergo est veteres eos non damnasse, sed tantum eis denegasse solennes ecclesiasticas cæremonias honoris & celebrationis causa institutas, vt huius disciplinæ rigore defenderentur episcoporum decreta ad conseruationem ecclesiasticorum ministeriorum necessaria.

Prima, ecclesia ne per somnium quidem cogitauit hisce cæremonijs & oblationibus satisfaciendum esse pro peccatis mortuorum, eosq; e purgatorio his liberari debere. Pontificios contendentes præpositionem pro, apud veteres vim satisfactionis habere, & sacrificijs pro mortuis factis spiritus mortuorum peccati & pænæ nexu solutos esse, friuole asseri, ex supra dictis notum est.

Cyprianus hic de funebri cæremonia loquens in ea tria peracta esse ostendit eucharistiam esse

D. Ioannes Epinus

administratam, donaria esse oblata, & recitatum esse nomen mortui ad altare, & eius spiritum commendatum esse diuinæ misericordiæ. Nihil hic actum est ut Deo satisfaceret pro mortuo, cuius funus efferebatur, & memoria agebatur, illas cæremonias tantum ad laudem, gloriam, celebritatem mortuorum, institutas & oblationes in eorum memorijs exhibitas, in commune ærarium depositas fuisse, ut his sacra ministeria conseruarentur, & indigentes Christiani alerentur, ex multis synodorū decretis clare apparet. Hucq; facit, quod in quarta constitutione Vallengis concilij scribitur.

Qui oblationes retinent & ecclesijs tradere demorantur, ut infideles ab ecclesia abiiciendi sunt, quia pauperes alimonia consolatu & necessaria sustentatione fraudantur. Tales enim quasi egentium necatores sunt, amico suum rapere furtum est, ecclesiæ sacrilegium.

Ex hac constitutione manifestum est oblationes pro mortuis oblatas esse ad conseruanda ecclesiastica ministeria, & ad alendos pauperes, non ut satisfaceret pro peccatis vel viuorum vel mortuorum.

Cum constet veterem ecclesiam pro martyribus orasse & sacrificasse, quos credidit morientes statim e morte in vitam iuisse, & in cœtum beatorum assumptos esse, nec habuisse opus ullis satisfactionibus ad delenda sua peccata, certissimum est sacrificia & oblationes olim pro mortuis oblatas, non reputatas fuisse propiciatorias ac satisfactorias hostias, sed publica testimonia & solennes cæremonias, quibus mortuorum memoria conseruata est, & pietatis exempla ostensa & commendata sunt viuentibus.

Epi.

Epiphanius Aerium damnantem martyrum memorias, tanquam inutiles & superuacaneas reprehēdens, libro tertio thomo primo hæresi. lxxv. ait, in eucharistia publice memorias mortuorum actas esse eorumq; nomina fuisse prolata, vt in uiuis aleretur & confirmaretur hæc fides, quod vita defuncti non euanescerent & interirent, sed post mortem etiā superstitēs manerent & uiuerent apud Dominum.

Epiphanius in eo loco perspicue docet memorias martyrum cum suis sacrificijs & oblationibus non esse celebratas, vt ipsis pro mortuis satisfaceret, sed vt fides & spes de animarum immortalitate & æternā vita in ecclesia foueretur, stabiliretur & cōfirmaretur contra varia offendicula fidei. Sed quid expedit hūc locum de sacrificijs & oblationibus pro mortuis prolixius tractare, cum manifestissimum sit ex enumeratis testimonijs eucharistiam semper propter uiuos instructā & administratam fuisse in mortuorum memorijs, eamq; pro mortuis nunquam aliter, quam ad eorum recordationem & memoriam esse factam, & oblationes ibi factas esse, non vt pro mortuorum peccatis satisfaceret Deo, sed vt eorū memoriæ aliqua celebritate agerentur, & eleemosinæ ad pauperum & ecclesiæ necessitatē colligerentur, qui mos eo tempore necessarius fuit, quod ecclesia nullas proprias possessiones teneret, quibus clerus & pauperes alerentur.

Hæc de sacrificijs pro mortuis, reliquum est, vt de sacrificijs & oblationibus dicatur, quæ veteres scribunt factas esse pro uiuis, & vt excutiatur an veteres vnquam putauerint his oblationibus expiari & dilui uiuentium peccata.

D. Ioannes Aepinus

Pro viuis sacrificare & offerre apud veteres nihil aliud fuisse, quam pro eis apparare eucharistias dispensationem, pro eis in ista eucharistia publice & nominatim orare, gratias agere, eorumque pietatem Christianæ concioni commendare, clarum est ex subiectis testimonio js.

Cyprianus lib. iij. epist. xv, illos pastores ecclesiarum redarguens, qui lapsos contra ordinem & morem in ecclesia obseruatum ad cœnæ dominicæ communicationem admittebant, & pro eis eucharistiam institutebant & apparabant, sic scribit. Illi contra euangelij legem, vestram quoque honorificam petitionem, ante actam poenitentiam, ante exomologesin grauissimi & extremi delicti factam, ante manum ab episcopo & clero impositam in poenitentiam, offerre pro illis, & eucharistiam dare. i. sanctum Domini corpus prophanare audeant, cum scriptum sit. Qui ederit panem, & biberit calicem Domini indigne, reus erit, &c. Et lapsis quidem potest in hoc venia concedi. Quis non mortuus viuificari properet? quis non ad salutem suam venire festinet? sed præpositorum est, præceptum tenere & vel prope- rantes vel ignorantes instruere, ne qui cuium pastores esse debeant, laici fiant. Idem in eodem lib. capi. xvi. Audio quosdam tamen de presbyteris nec euangelij memores, nec quid ad nos martyres scripserint cogitantes, nec episcopo honorem sacerdotij sui & cathedræ seruantes, iam cum lapsis communicare coepisse, offerre pro illis & eucharistiam dare, cum oporteat ad hæc per ordinem venire, nam cum in minoribus delictis quæ non in Deum committuntur, poenitentia agatur iusto tempore, exomologesis fiat inspecta vita eius, qui agit poenitentiam, nec ad communicationem venire quis

quæ possit, nisi prius illi ab episcopo & clero manus fuerit imposita, & cætera.

Hæc testimonia aperte docent pro uiuentibus offerre veteribus in prima ecclesia nihil aliud fuisse, quam pro eis apparare eucharistiam, eamq; eis dare & ad eucharistiam pro ipsis preces facere. Item missam, quam vocant, semper fuisse publicam, & in ea semper distributū fuisse corpus & sanguinē Christi, eiusq; actionē nūquā pro satisfactorio sacrificio esse habitam, priuateq; missæ fictum sacrificium tandem apostolicæ doctrinæ luce obscurata & eius sinceritate ac puritate corrupta excogitatum & iniectum esse.

Veteres missam semper pro eucharistico sacrificio habuerunt, & quia in illa non modo corpus & sanguis Christi dispensatus, sed nominatim preces factæ & gratiæ actæ sunt pro illo, cuius causa ipsa eucharistia peragebatur, ipsius sacrificium, seu pro ipso fieri dictum est, ut liquet ex his verbis Cypriani libro tertio epistola decima quarta. Nondum restituta ecclesiæ ipsius pace ad communicationē admittuntur & effertur nomen eorum & nondum poenitentia facta, nondum exomologesi finita, nondū manu eis ab episcopo aut clero imposita, eucharistia illis datur.

Nomina sacrificari & offerri priscis non fuisse alia ^{nomina uiuorum} ^{in orationibus} ^{pro uiuis} ^{sacris} ^{pro} ^{quibus} ^{apud} ^{Deum} ^{aut} ^{interpellabatur} ^{aut} ^{gratiæ} ^{agebantur}, manifeste patet ex his verbis Cypriani lib. iij. epistola. i. Hic quoq; in sacrificijs atque in orationibus nostris non cessantes, Deo patri & Christo filio eius gratias agere ac orare pariter ac petere, ut qui perfectus est atque perficiens custodiat, atque perficiat

D. Ioannes Aepinus

perficiat in nobis confessionis nostræ gloriosam coronam, qui ad hoc vos fortasse reuocauit, ne gloria fuisset occulta. Si foris essent confessionis vestræ consummata martyria. Nam victima, quæ fraternitati præbet exemplum virtutis & fidei, præsentibus fratribus debet immolari.

In hanc eandem sententiam Tertullianus ad Scapulam pro Cæsare in Christianorum cœtu orare, vocauit pro Cæsare sacrificare. His testimonijs clarum factum est oblationes & sacrificia in memorijs mortuorum facta, non fuisse satisfactoria pro peccatis, sed tantum fuisse celebres ritus, quibus gratiæ agerentur Deo, & honestarentur martyrum memoria, quas Eusebius in ecclesiastica historia lib. iij. cap. xv scribit institutas esse, vt sequentium animi ad præcessorum viam exemplis insignibus suscitarentur. Apertum etiam est ex his ipsis testimonijs pontificios veteribus loquentibus de sacrificio pro viuis & mortuis falso affingere, quod eucharistiam administratam in mortuorum memorijs habuerint pro sacrificio placatorio seu satisfactorio tum viuorum tum mortuorum, hocq; commentum priscam ecclesiam plane ignorasse. Aduersarij priscum morem ac ritum orandi pro mortuis etiam contra nos proferunt, & hunc obstinate vrgent ad defendendum suum errorem de purgatorio, & cum beati non habeant opus viuentium precibus, nec damnatis hæ profint, nec verisimile sit catholicam ecclesiam ab apostolis fundatam & recte doctam sic delirasse potuisse, vt publice aliquid instituerit & egerit, cuius omnino vel nullus esset usus, vel quod prorsus erroneum ac vanum esset, statuunt necesse esse aliqui vt mortui sint, qui nec omnino

nino beati nec prorsus damnati sed in eo sint statui, in quo spes reliqua sit venia, sintq; in eiusmodi officina, hoc est, in purgatorio, in quo peccata medijs huius generis hominũ expientur ac diluantur, sed quia hæc ratiocinatio profecta est ab imaginaria & falsa seu potius a non causa, ideo falsa est eius deductio, nam præter hũc finem plures alij fines esse possunt precum pro mortuis.

Prima ecclesia non fecit preces pro mortuis, vt pro defunctis satisfaceret, nec vt eis a Domino post mortem inpetraretur remissio peccatorum, sed vt precibus ecclesiæ indicaretur homines non extinguere morte, animas superstites manere corpore collapsis & corpora piorum sub spe futuræ resurrectionis & æternæ ac beatæ vitæ in sinu terræ conuiescere, & vt admonerentur homines de sua infirmitate, indignitate & Dei clementia, qua nos in christo seruat & in suam societatem admittit, & hinc est, quod in vsitatis lectionibus & canticis funebribus admiscen- tur tam multa de fragilitate & miseria humanæ vitæ de resurrectione, æterna vita & id genus alijs futuræ vitæ elogijs.

Preces pro mortuis veteribus fuerunt pars confessionis & doctrinæ de mortuis, quibus ecclesia publice consolata est lugentes & se afflictares propter suorum obitum, & ostendit mortem pijs potius expetendam quam fugiendam ac dolendam esse, pijsq; votis ceu postremo dilectionis officio Deo commendauit defunctos & gratias egit, quod eos in vera pietate eripuit ex præsentis vitæ viciosa lue, periculis & calamitatibus, transtulitq; eos in beatum suũ regnum. Qui preces pro mortuis olim in alium fi-

Y

nem

D. Ioannes Aepinus

nem quam hunc esse institutas docent, impingunt veteribus notam aperte impietatis, nam impia & erronea est hæc opinio hominum viventium vel precibus vel meritis dilui ac tolli mortuorum peccata, hominesque post obitum aliorum precibus & oblationibus Deo reconciliari, id enim ut supra probatum est, unusquisque post obitum tantum obtinebit, quod in hac vita propria pietate assecutus secum hinc ad alteram vitam deportauit, alienis precibus, virtutibus ac meritis nulli mortui fiunt apud Deum iustiores. Hieronymo etiam teste, cuius testimonium. xij. quæsti. cap. ij. citantur his verbis. Cum ante tribunal Christi venerimus, nec Iob nec Daniel nec Noe rogare poterit pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum.

Hieronymus dicens unumquemque suum onus portare, & ab his unumquemque iudicatum iri, quæ ipse in vita egit, diserte astringit, nullis viuorum neque meritis neque precibus mortuorum peccata expiari ac dilui posse post obitum.

His astipulatur etiam Chrysostomus sic inquiens. Nec putemus nobis cum illuc venerimus misericordiam esse tribuendam, qui non agimus ut veniam mereamur accipere, etsi Abraham pro nobis roget, etsi Noe, etsi Iob, etsi Daniel. Dum igitur tempus est in manibus plurimam nobis fiduciam præparemus. Augustinus li. i. de visitatione infirmorum ad nepotem suum grauiter ægrotantem, & iam iam Deo spiritum suum redditurum, in oratione illa quæ ægroto præscripsit, ut se hac Deo commendaret, perspicue docet morientes tantum debere fiduciam collocare in promissam Dei misericordiam non in sua merita
nec

nec insecuturas viuētium preces ac oblationes mori-
turosque deum securo animo sic debere affari.

Deus meus, Deus meus, misericordia mea, refugium
meum, te desidero, ad te confugio, ad te venire festi-
no, ne despicias me, sub tremendo discrimine posito
adepto mihi propicius in his magnis meis necessitati-
bus, non possum me redimere meis operationibus,
sed tu redime me & miserere mei, diffido de meis
meritis, sed confido in miserationibus tuis, & plus
confido de tuis cōmiserationibus, quam diffidam de
malis actibus meis, tu es spes mea, deus meus, tibi so-
li peccaui mea culpa, qui fui tibi charus ad redimen-
dum, nō sum vilis ad perdendū. Et nunc ad te venio
qui nulli dees, cupio dissolui & esse tecum, in manus
tuas commendo spiritum meum domine, respice in
me Deus veritatis, & pręsta mihi Deus meus, ut in
pace dormiam & requiescā, qui in trinitate perfecta
uiuis & regnas Deus, per omnia seculā seculorum.
Amen.

Augustinus hac oratione docens morientes sub tre-
mendo discrimine positos, in quo aut assignantur
æterna vitę aut adiudicantur sempiternę morti, non
posse proprijs iusticijs redimi ac subsistere, sed tantū
Dei cōmiseratione, aperte innuit ex aliorum preci-
bus ac oblationibus mortuis nullam spē salutis osten-
di posse. Nam cum pñ qui fide Christi muniti securi
ad dominum migrant, propria iusticia subsistere, re-
dimi ac seruari nequeant, haudquaquam peccatores
alienis suffragijs precibus ac oblationibus subsistent
redimentur ac salui fient. Nullos vel suis vel alienis
iusticijs & virtutibus seruari posse Augusti. alibi in
tractatu de Epicureis & Stoicis affirmat, dicens.

Constitutis ante oculos nostros his tribus, Epicureo Stoico & Christiano, interrogemus singulos. Dic Epicuree quæ res beatum faciat? Respondet, voluptas corporis. Dic Stoice, virtus animi. Dic Christiane, donum Dei. Donum autem hoc aliud nihil est, quam propiciatio credentibus in Iesu Christo promissa & oblata, quæ hic in terris in hac vita tantum apprehenditur, & sub qua solummodo locus misericordiæ est, teste Augustino sic loquente libro. iiii. de symbolo ad catechumenos cap. vii. Hic dum tēpus est, quicquid potest anima agat pro se, vbi locus est misericordiæ, nam ibi quid pro se agat non habebit, quia iusticiæ solius locus erit, hic agat anima poenitentiam, vt ille possit mutare sententiam.

Hac anthitesi hic & ibi Augustinus manifestissime affirmat, post obitum defunctis nullam spem veniæ consequendæ superesse. Huic sententiæ etiam astipulatur Psalmus. xlix. vbi sic inquit. Si credimus futurum iudicium fratres, bene viuamus, tempus misericordiæ nunc est, tempus iudicii tunc erit, poenitebit & tunc, sed frustra poenitebit, modo poeniteat, cū fructus est poenitendi, modo adhibeatur ad radices arboris cophinus stercoris. i. cordis luctus & lachrymarum, ne veniat ventus & eradicet, cum enim eradicauerit, iam ignis expectatur.

Nullam spem promerendi Deum & accipiendi veniam post hanc vitam superesse Augustinus elegantissima similitudine arboris ostendit, quæ donec stercoreatur & immota stat infixis terræ radicibus, tantum fert fructus, eradicata cum porro nullos fructus producere potest, tantum reseruatur igni. Ita homines in hac vita tantum possunt bene agere, poenitentia

tia fructus ferre, & veniam peccatorum consequi, morte & uiuis excisi tantum expectant diuini iudicii sententiam, ut eradicata arbor igne ac conflagratione.

Hæc doctrina cum certa, vera & ab omni sophistica aliena sit, absque contumelia veterum doceri nequit, eos pro mortuis orationes habuisse, ut defunctos suos precibus Deo reconciliarent & a peccatis liberarent. Quod si oblationibus & precibus uiuentium mortuorum peccata tollerentur, haud quaquam patriarchæ, Moyses, propheta, Christus & apostoli omisissent orationem pro mortuis, quibus dubio procul maximæ curæ fuit hominum omnium salus. Hi cum non legantur preces habuisse & sacrificasse pro mortuis, apertum est eos nunquam fuisse in ea hæresi, mortuos redimi posse uiuentium precibus & oblationibus.

Vt autem statuamus hoc commentum erroneum esse & alium olim fuisse finem precum pro mortuis quam pontificij fingunt, recitabo quædam testimonia, ex quibus aperte colligi potest veteres non orasse pro mortuis, ut eis precibus suis purgatorio exemptis remissionem peccatorum promererentur, sed in illum finem orauisse pro mortuis, quem paulo ante ostendi.

Ambrosius in libro de excessu fratris, ait. Tibi inquit omnipotens deus innoxiam commendo animam, tibi hostiam meam offero, cape propicius ac serenus fraternum munus sacrificium sacerdotis. Ambrosius disertis verbis in hoc libro indicat funebres orationes & hostias non esse immolatas, ut his illorum mortuorum peccata expiarentur, in quorum commemorationem fiebant, sed fuisse pietatis & amoris testimonia erga mortuos & cæremonias, quibus Deo

D. Ioannes Nepinus

commendatus est spiritus mortui hominis. Ambrosius certo statuebat fratrem beatum & æternæ vitæ consortē esse factum, tamen pro ipso orabat, & immolabat hostiam secundum ecclesiæ ritum, non ut illum e purgatorio liberaret, quem iam in cœlum receptum esse credebat, sed ut eius animam pio voto vna cum tota ecclesia commendaret Deo, quam commendationem vetus ecclesia Deo gratam esse credebat, quod esset testificatio de gratuita Dei misericordia, qua publice in Christianorum cœtu confitebantur, salutem hominis gratuitum munus esse bonitatis Dei, eosque solos esse beatos & saluos, quos ipse ex hac vita ereptos ad se susciperet, & beatorum cœtui cooptaret. Fuit equidem Hieronymi, Ambrosij & Augustini tēporibus primæ ecclesiæ decor valde obscuratus, & multa prauis opinionibus erant obruta, ideo de prioris ecclesiæ ritibus nihil integre & exacte explicarunt, sed absque vlllo præiudicio & disceptatione hæserunt in præsentibus suæ ecclesiæ ritibus, nec hic anxie disputarunt de ecclesiæ ritibus, quod minus erroris tum haberent, nec vlla disputatio agitaretur de illis. Vtunque autem hic sunt breues & obscuri, tamen de ritibus ecclesiæ loquentes, ostendunt multa tum in alium finem celebrata fuisse, quam sub papismo factum est his temporibus. Veteres oblationes & preces pro mortuis vnquam habuisse pro satisfactionibus propiciatorijs, ex eorū scriptis satis liquet.

Ambrosius his etiam astipulatur in funebri oratione de obitu Valentiniani iunioris de precibus & oblationibus pro mortuis, vbi sic loquitur. Nec nos quidem dubitemus de meritis Valentiniani, sed iam credamus.

damus vel testimonijs angelorum, quod deterſa labe peccati ablutus aſcendit, quem ſua fides & petitio conſecrauit, credamus, quia aſcendit a deſerto, hoc eſt ex hoc arido & inculto loco ad illas florentes delectationes, ubi cum fratre coniunctus, æternæ vitæ fru-
tur voluptate, beati ambo, ſi quid meæ orationes va-
lebunt, nulla dies vos ſilentio præteribit, nulla inho-
noratos vos mea tranſibit oratio, nulla nox non dona-
tos aliqua mearum precum contextione tranſcurret,
Omnibus vos oblationibus frequentabo. Quid pro-
hibebit innoxios nominare? quis vetabit commenda-
tionis proſecutionem complecti? Ambroſius affir-
mat Valentinianum deterſa peccati labe & fide ſua
locum purificatum & ablutum in cœlum aſcendiſſe
& vna cum Gratiano frui æternæ vitæ voluptate, v-
troſq; eſſe beatos. Nihil ergo minus ſenſit Ambroſi-
us, quam Valentiniani mortui noxam apud Deum di-
luendam fuiſſe orationibus & oblationibus, cur er-
go pro Valentiniano & Gratiano orauit, & ſacrifi-
cium obtulit. Ait ſe id feciſſe, vt retineretur eorum
memoria, commendarentur Deo, & in ſacrō eucha-
riſtiæ & precibus nominati honorarentur, non vt iā
beatitudine æterna donatos viuentium precibus no-
xa liberarentur. At obijciat aliquis, quid opus fuit
animas beatorum & æternæ ſalutis compotes Deo
commendare, fruſtra actum agere & quaſi in dubiū
vocare ſalutem eorum, quos conſtat in vera fide Chri-
ſti obdormiuiſſe. Ad deſenſionē priſci huius ritus o-
randi pro mortuis reſpōderi ſolet. Quæ de regno
chriſti vaticinijs prophetiſis prædicta & eccleſiæ pro-
miſſa ſunt, certiffima ſunt, nec eſt dubium, quin euen-
tus reſpōſurus ſit vaticinijs & promiſſis ſine hominū
preci-

D. Ioannes Aepinus

precibus & votis, tamen omnes pñ Christo precati sunt fœlicem & prosperum successum, & ecclesia sedulo ea precibus efflagitat, quæ sibi promissa & ob signata esse nouit, quod eiusmodi preces & vota in re certa sint synceri desiderij & amoris testimonia & propensæ voluntatis significationes. Vt illa, inquit, vota in re minime dubia pia & iusta iudicantur, ita etiam hæc vota quibus Dei misericordia & vita æterna in fide mortuis optatur & oratur pia & Deo accepta reputanda esse. Nec iure reprehendi possunt illi qui suis mortuis æternam requiem & salutem optant atq; precantur, modo id absq; superstitione & incredulitate fiat.

Etsi a puritate doctrinæ apostolicæ ritus orandi pro mortuis non parum abludere videntur, tamen propter causas supra recitatas & tranquillitatem in ecclesia potuissent tolerari, si ea commode interpretari potuissent. Nunc vero cum illis afficta sit persuasio de satisfactione, qua euangelium christi obruitur, animarum salus impeditur, & eucharistia domini prophanatur, porro tolerari nec potest nec debet ecclesia Christi.

Ambrosius in oratione de obitu Theodosij orat, vt Deus Theodosio requiem donet, sanctis suis præparatam & anima conuertatur eo vnde descendit, cum tamen in eadem funebri oratione declamet Theodosium manere in lumine, sanctorum cœtibus gloriari, requiem animæ suæ possidere, regnare, & in regno domini nostri Iesu Christi considerare templum eius. His verbis sane Ambrosius perspicue indicat preces pro mortuis non esse factas, vt Deus defunctis his placaretur, noxa eorum dilueretur e purgatorio.

gatorio liberarentur, & in cœlum introducerentur, sed ut Deo commendarentur, & p̄i ac officiosi animi affectus declararentur erga ipsos, quæ declaratio humanitatis est significatio non satisfactio.

Multis isti videntur obbrutuisse, qui suorum morte nihil afficiuntur, nec p̄is votis suis immortalem vitam & æternam beatitudinem ac fœlicitatem precantur, cum in bona spe sint, eos pie in fide Christi mortuos, ex eorum numero esse, qui consortes sunt redemptionis & salutis per Christum partæ. Stoica illa apatheia profecto cōmendari non potest in christianis hominibus, quod videatur mortuorum parentum cognatorum & amicorum memoriam prorsus e mentibus suorum deleuisse, hancque ipsam magis esse indicium inhumanitatis, incogitantia ac stupiditatis, quā pietatis. Cur orationes & oblationes pro mortuis factæ sint, Ambrosius ad Faustinum lib. ij. epist. viij. etiam satis perspicue declarat, sic consolans eum supra morte germanæ suæ sororis.

Hæc, inquit, ad tempus quidem erepta nobis, meliorem illic vitam exigat, itaq; non tam deplorandā, quam prosequendam orationibus reor, nec mortificandam, sed magis oblationibus animam eius domino Deo commendandam arbitror. Ambrosius affirmat piam illam fœminam ex hac vita ereptam meliorem vitam agere in cœlestibus, nec illi opus esse satisfactorijs oblationibus & sacrificijs, quibus e purgatorio extrahatur, sed eam orationibus & sacrificijs tantum veræ charitatis officio prosequendam, & precibus & oblationibus commendandam esse Deo, apud quem etiam tum viuebat.

Ambrosius hic indicat preces & oblationes, con-

Z

iuncti

unctiones coniunctas fuisse in funebribus ceremoniis, easque fuisse publicas non priuatas, earumque fuisse eundem finem, ipsisque pro mortuis non fuisse satisfactum, sed deo tantum esse commendatas animas mortuorum. Cum vero ex testimonijs supra citatis de oblationibus & sacrificijs pro mortuis manifestissime pateat, ea non fuisse satisfactoria ac propiciatoria, in confesso etiam est, orationibus pro mortuis a veteribus nec satisfactum fuisse pro defunctis, nec eorum culpam his dilutam & abstersam esse, quod fere eundem habeant finem.

Augustinus in lib. ix. confessionum cap. xij. & xij. mentionem faciens de sepultura matris suae & precibus ac sacrificijs in eius funere oblatis, perspicue affirmat precibus ac oblationibus in funere aut memorijs defunctorum oblatis, mortuos Deo tantum commendatos fuisse tanquam peccatores alias aeterna vita indignos, sacrificiaque facta esse pro mortuis, ut & oblatione & oratione Deo commendarentur mortui eorumque memoria celebraretur & conseruaretur, nec oblationes ac preces factas esse pro mortuis, ut propiciationes & satisfactiones essent, quibus animae purgatorio eruerentur. Augustinus his verbis perspicue innuit. Ecce corpus matris elatum est, imus & redimus sine lachrimis, nam neque in eis precibus, quas ibi fudimus, cum pro ea offerretur sacrificium precij nostri eam iuxta sepulchrum posito cadauere priusquam deponeretur, sicut illic fieri solet, nec in eis precibus ego fleui, sed tota die grauiter in occulto moestus eram.

Augustinus describens morem Christianae & honestae sepulturae, qui ad ostia Tiberina, ubi mater Augustini

gustini in Africam regressura obiit, obseruatus, affirmat in sepulturis piorum eucharistiam, quam sacrificium precij nostri vocat administratam, & preces factas esse, innuit etiam alibi aliter curatum esse funus nec in omnibus ecclesijs fuisse ritum eundem ac morem sepulturæ ac funebris pompæ. Idem capite decimo tertio ait.

Nunc pro peccatis matris, mea deprecor te Domine, exaudi me per medicinam vulnerum nostrorum, quæ pependit in ligno, & sedens ad dexteram tuam te interpellat pro nobis, dimitte illi debita sua dimitte Domine dimitte obsecro, ne intres cum ea in iudicium, superexaltet misericordia iudicium, & credo iam feceris, quod te rogo, sed voluntaria mea approba Domine, illa imminente die resolutionis suæ non cogitauit suum corpus sumptuose conteri, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum cupiuit, aut curauit sepulchrum patrum, non ista mandauit nobis, sed tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei prætermissione seruierat, unde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est Chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus est hostis computans delicta nostra & quærens quid obijciat, & nihil inueniens in illo in quo vincimus.

Augustinus hoc loco docet nos Christi morte sola redimi, e Sathanæ iure & imperio eripi, & peccata tolli, hancque solam esse redemptionis nostræ precium. Fateretur etiam se credere matrem suam priusquam oraret id iam fuisse consecutam quod orauit, vocatque suas preces beneuolæ voluntatis desideria, ait etiam preces factas pro mortuis fuisse memo-

D. Iohannes Sepinus

rias, in quibus mentio facta sit mortuorum iuxta eu-
charistiam, in qua non est oblata satisfactoria hostia
pro mortuis, sed corpus & sanguis Christi dispensa-
tus est communicantibus, hoc est, sancta illa victima
quæ ad exhaurienda mundi peccata semel oblata est
in cruce. Hoc testimonio Augustini apertissime cō-
futatur illorum error, qui cōtendunt antiquos eucha-
ristiam administrasse, oblationes & preces pro mor-
tuis fecisse, ut pro eorum peccatis satisfaceret, ipsique
culpa liberarentur & purgatorio eriperentur.

Cæterum cum proferamus hoc Augustini testimo-
nium ad confutandum pontificium figmentum de
purgatorio & satisfactorijs ac propiciatorijs oblatio-
nibus & precibus,

Aduersarij procul dubio rursus nobis opponent
alia Augustini testimonia, quibus cōtrarium adserit
& docet viuentium sacrificijs eleemosinis & orati-
onibus purgari peccata mortuorum. Ne vero nos
quid callide tegere & dissimulanter præterire videa-
mur, quod nostræ doctrinæ aduersatur, obiter illa te-
stimonia Augustini addentur, quæ obijci possunt, &
ad ea respondebimus.

Augustinus ad Dulcitium quæst. ij. ait. Tempus
autem quod inter hominis mortem & ultimam resur-
rectionem positum est animas abditis receptaculis
continet, sicut vnaquæque digna est, vel requie vel æ-
rumna, pro eo quod sortita est in carne dū viueret.
Neque negandum est defunctorum animas pietate su-
orum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium
mediatoris offertur, vel eleemosinæ in ecclesia fiunt,
sed eis hæc prosunt qui cum viuerent, ut hæc sibi po-
stea possent prodesse meruerunt, est enim quidam
viuendi

viuendi modus, nec tam bonus, vt ista non requirat post mortem, nec tam malus, vt eis non profunt ista post mortem, est vero talis in bono, vt hæc nō requirat, est & rursus talis in malo, vt nec his valeat, cum hæc vita transierit adiuuari. Cur ergo sacrificia siue altaris siue quarundam eleemosinarum pro baptisatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propiciationes sunt, pro valde malis etiam si nulla sunt adiumenta mortuorum, qualescunq; viuorum consolationes sunt. Quibus autem profunt, aut ad hoc profunt vt sit plena remissio, aut certe vt tolerabilior fiat ipsa damnatio. Hæc eadem opinio repetita est in libro de cura gerenda pro mortuis. Idem lib. xxi. de ciuitate Dei cap. xxiii. ait. Nam pro defunctis quibusdā, vel vt dicitur, pro mortuis, vel ecclesiæ, vel quorundam piorum exaudiri orationem eis licet, qui in Christo renati non adeo ita male vixerunt in corpore, vt tali misericordia habeantur indigni, nec iidem sic bene vt inueniantur tali misericordia non egere. Tales etiam constat ante iudicii diem per poenas temporales, quas eorum spiritus patiuntur receptis corporibus æterni ignis supplicijs non tradendos. Et paulo post. Ipsius quippe ecclesiæ vel quorundam piorum exauditur oratio, sed pro his quorum in christo regeneratores, nec vsque adeo in corpore vita male gesta est, vt tali misericordia iudicentur digni non esse, nec vsque adeo bene vt talem misericordiam reperiantur non necessariam habere.

Idem in sermone de verbis apostoli. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, inquit. Proinde pompa funeris, agmina exequiarum, sum-

ptuosa diligentia sepultura, monumentorum opulē
ra constructio, viuorum sunt qualiacumq; solatia, non
adiutoria mortuorum. Orationibus vero & sanctæ
ecclesiæ & sacrificio salutari & elemosinis, quæ pro
eorum spiritibus erogantur, non est dubitandū mortu-
os adiuuari, vt cum eis misericordius agatur a domi-
no, quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim a pa-
tribus traditū vniuersa seruat ecclesia, vt pro eis qui
in corporis & sanguinis communionē defuncti sunt
cum ad ipsum sacrificium suo loco commemorantur,
oretur, ac pro illis quoq; id offerri commemoretur.
Cum vero eorū commendātorum causa, opera mi-
sericordiæ celebrantur, quis eis dubitet suffragari,
pro quibus orationes Deo non inaniter eligantur,
non omnino ambigendum est ista prodesse defun-
ctis, sed talibus qui ita vixerunt ante mortem, vt pos-
sint hæc eis vtilia esse post mortem, nam qui sine
fide quæ per charitatem operatur, eiusq; sacramentis
de corporibus exierunt, frustra illis a suis eiusmodi
pietatis impenduntur officia, cuius dum hic essent
pignore caruerunt, vel non suscipientes, vel in vacu-
um suscipientes Dei gratiam, & sibi non misericordi-
am thesaurisantes, sed iram. Non ergo mortuis noua
merita comparantur, cum pro eis aliquid boni ope-
rantur sui, sed eorum præcedentibus consequētia ista
redduntur, non enim actum est, nisi cum hic viuere
destitissent, & ideo istam finiens quisque vitam, nisi
quod meruerit in ipsa, non poterit habere in ipsa &
cetera, impleant hæc homines erga suos officia po-
stremi muneris, & sui humani lenimenta doloris, hoc
est, moderate lugeant suos mortuos, sepeliant hone-
ste, construant eis sepulchra, verum illa quæ iuuant
spir. rus

Spiritus defunctorum, oblationes, erogationes, multo pro eis obseruantius, abundantius impendant, qui suos carne non spiritu mortuos non solum carnaliter, sed spiritualiter etiam amant.

Aduersarij testimonium Augustini pertinaciter urgentes ad stabiliendum suum somnium de purgatorio & mortuarijs suis propiciationibus Augustinum quidem citant, sed longa alia conscientia quam ipse scripsit.

Augustinus communi illorum temporum errore circumuentus absq; malicia, superstitione & mala conscientia, imprudenter certe hæc docuit, non suspicās tantos subesse errores. Nostri aduersarij autem de purgatorijs ac satisfactorijs deceptionibus nunc plus milies admoniti, & proprio conscientia iudicio sæpe obiurgati impia peruersitate ac peruicacia, errores cognitos quæstus causa propugnant. Longe aliter autem iudicandum est de Augustini candore & pietate, quam de aduersariorum impietate & peruersitate.

Nos Augustino eruditionem, pietatem, fidem & integritatem in exponendis scripturis tribuimus, scimusq; sanctum virum de ecclesia optime esse meritum, conscientia reprehendente nihil retulisse in literas nec docuisse. Ipse nobis satis est excusatus, tempus tantum accusamus, quod sæpenumero magnos errores suo quodam fato tegit & occulit. Fate mur Augusti. hic aliquid humani esse passum, & eū istius temporis opinionem vulgo receptam secutum esse non canonicam scripturam, & eiusmodi lapsus deus sæpe permittit, vt humanæ imbecillitatis & ignorantia notæ extent, quibus ecclesia admo-

neatur, ne arroganter de se sentiat, nec plusquā oportet sapiat, nec nitatur humani ingenij viribus, sed discat se cum timore Domini continere intra limites canonicae scripturae, quae vera & solida diuinæ veritatis fons & magistra est.

Nobis diligenter omnia conferentibus ac considerantibus in Augustini scriptis, res ipsa loquitur eū prae cipue tribus de causis comprobasse opinionem de purgatorio, propiciatorijs oblationibus & precibus pro mortuis.

Primo, quod istud saeculum quaedam scripturae testimonia eo detorserat, & ecclesiae obtruserat illud rationis commentum de discrimine hominum, quos aut valde bonos, aut non valde malos aut pessimos esse dixit, sed quam inconcinne ad stabiliendum illud dogma scripturae testimonia detorta sint, & quā frivole in iustificationis materia triplex ille hominum ordo constituatur, supra satis est explanatū, vbi ostendimus scripturas illas ad purgatorium somnium nihil pertinere, quae ad id a purgatorii propugnatoribus detorta sunt, nec propter humanas iusticias & merita homines apud deum iustos reputari. Augustinus opinione vulgo recepta quasi sopore ac stupore oppressus in ea conquieuit, nec eam excussit, quod istae materiae tum exagitatae non sint.

Secundo, quod putaverit priscam ecclesiam, oblationes & orationes pro mortuis instituisse, ut defuncti his iuvarentur & peccatis purgarentur, quam opinionem proculdubio ab alijs suae aetatis doctoribus hausit, sed hac cogitatione ei & multis alijs impositū fuisse, satis aperte liquet ex illis veterum testimonijs qui eum praecesserunt aetate & quae paulo ante reci-

tauimus

tauius de fine, causa & usu sacrificiorum & precum pro mortuis.

Tertio, nimium tribuisse falsis mortuorum spectris, quibus Sathanas precipue inuexit & stabiluit errores de purgatorio & mentitis satisfactionibus pro mortuis, Cum certum sit Augustinum in hac materia nixum esse scripturis perperam adductis mortuorum spectris & imaginatione falsa & conficta de inaequalitate iusticiae hominum, eiusque doctrinam in hoc argumento pugnare cum ipsa veritate canonicae scripturae & fidei nostrae analogia bona pace etiam ipsius Augustini eam reuincimus, ut qui suis scriptis solummodo tantum fidei haberi cupit, quantum eis facit scripturae canonicae auctoritas, & qui se errare potuisse agnoscit, & cupit sua scripta iudicio legi & canonicae scripturae postponi non anteponi, de quo videat Augustinum ad Vincentium. In epistola contra Hieronymum. In epistola ad Fortunatum. In libro de unico baptismo, & in libro de vera religione Christiana. Ad haec Augustinus nobis testatum reliquit se nunquam aliquid certi definiuisse de purgatorio, imo confessus est de purgatorio in scripturis nihil inueniri, ut ex supra dictis patet, si tamen aduersarij calumniose veritatem obruere vellent praetextu auctoritatis vel Augustini vel aliorum ecclesiasticorum scriptorum, quibus in dogmatibus ecclesiasticis plus fidei habendum non est, quam sibi canonicis scripturis faciunt, necesse est, ut aduersarij nobis canonica scriptura id probent, quod vel in Augustino vel alijs scriptoribus in dubium vocatur & a canonica scriptura dissentire videtur. Quae enim in ecclesiasticis scriptoribus orthodoxa & catholica ha-

D. Ioannes Aepinus

beri debent, oportet ut approbentur sacrae scripturae testimonijs, ut autem propius consideremus opinionem ab Augustino recitatam, cotrahamus eam in breues propositiones, quas si aduersarij canonica scriptura nobis probauerint, fatebimur eos causa esse superiores, suffragabimurque eorum sententiae, quia non studio epinikeias contendimus, sed id tantum agimus, ut eruatur & asseratur Dei veritas, qua tuta & salua conscientia niti & subsistere queamus in die domini nostri Iesu Christi, quae patefaciet, vtri nostrum fide rectiore & meliore conscientia hic pugnaverint. Haec sunt autem propositiones comprehensae in Augustino.

- I Sub nouo testamento praeter coelum & infernum alia esse receptacula, quibus animae corpus egressae excipiantur.
- II Animas non valde malas corpus egressae temporalibus poenis affici, & his ipsis purgari.
- III Oblationes & orationes pro mortuis non valde malis esse propiciationes.
- IIII Homines in hac vita mereri bonis suis actionibus, ut ecclesiae & suorum viuentium amicorum bona opera sibi post mortem prosint, vel ad mitigandas poenas, vel ad detergenda peccata.
- V Dissimilem esse modum iustificationis, bonos proprijs, mediocriter bonos, partim suis poenis purgatorijs, partim alienis meritis coram Deo iustificari.
- VI Fide Christi in hac vita ab omnibus non apprehendi plenam remissionem peccatorum, sed eam mediocriter bonis post mortem contingere per viuentium merita.
- VII Dei misericordiam qua condonantur peccata mortuis

tuis pendere ab hominū uiuentium meritis, nullosq[ue]
esse, qui his non indigeant ad sui iustificationem.

Ipsam damnationem mitigari uiuentium precibus
sacrificijs & eleemosinis.

VIII

His propositionibus e canonica scriptura assertis
& probatis nō grauatim assentimur Augusti. & isti
opinionī, quæ de purgatorio, sacrificijs & oblationi-
bus pro mortuis recitata est, sed cum ea e scripturis
probari non possit, merito eam reijcimus, si alia testi-
monia Augustini ante adducta, cum hac postremo
recitata opinione collata fuerint, illa certe hanc erro-
ris arguent.

Quæ de operum meritis in ista opinione adpersa
sunt, ipsemet Augustinus passim diluit, docens om-
nia salutis beneficia a Deo gratis donari, & quæ meri-
tis impetrantur, nec ex gratia esse nec gratis donari,
id si verum est, ut certe est, necessario sequitur homi-
nes nec suis nec alienis iusticijs apud Deum iustos cē-
seri, & quantum a fidei analogia & ab apostolica &
prophetica veritate hæc opinio absit, homines vel in
vita vel post mortem humanis iusticijs & bonis ope-
ribus iustificari & peccatis purgari, satis copiose ex-
plicatū est antea, & alias fusissime in cōmentario meo
in Psalmum xix. ubi de fidei iustificatione & meritis
differuimus.

Si de veteris ecclesiæ ritu cū papistis tantū esset cō-
tentio, nec dānaretur euangelij Christi doctrina, faci-
le nōs permetteremus, quæ absq[ue] salutis iactura tolerari
possent, sed quæ hic cōtrouertuntur ad doctrinā per-
tinent, christi euangelij obruūt, salutis scopū transpo-
nūt, animabus exitiū adferūt, ideo dissimulari nō de-
bent. Hoc tēpore namq[ue] opinio de purgatorio & sa-

D. Ioannes Epiphanius

tisfactionibus pro mortuis, plurimisque alijs coniunctis imposturis ad Christi iniuriam non aliter defenditur, quam si esset fidei articulus in canonica scriptura comprehensus.

Aduersarij vt numero pugnent non veritate, nobis etiam opponunt Epiphaniij authoritatem in lib. iij. thomo. i. hæresi. lxxv. vbi sic inquit. Profunt autem preces pro ipsis vita defunctis, etiamsi totam culpam non abscindant. Ex his verbis inferunt aduersarij Epiphanium sensisse, viuentium precibus partem culpæ post mortem abscindi & abstergi, sed quid Epiphanius hic senserit non satis liquet ex eius scripto, magis tamen nostræ sententiæ fauere videtur quam aduersariorum, quia id tantum contendit contra Aeriū preces pro mortuis in ecclesia aliquid utilitatis habere, non esse omnino inanes ac inutiles, non agitat hanc questionem, an pars culpæ vel tota culpa in mortuis diluatur viuorum orationibus, sed eas pro vita defunctis prodesse, etiamsi totam culpam vel potius etiam si nullam culpam abscindant apud Deum, sicque intelligendum esse Epiphanium, collatio antithesis & collatio causarum ostendit. Nam Aeriū contendit orationes pro mortuis, omnino vanas, inanes & inutiles esse, quod precibus viuentium noxa mortuorum tolli non possit. Epiphanius contra asserit aliquas esse rationes ac causas ecclesiæ utiles, propter quas pro mortuis utiliter oratur, etiamsi eiusmodi orationes mortuorum culpam coram Deo non abscindant.

Epiphanius non affirmat orationes pro mortuis ad abstergendam noxam esse utiles, sed ad id expedire, vt in ecclesia viuentibus spes ostendatur salutis de suis mortuis & significetur omnes homines opus habere

habere remissione peccatorum, omnes Dei misericordia, nullos suis iusticijs seruari, solum Iesum Christum sua natura sanctum & innocentem esse, atque ob id pro peccatoribus mortuis fieri preces, nec id solum, sed etiam pro iustis & sanctis patribus, patriarchis, prophetis, euangelistis, martyribus, confessoribus, episcopis, anachoretis, ut ex his precibus ecclesia intelligat omnibus etiā sanctissimis necessariā esse gratuitā remissionem peccatorū, & in toto mundo plane nullos esse qui ullis humanis iusticijs, vel proprijs vel alienis apud Deū iustificari possint &c.

Cum Epiphanius dicit orationes non pro peccatoribus tantum, sed pro iustis & sanctis esse factas, aperte innuit veteres non orauisse pro mortuis ad abstergendam eorum noxam, alias enim pro iustis culpa iam liberatis haudquaquam orallent.

Nostri antagonistæ contendentes partem culpæ mortuorum per orationes & alia ecclesiæ officia abscindi, etiam contra propriam doctrinam sui papatus pugnant. Nam scholastici doctores, qui præcipue columnæ sunt papatus, docent in hac vita culpam tantum dilui, post mortem solummodo poenas peccati vel tolli vel mitigari precibus, sacrificijs & elemosinis, &c. Item orationes pro mortuis plane inutiles & vanas reddunt, disceduntq; in Aerij sententiā quia si precibus mortuorū tantum aliqua pars noxæ præscinditur, certum est has ad consequendam salutem æternam nihil prodesse, nihil enim profuit ad salutem, nisi totam culpam abscindant, quibus tantū pars culpa remittitur, illis nulla spes est salutis, nec ea ad salutem hominis conducunt, quæ tantum aliquam partem noxæ non totam noxam tollunt, do-

D. Ioannes Nepinus

nec aliquid culpæ & reatus peccati manet, ipsa etiam mors quæ peccati stipendium est reservatur, nullus simul iustus & iniustus, mundus & immundus, sanctus & prophanus, pius & impius, fidelis & infidelis coram Deo, ingreditur Dei æternum & coeleste regnum, perfecta peccatorum remissio morientibus necessaria est ad salutem.

Quid Epiphanius tribuerit precibus pro mortuis ipsemet perspicuis verbis in citato loco exprimit, ex toto ipso verborum contextu iudicium faciendum est de eius doctrina, nō ex truncata & obscura aliqua orationis clausula calūniose excerpta, unde nihil certi statui & colligi potest. Hæc ad Epipha. sint responsa.

Cæterum cum nihil sit in veteribus scriptoribus quo suffragante sacra autentica scriptura labefactari possint, quæ hætenus diximus, nec in ipsis reperitur, quo indubitanter confirmetur doctrina de purgatorio, nec cæteri errores isti dogmati coniuncti, parcemus & tēpori & lectoribus, faciemusq; hic huius disputationis finē, si aduersarij aliquid prave detortū cōtra illos quæ docuimus opposuerint, nullo negotio cōfutari poterūt ex hisquæ hætenus recitauimus ea enim e tota turba quasi eruta, potiora, præcipua & inter alia plus roboris ac firmitatis habere visa sunt.

Hic per gloriā nominis Dei Iesu Christi euangelium & ecclesiæ salutem oēs pietatis studiosos moneo, vt quæ hætenus de purgatorio & coniunctis erroribus docta sunt, tanquam nocentissimū & Sathanæ virus vitent & fugiant, quod id quidem tale sit, vt eo ipso omnes illæ animæ necentur, quæ eo inficiuntur.

Nec est, quod hic sibi quisquam blandiatur priscae ecclesiæ autoritate, nec quod prætexat aliquas fucos

fas.

fas rationes purgatorij figmento. Nā sacra scriptura fidei analogia & orthodoxa ac catholica ecclesia hoc commentum damnat, & quæ ei patrocinari videntur vel in canonicis scripturis vel veterum monumētis non magis de purgatorio sonāt, quam de insulis Fortunatis.

Quæ de purgatorio & satisfactionibus pro mortuis hactenus docta sunt in papistica ecclesia, manifeste ostendunt euangelij Christi puritatem per Romanum Antichristum & ipsius satellites horrende fuisse oppressam, & ecclesiam ab illis in summas & extremas tenebras esse adductam, eamq; nūc demū sub fine mundi magna Dei clementia recepisse verā doctrinæ euangelicæ puritatem & lucem, quæ nunc velut ex densissima caligine refulget miseræ & crudeliter oppressæ ecclesiæ. Dominus deus cœlestis pater propter Iesum Christum per spiritum suum sanctū veritatis doctorem conseruet nobis hanc ortam lucē vsq; ad diem gloriosi aduentus filij sui, nec sinat eam rursus obrui & extinguī Sathanæ furore & impiorū machinationibus, conteratq; Sathanæ potentiā, qua his temporibus molitur lucem in ecclesia exortam extinguere, & ecclesiam diuinis consolationibus spoliata horrendis idolomanijs, calamitatibus & miseris opprimere. Dominus ecclesiam suam veritate illustratam benigne spiritu sancto gubernet, & dextera sua protegat contra Sathanam & ipsius satellites Romanum Antichristū & crudelitatis eius socios propter vnigenitum suum filium Iesum Christum dominum nostrum & seruatorē in æternū uiuentē & regnantem. Amen.

D. Ioannes Aepinus
DE POENIS PARENTVM

Magistratum & Primorum, vagantibus in filios, nepotes, posteros, subditos & alios multos, & de conciliatione adscriptorum testimoniorum scripturæ authore D. Iohanne Aepino.

Exodi. xx.

Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me.

Numeri. xiiij.

Dominus patiens & multæ misericordiæ auferens iniquitatem & scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem.

Ieremia. xxxij.

Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrū in sinum filiorum eorum post eos.

Ezechielis. xviij.

Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iusticia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eis.

In horum locorum conciliatione cum magna difficultas esse videatur, eaque popularem captum superet & illi ecclesiæ rectissime consulant, qui se in scripturarum explicatione ad popularem captum demittunt scripturæque nodos simplicissime absque vlla sophistica dissolunt, & in ecclesia docent ac exponunt scripturæ mysteria, ut a mediocribus & indoctis etiam intelligi possint. Mihi valde probatur illorum studium qui præceptoris nostri D. Philippi Melanchthonis viri incomparabilis & summa cum obseruantia co-

lenda

lēdisententiam in catechesi ipsius positam sequuntur in suis concionibus, & pœnam diuinitus immis- sam diuidunt in temporariam & æternam, docentq; æternam qua condemnamur ad æternam mortem, non infligi propter aliena peccata, sed eam accersi- ri propria culpa. Temporariam autem per plures va- gari, sed tamen ita ut ea pœnitentibus & immeren- tibus prosit & pœnæ appellatione coram Deo & in nostra conscientia amissa dicatur & sit benigni patris correptio, & summi diuini fauoris & curæ erga nos argumentum.

Hæc sententia plana, simplex, perspicua ana- loga fidei & populari captui accommodata est, & ad consolandos & erigendos afflictos desperabun- dosque animos in afflictionibus utilis & necessa- ria est, ideo absq; sophisticis argutis simplicissime est tradenda & inculcanda in ecclesia, omissis istis subtilitatibus de iusticia Dei, qua in infligendis pœ- nis utitur, dum patrum peccata uisitat in filios, poste- ros, magistratum in subditos &c. Hic non conuenit excutere an hoc iudicium Dei iustum vel iniustum sit, an iusti, boni, pñ, & innocentes pœnis impiorum scelerosorum & fontium iure flagellentur, pñq; ob aliena peccata a Deo iuste puniantur. Hæc & similia transcendunt non solum vulgi sed & omnium homi- num captum, ideo ea pro concionibus tractari nec conuenit nec expedit. Est enim in mysteris expli- candis sanum iudicium adhibendum, & omnia cum delectu accommodanda sunt ad auditorum utilitatē & ad ædificationem ecclesiæ Christi. Cum autem ta- xetur, culpetur & reprehēdatur quod in nostra scho- la in prælegendo dixerim ex Ezechiele, patrem non

127.07
D. Ioannes Aepinus

portare iniquitatem filij, nec filium patris, atq; a deo iustos ac immerentes non plecti propter aliena delicta, sed vnumquemq; sui peccati poenas luere, non alieni. Hæc doctrina, inquam, quia reprehensa est, coactus sum de ea meum iudicium recitare & in nostra ecclesia & schola deponere, non vt cuiq; in hac materia præiudicem, sed vt meam sententiã iudicent, melioribus iudicijs & rationibus semper cessurus.

Quid vero super hac re sentiam, in breues paragraphos contractum paucis exponam, vt eo melius & simplicius hanc difficultatem & perplexitatem dissoluam & explicem.

Deus iustus est & omnia eius iudicia recta & iusta sunt, in his nec culpari nec argui debet a quoquam.

Omnia Dei sunt, ipse suo iure pro sua voluntate omnibus potest vti, quia sua sint, ipseque sit creator cætera omnia creaturæ sint. Tamen cum misericordia & iusticia sit in voluntate & omnibus actionibus Dei, nunquam exiit suam misericordiam & iusticiam in suis iudicijs, misericordia benefacit etiam secus meritis, iusticia tantum irrogat poenas iniustis & sordibus. Iudicia Dei non sunt temere scrutanda, nec postulanda est ratio iudiciorum ipsius, sed adoranda & timenda sunt, & cauendum sedulo, ne in ea peccando incidamus. Quamquam humana mens non videt rationes & causas iusticiæ Dei in ipsius iudicijs & immissis poenis, tamẽ semper statuere debet eas esse iustas, quia Deus iustus sit qui eas remittit.

Contra diuinæ iusticiæ æquitatem est, poenam alieni peccati sumi ab insontibus & immerentibus. nec censendum est insontes posteros luere auctorum delictorum poenas, & Dei iram fauere in innocentes quos

quos non odit, sed amat Deus. Iusticia suum cuique tribuit, tam in decernendis iustis & debitis premiis quam poenis, cum deus poenas irrogat, iuste eas imponit non infontibus sed fontibus. Afflictiones quibus innocentes exercentur, poenae non sunt, sed salutaria exercitia, paterna & propitia dei voluntate imposita.

Etsi poenae propter paucos inflictæ per multos vagantur, & iniquitas patrum redditur in sinum filiorum post eos, & dominus visitat patrum iniquitatem in filios in tertiam et quartam generationem, tamen nec pater fert iniquitatem filij, nec filius patris. Vnusquisque non ob aliena peccata sed propter propriam iniquitatem punitur, sicut prolixè edisserit Ezechi. cap. xviij.

Pœna patrum vna cum culpa in nepotes, pronepotes & posteros prosiliunt, posteriores coram Deo vna cum suis maioribus sunt rei & iusto dei iudicio a deo derelicti laborant maiorum suorum vitio ac impietate, et insistant patrum vestigijs, ob id iusto dei iudicio eis infligitur poena patribus suis imposita. Nec propter alienam noxam tantum sed etiam propter propriam sustinent diuinæ ultionis poenas. Sicut dominus Le. vi. xxvi. testatur dicens. Tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, & propter peccata patrum suorum et sua affligentur, donec confiteantur iniquitates & maiorum suorum, quibus præuariati sunt in me. Dominus hic diserte affirmat nec patrum nec propria peccata amplius in illis puniri qui ea agnoscunt, culpam deprecantur & sese emendant eaque propter fœdus Dei remitti, quod cum Abrahamâ Isaac & Iacob pepigit Dominus.

D. Ioannes Sepinus

Pœnæ quibus iniquitas patrum in filios, maiorū in minores, magistratus in subditos punitur, sunt & corporales & spirituales, externæ & internæ, & hæc semper coniunguntur quando alij propter aliorum delicta puniri dicuntur, tum una cum ipsis primis peccatorum authoribus eiusdem peccati rei coram Deo sunt, qui affliguntur & puniuntur. Vt pœna ita & vitium ac culpa in eos pariter transilit & propagatur, & hic non tantum sunt respicienda paterna scelera, sed originis vitium & auitæ naturæ seminaria. Sicut catuli lupini etiam si adhuc non lacerarunt gregē iure occiduntur cum vetulis lupis unde progeniti sunt propter ingenitam sæuitiam, ita filij, nepotes ac posterij non renati, sed in sua ac patrum impietate a Deo derelicti, iure luunt pœnas parentibus constitutas, quibus ingenio vel pares vel deteriores facti. Et id cū fit, non tã alieni quã proprij peccati pœnas dant filij. Origo illius pœnæ quæ grassatur & vagatur per multos, ex maioribus quidem est, sed culpa quæ est cuiuslibet, iustæ pœnæ causa est etiã in posteris, qui auitas pœnas luunt. Vt vitium & culpa maiorum serpit in posteros, ita sequitur & vagatur quoq; pœna in eosdem posteros donec pœnitentia amoueatur ac depellatur. Vt æternis pœnis tantum propter propria peccata subiicimur, ita etiam temporarijs, proprie loquendo, affligimur propter propria non aliena peccata. Quæ Dei iusticia est in irrogandis æternis pœnis ea etiam est in infligendis temporarijs pœnis.

Dei iusticia in suis iudicijs semper manet sui similis nuncq; nūquã pœnis afficit immerētes, nec aduersitates quas innocentes propheta, apostoli & cæteri p̃ij sustinent diuinæ vltionis pœnæ sunt, sed fidei, spei
morti-

mortificationis & futuræ glorificationis testimonia, exercitia & adiumenta. Vt magistratus qui Dei minister est, et domini iudicium exercet, infontem iuste non punit, ita neq; Deus iuste punit in iudicio innocentem ac infontem vel æternis vel temporarijs pœnis. Quod iusta pœna non possit esse nisi iuste propter admissam culpam imponatur et sumatur.

Quamuis Deus legibus civilis iusticiæ nō sit subiectus et de eius actionibus ex legibus hominum iudicium fieri nec possit nec debeat quod hardiognostis sit, et non tantum delicta iudicet et puniat, sed etiam internam malitiam & prauitatem nobis incognitam notet & vindicet, tamen non iudicat quemquam cōtra iusticiam quæ fons et scaturigo est veræ et inculpatæ civilis ac naturalis iusticiæ mentibus humanis diuinitus impressæ.

Cum in confesso sit pœnam esse vindictam noxæ et infontes noxa vacent, certum est infontibus et immerentibus nullas pœnas infligi a Deo nisi pœna dici debeat, quæ non noxa vindicatur, sed innocentia obruatur. Quod autem dicitur Exo. xx, et Nu. xiiij. Patrum peccata visitari in tertiam et quartam generationem, et Ieremi. xxxij. Reddi iniquitatem patrū in sinū filiorum eorum post eos, si recte intelligatur & accommodetur, non pugnabit cum Ezechi. cap. xviij. affirmante, filium non portare iniquitatem patris. Dominus in Mose & Ieremia concionatur de summa sæueritate & pertinaci odio Dei aduersus peccatū, docetq; illud nō extinguī morte authoris peccati, sed Dei indignatione vna cum naturali propagatione transferri in posteros. Deus namq; patrum peccata in filijs punit, vt testetur se summo odio pro-

D. Ioannes Aepinus

sequi peccata & a peccando quibuscumque modis deterreat homines. In subditis magistratus scelera puniunt ut sibi caueant subditi, ne assentiantur impijs principibus et peccatorum ipsorum participes fiant. Non est sententia in Moise & Ieremia posteros immerentes & insontes punitum iri propter suorum maiorum impietatem & scelera, sed Dei furore & indignatione peccata puniri tum peccatis tum calamitatibus, et peccatum et poenas peccati transferri in filios. Deus grauius patrum sceleribus offensus et abalienatus ab impiorum familia et stirpe aufert suam gratiam, veritatis lucem, spiritum sanctum, et omnia reliqua salutis beneficia ac adiumenta, sinitque eos in impietate suorum maiorum haerere et perire, et sic vitia maiorum suorum laborantes et vestigijs eorum insistentes, sibi metipsis accersunt calamitates quas deus patribus minatus erat.

Ezechiel non negat auctorum et maiorum poenas vagari per plures, id enim tota scriptura testimonijs et exemplis passim docet et inculcat, sed negat insontes et immerentes posteros propter fontium maiorum delictum a deo puniri, contendit dei iudicium esse iustum et reprehendit Israelitas, qui cum assidue affligerentur, causam afflictionum suarum reiciebant in suos patres & maiores, & deum accusabant iniusticiae, hoc pro uerbo, patres comedissemus uiam acerbam, unde dentes filiorum obstupescerent, hoc est, immerentes, innocentes ac iustos filios ac nepotes pendere poenas patrum suorum. Contra hoc prouerbium concionatur Ezechiel concludens dei iusto iudicio unumquemque propter sua peccata non aliena puniri diuinitus. Nulla est in his sententijs scripturae contrarietas. In hoc consentiunt, quod horrendo & iusto dei iudicio maiorum poenae per multos

cos vagetur & in posteros deriuetur & hac sententiā sacra scriptura innūmeris exemplis passim comprobatur, sed innocentes, immerentes, omni culpa vacantes & vera poenitentia emendatos posteros suorum maiorum poenas pendere, & propter aliena peccata iustos puniri, nusquam docet sacra scriptura. Imo passim testatur deū resipiscences posteros liberare parentum poenis, sicut liquet ex Iere. ca. xviij. vbi dicitur. Si poenitentia egerit gēs illa a malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agā & ego poenitentiam super malo quod cogitavi ut facerē ei &c. In Moise tantum hoc docetur, peccata a Deo tum peccatis tum calamitatibus puniri, nec solum in sceleris authore, sed etiā in ipsius liberis & possessionibus, id cum sit iuxta legis sententiam necesse est ut exēpla poenae quas deus maioribus cōminatus est, adantur in eorū posteros.

Sicut maiorum pietas mille posteris commodat, spiritualiaque Dei beneficia & corporalia comoda eis adfert, propter Dei misericordiam & promissionē pietati factā. Ita maiorum impietas suis posteris adducit excacationē, impietatem & impositas poenas. Verū ut maiorū pietas impijs posteris nihil prodest, ita impietas maiorum nihil obest resipiscen-
tibus & pijs posteris. Iusticia iusti erit super eum, & impietas impij, ut dicit Ezechiel, erit super eum. Huc etiam facit quod Abraham Domino respondit Genesis. xvij. Nūquid perdes iustum cū impio? Historia de excidio Sodomorum perspicue ostendit vnumquēq; suorum peccatorum nō alienorum poenas luere. Quāuis ibi multi Abrahæ visi sint pi ac iusti nec horredo hoc interitu puniri debere, dominus tamen rectius & acutius omnia intues oēs facit reos

D. Ioannes Aepinus

mortis, & eos punit tanquam iniustos, quos Abraham iustos esse putauit. Et cum dominus Israellem perditurus erat propter seditionem Chore, Abyron & Dathan, Moyses Dei iusticiam allegans ac dicens, fortissime Deus spirituum vniuersae carnis, num vno peccato contra omnes ira tua defauit? ostendit deo non conuenire, ut iustos cum iniustis & bonos cum malis perdat, sed ut in fontes tantum animaduertat, & iudicium hoc Moysi probat dominus, iubens ut in fontes a tabernaculis fontium separentur. Num. xvi.

Poenitentia remouentur & depelluntur quauis poenae, ut peccatis & impoenitentia accersuntur & inducuntur, hincque accidit impiorum liberos bonos & pios factos habere felices successus, & contra piorum liberos degenerantes horribilibus poenis obrui. Si immerentes posterii cogerentur pendere ac luere poenas suis maioribus propter ipsorum impietatem & delicta impolitas, irritae essent bona ex parte conuersiones de poenitentia, & quae de remuneratione pietatis in lege docentur, essent omnino irrita & vana, & nequicquam etiam filijs impiorum parentum ostenderetur spes alicuius futurae felicitatis, si liberi & posterii propter patrum iniquitatem immutabiliter & indifferenter plectendi essent in tertiam & quartam generationem. Promissiones legis nec vanae nec irritae esse possunt, ideo manifestum est vnumquemque iuxta suam non alienam vel pietatem vel impietatem sua praemia ferre, poenas recipere, & poenitentia remoueri impendentes poenas. Si verum esset iustos & innocentes posteros propter aliena delicta puniri usque ad tertiam ac quartam generationem, nulli per generalibus calamitatibus inuoluti, in praesentibus periculis possent certiores reddi de

di de Dei erga se favore & peccatorum remissione nec Dei auxilio & defensione possent niti. Immo ne quidē deum inuocare possent, quod pœna sit noxæ vindicta, & diuinæ iræ significatio.

Hac doctrina etiam stabiliretur sophisticorum cōmentum de remissione culpæ & reseruatione pœnæ quia affirmat remissis peccatis et ablatiis æternis pœnis, seu ipsa damnatione sublata temporarias pœnas etiam pœnitētibus, pijs ac iustis liberis reseruari. Verum cum culpæ et pœnæ condonatio coniuncta sit in pœnitentia & remissione peccatorum, sicut alias probari in libro de purgatorio, necesse est posteros pœnitētes et culpa et pœna maiorum suorum liberari.

Euangelium docet legis pœnas non solum mitigari, sed prorsus aboleri & tolli pœnitentia. Hæc euangelij consolatio eripitur ista doctrina, qua docetur pœnitentes ac immerentes ob aliena peccata puniri, nullusq; constituitur finis vagantibus pœnis. Certū est multos bonos, pios & innocentes apprehendi generalibus calamitatibus, quæ vel propter suorum maiorum, vel magistratus, vel maioris partis populi, impietatem ac improbitatem immittuntur. Sed hæ calamitates sunt tantum pœnæ reorum ac fontium non immerentium ac infontium. Impij parentes & magistratus a missione suorum puniuntur, non illi qui e viuis innocentes discedunt in inchoata iusticia.

Quæ fontibus sunt peccatorum pœnæ, infontibus sunt necessariae & paternæ disciplinæ. Correptiones ac calamitates, quæ impijs pereuntibus nocent & exitio sunt, pijs profunt & ad salutem conducunt. Alius enim finis est supplicij Latronis resipiscētis in cruce, alius impœnitentis & blasphemantis. A fine

D. Ioannes Aepinus

nōn ab ipsa externa specie aestimandæ sunt afflictio-
nes impositæ: Pios & innocentes ex ingruentibus
ærumnis a Deo statim non liberari, qui suos ex his
omnibus tempore opportuno eripere nouit, non est
habendum pro diuina ultione & peccatorum pœna
sed pro peculiari aliquo diuinæ benignitatis cōsilio,
quo nobis ad salutem seruit, non quo peccata aliena
in nobis punit & vlciscitur. Non enim dubium
est quibusdam magis ad salutem profuisse occidi di-
luuio & Sodomæ & Gomorræ conflagratione, ge-
nerali peste, bello, fame, captiuos abduci, quā in im-
pietate suorum patrum adolescere, secureq; pergere
peccando.

Pœnitentia non tantum posteris immerētibus pœ-
næ a parentibus meritæ mutantur in salutare corre-
ptiones, correctiones & adiumenta salutis, sed etiam
illis qui ipsimet peccauerunt, & Deum proprijs suis
peccatis ad vlciscendum irritauerunt, per pœnitentiā
immissæ pœnæ, paternæ correptiones & salutiferæ
castigationes redduntur. Quēadmodum apostolus
testatur dicens, i. Cor. xi. Dum iudicamur, a domino
corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Et
si qui deliquerunt a domino puniuntur, tamen im-
missæ pœnæ per pœnitentiā non solum mitigantur
sed etiam ita imminuantur, vt porro non sint diuinæ
iræ ultiones ac pœnæ, sed salutiferæ benigni patris
correptiones. Et huc facit quod Ezechiel, xxxij. ait.
Omnia peccata, quæ peccauit impius non imputan-
tur ei, nec impietas ei nocebit in quacuncq; die cōuer-
sus fuerit ab impietate sua &c.

Deus simul occidendo bonos & malos non exer-
cet iniustū iudiciū, iustas pœnas sumit ab vnoquoq;
Nam

Nam vnusquisq; vel tantum propter vitium originis reus est mortis, & moritur sua culpa non aliena. Iuste a Deo occiduntur omnes pī, & impī, sed illi vt morte ingrediantur in æternam vitam, hi vt pereant.

Circumstantiæ quæ in communibus & generalibus vltionibus incidunt, & Deum iniusticiæ arguere videntur, nec iusticiæ Dei derogant, nec iudiciū eius accusant, nec probant ob aliena peccata puniri inson-tes, quod Deus hæc omnia benigne moderetur ad piorum salutem, efficiatq; vt pīs omnia sint adiumentum in bonum, & vt quæ impīis sunt poenæ, pīis sint malorum medelæ, paternæ gubernationes, salutare actiones & opportuna occasiones salutis.

Sicq; a pīis accipiendas & interpretandas esse ingruentes calamitates scriptura passim docet, iubens vt in afflictionibus omnibus Deo fidamus, eius erga nos misericordiam agnoscamus, & statuamus deum flagellare, quos diligit, Dei iudicium incipere a sua domo, tollere bonos præpropera & immatura morte, non vt luant suorum patrum peccata, sed vt hac priuatione lucis & vitæ illorum fontium peccata vindicentur, quibus in hac vita commodo & vsui fuissent, si superstites mansissent, item ne pī ventura inspiciant, ne cor eorum malicia immutetur, ne longiorem vitam viuentes deteriores reddantur, ne salus eorum incidentibus aliquibus occasionibus impediatur & similibus de causis nobis valde vtilibus & necessarijs. Iusto dei iudicio pī tantū præscinditur occasio peccandi & pereūdi, nō plectantur inson-tes.

Imperia, possessiones & successiones sunt Dei beneficia & donationes, dum hæc eripit, nulli

D. Ioannes Aepinus

facit iniuriam, suum enim tollit non alienum. In sua œconomia procurationem omnium rerum ordinare iure potest pro suo arbitrio & voluntate. Nam licet ipsi facere in suis pro suo beneplacito omnia, nec hic facit iniuriam posteris eos spoliatis auitis possessionibus propter peccatum patrũ, quia nullum ius successionis manet liberis spoliatis parẽtibus propter peccatum. In his & similibus iudicijs Deus nulli facit iniuriam, fontes iure plectit, infontes etiam si hoc ratio non intelligat magno beneficio afficit etiam cum calamitate & afflictionibus eos exercet.

Quando dei pœnæ per plures vagantur, & propter paucos multi plectuntur, tamen a deo non exercetur iniustum iudiciũ, nec infontes plectuntur propter aliena peccata, sed qui immixtis pœnis vna apprehenduntur, vel sunt coram deo similis culpæ rei, vel ex eorum salute est, eos Dei prouidentia & benignitate in simile periculum adduci, & simul in publica illa calamitate inter reos ac fontes occumbere.

Hæc sunt dei occulta iudicia, non est hominis de ijs adferre causas, ipsi satis est hoc scire quod deus iustus iudex vlciscatur peccata non modo in delinquente, sed etiam in suis liberis, familijs & rebus tum animatis tum inanimatis. Sed ita vt fontes tantum puniat, ob suam noxam, & infontes misericorditer exerceat ad regnum dei præparet & salutĩ ipsorũ prospiciat. Deus vult in tota rep. & omnibus vitæ ordinibus cõseruari obedientiam erga sua mandata, & vt eã serio nobis commendet nosq; ad obedientiã excitet, plures facit exemplum culpæ vnius, non vt innocentes perdat ob aliena peccata, sed vt eos saluos faciat, & omnibus commendet obedientiã erga sua mandata.

Huius

Huiusmodi iudicia Dei æstimanda sunt a suo fine, suntq; iusti iudicij executiones quæ partim iusticia, partim misericordia gubernantur. Furtū anathematis Achan punitum est publica fuga Israelis, & in Dauide peccatum immissa peste ultum est, non ut innocētes fontium peccata luerēt, sed ut exempla æderētur sæueri iudicij dei aduersus peccatum, & alij boni cautiores redderentur. Deus peste de Dauide se vlciscebatur, non de immerentibus subditis. Dauidi enim eripuit impiæ fiduciæ præsidia, pestis infontibus nō fuit noxæ vindicta, sed benigna liberatio ex præsentis vitæ ærūnis. Etsi diuini iudicij causæ nobis incognitæ sunt & latius patēt, quā ut a nobis scrutari vel possint vel debeāt, tamē certa est hæc doctrina deū fontes punire nō infontes & exēpla in infontibus ædificasse poenas fontiū non infontiū, eaq; in fontes dei iusto iudicio recidere quæ infontes propter fontes patiūtur. Hinc iusti abelis sanguine accusabūtur oēs hostes piorum, & iusti Iob calamitas redundabit in diabolum eius authorē. Ita armenta impiorū occiduntur, ædes euertuntur, pecuniæ auferuntur, nō quod deus hæc oderit, sed ut dominorū suorū impietas puniatur. Licet propter vicinum malū vicinus lædatur, tamē hoc admirabili dei cōsilio nobis incognito vergit in innocentis commodum vel corporale vel spirituale.

Difficultas de iudicijs dei & cōciliatione Ezechielis cum Mose, nō potest melius & simplicius explicari quā collatione legis & euāgelij. Lex dei propositis viuis docet deū peccata cuiusq; hominis punire non solum in sua persona, sed etiā in omnibus quæ illius sunt, in vxore, liberis, posteris, subditis & omnibus possessionibus, & id quidē iuste, quod ea omnino ad

sententiam pertineant, ipse et in suis vere puniatur, & peccata eius iudicentur.

Euangelium & legis promissiones quæ sunt aliqua pars euangelij, docent Deum poenitentibus benigne remittere peccatorum suorum culpam & poenam eisque favere & felices successus concedere, quatenus hi eis ad salutem profunt, efficereque ut quæ qualicumque modo eis eueniunt, in bonum cedant, sintque innocentibus, iustis & bonis pietatis exercitium, salutis adiumentum, gloriæ æternæ ornamentum & paternæ gubernationis utilis disciplina non poena, propter aliena delicta imposita. Sicut mors, omnia maledictionum & calamitatum genera, omnes labores, dolores, morbi & afflictiones quæ sunt generales peccatorum poenæ toti mundo impositæ, pijs in christo mutantur in salutaria exercitia, salutis compendia & paternæ correctionis commoditates quibus admonentur de nostri peccati origine, humanæ naturæ prauitate, de Dei seuera iusticia contra peccatores, mortificatione veteris hominis. In Mose & Hieremia loci sonant legis sententiã, & concionantur de Dei seuera iusticia aduersus peccatum. Ezechiel euangelium sonat docens poenitentia poenas peccatis constitutas tolli, & vnūquemque sui peccati poenas ferre non alieni. Dissimiles cum sint horum locorum fines, manifestum est eos inter se non dissidere, Ezechielque interpretari Moysen & reputare eorum opinionem, qui ex mo se eliciebant, insontes posteros puniri propter suorum maiorum delicta & adserere quod quisque propter sua non aliena peccata puniatur a deo, deumque esse iustum iudicem, absolvere innocentes, & afficere dignis poenis nocentes ac impoenitentes. Hæc est perspicua & germana-

mana horum locorum cōciliatio & ab omni sophisti-
ces fūco aliena. Quāquā primæ appellationes rerū
retinentur in his disputationibus & paternæ corre-
ptiones dei catachresticos poenæ appellantur, tamen
re ipsa non sunt poenæ sed salutis adiūmēta & organa
sicut piorum hominum in domino obdormitio, quæ
verus somnus est & dicitur, improprie propter pri-
mā vocis institutionem mors vocatur, cum potius
vmbra mortis sit, quam mors. Ira quicquid propter
peccatum, quod primaria causa est omnium calamita-
tum & ærumnarum nostrarū, pñs sustinent, improprie
poena appellatur, nomē in eiusmodi rebus reser-
uatur ipsa re abolita, & quæ impijs poenæ sunt, res pijs
scētibus ac pñs sūt salutifera exercitia & salutis ater-
næ adiūmēta. Si patrum peccata in filios semper im-
mutabili diuinæ sententiæ decreto punirētur, nec
posset poena illa amoueri filiorum vera poenitentia,
nec spes esset liberationis poenitentibus, nec finis
Diuinæ, vltionis ea desæuieret in omnes eiusdem stir-
pis homines vsque ad ipsam mortuorum resurrecti-
onem, quia poena extenditur semper in tertiam &
quartam generationem, nec possent se poenitentes
coram Deo consolari, qui hisce poenis & vltionibus
obruerentur, cogerenturque semper in animo suo
statuere se a deo odio haberi, cuius iustitiae acerbitate
de adigerentur ad desperationē. Impossibile enim
est eos in afflictionibus infracto animo posse subsi-
stere, qui nō vidēt dei misericordiā & propitiā ac
bonam voluntatem in ijs quæ patiuntur. Afflictis
poenitentibus sane diuinæ vltionis poenæ non sunt
inculcandæ, sed certiores sunt reddendi de condo-
natione tam culpæ tum poenæ & eorum animis
imprimen

imprimendæ sunt promissiones legis & euangelij
 quibus pœnitentibus exhibetur peccati & pœnæ
 remissio non quidem propter pœnitentiæ meritum
 sed propter Dei misericordiã qua ignoscat delinquē
 tibus. Hæc doctrina ad erigendos & consolãdos de-
 iectos & desperabundos animos utilis & necessaria
 est. Illa vero quæ asserit remisso pœtō & condonata
 æterna dānationis pœna reseruari tēporarias pœnas
 auctorū & maiorum peccatorū, plena est desperatio
 nis nec potest fieri vt homo certus sit de vita æterna,
 qui statuit se propter peccatum diuinitus puniri, cū
 hæc pœna sit noxæ vindicta & certa & manifesta
 nota diuinæ indignationis. In indignationis dei sen-
 su certitudinem ac fidē retinere, quæ misericordiæ &
 remissionis culpæ & pœnæ fiducia nititur, nō magis
 est possibile quā in medijs tenebris lucem videre, &
 in inferno consolationē aliquā percipere, ex centro
 enim pugnant pœna affici diuinitus & a deo diligī,
 peccatum esse remissum & tamen peccati pœnas de
 nobis sumi. Et vt finis hanc conciliationē præscripto-
 rum locorū, nō est obscurum Ezechielē pœnitenti-
 bus & culpæ & pœnæ condonationem denunciare,
 Moisen & qui Moisis testimoniū recitāt & inculcāt
 peccantibus, cōminari tum æternas tum tēporarias
 pœnas, vt quæ non solum personæ peccanti infligan-
 tur, sed peruagentur etiam per ipsorum filios, fami-
 lias ac facultates. Hæ doctrinæ diuersos fines habent
 & de dissimilibus personis sonant, ergo pul-
 chre & concinne in se consentiunt, nec
 quicquam contrarietatis
 complectuntur.

FINIS.

